

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
ZDRAVOTNĚ SOCIÁLNÍ FAKULTA

Fenomén netholismu u žáků 2. stupně základních škol na Příbramsku

Diplomová práce

Autor práce: Michaela Ječmenová
Vedoucí práce: doc. MUDr. Vladimír Vurm, CSc.

23.5. 2011

Má diplomová práce se zabývá netholismem, tedy závislostí na internetu. Tuto problematiku považuji v dnešní době za aktuální a zároveň rodiči často podceňovanou. Všem profesím pracujícím v kontaktu s dětmi může posloužit jako informační materiál. Zmiňuje zde důležité symptomy, které se vyskytují při závislosti na internetu, dále zásady bezpečného internetu a dohledu rodičů nad činnostmi dětí na internetu. Důležitá je také existence rizik týkajících se počítačů a zdraví. Rozsáhlou kapitolu tvoří komunikace na internetu.

Určila jsem si dva hlavní cíle mé diplomové práce.

Cíl 1: Zmonitorovat aktivity dětí na internetových stránkách v závislosti na jejich věku.

Cíl 2: Zjistit informovanost dětí o rizicích plynoucích z nadměrného užívání internetu. (Za nadměrné užívání internetu se rozumí doba delší než 3 hodiny denně.)

Pro naplnění určených cílů a otestování hypotéz jsem použila anonymní dotazník, metodu kvantitativního výzkumu. Předmětem šetření byla problematika užívání internetu dětmi na druhém stupni základních škol. Koncepce otázek byla různorodá.

Domnívám se, že se mi podařilo naplnit oba mnou zvolené cíle diplomové práce. Formulované hypotézy jsem po vyhodnocení dotazníkového šetření vyvrátila.

Hypotéza H1: Děti z druhého stupně základních škol věnují nadpoloviční většinu svého času komunikaci prostřednictvím internetových sociálních sítí, potvrzena nebyla. Z dotazníkového šetření vyplynulo, že s přáteli nebo s neznámými lidmi komunikuje prostřednictvím sociálních sítí téměř vždy pouze 23 % dotazovaných z celkového počtu 175 respondentů.

Hypotézu H2: Děti z druhého stupně základních škol jsou nedostatečně informovány o rizicích vyplývajících z užívání internetu, se mi nepodařilo potvrdit. Pouhých 12 % dětí si myslí, že neexistují rizika plynoucí z užívání internetu.

Za přínos mé diplomové práce do zdravotně sociální oblasti bych považovala především uvědomění si „netholismu“ jako jiné podoby závislosti.

My thesis deals with netholism, i.e. the Internet addiction. In my opinion, this is an up-to-date issue, often underestimated by children's parents. The results of my research may serve as an information material to all professions working in contact with children. Important symptoms present in the Internet addicts, as well as the principles of the Internet safety and the parents' supervision over children's activities on the Internet are mentioned. There is also the existence of considerable health risks related to computers. A large chapter is related to communication on the Internet.

I have stated two main objectives of my diploma thesis.

Objective 1: To survey activities of children on the Internet sites in dependence on their age.

Objective 2: To determine the awareness of children about the risks arising from an excessive Internet use. (The excessive use of the Internet means a period longer than 3 hours a day.)

To achieve the intended objectives and the hypotheses testing, an anonymous questionnaire, the method of quantitative research was used. The subject of the investigation was the issue of the use of the Internet by children attending the second stage of primary schools. There was diversity in the concept of questions.

I believe I have managed to meet the both chosen objectives of my diploma thesis. The stated hypotheses have been disproved by the questionnaire survey.

Hypothesis H1: Children attending the second stage of primary school spend more than half of their time communicating via social networking sites on the Internet, this has not been not confirmed. The survey has shown that almost always only 23% of the total 175 respondents communicate with friends or unknown persons via social networking sites.

Hypothesis H2: Children attending the second stage of primary school are not sufficiently informed about the risks arising from the use of the Internet, this has not been confirmed. Only 12% of children think there are no risks arising from the use of the Internet.

As a contribution of my diploma thesis in the health and social field may be regarded the recognition of "netholism" as another form of addiction.

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě Zdravotně sociální fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

23.5. 2011

.....

Podpis studenta

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla poděkovat vedoucímu mé práce za cenné rady, tipy a za jeho trpělivost. Poděkování též patří ředitelkám základních škol zúčastněných v mém dotazníkovém šetření za svolení mého výzkumu. Ráda bych také moc poděkovala paním učitelkám za pomoc při vyplňování dotazníku s dětmi v jejich hodinách a samozřejmě mojí rodině za podporu.

OBSAH

OBSAH	6
ÚVOD.....	8
1. SOUČASNÝ STAV	9
1.1 ZÁVISLOSTI	9
1.1.1 <i>Nedrogové závislosti</i>	9
1.1.2 <i>Závislosti vztahující se k informačním technologiím</i>	10
1.1.3 <i>Netholismus</i>	10
1.2 INTERNET	13
1.3 BEZPEČNÝ INTERNET	14
1.3.1 <i>Kyberšikana</i>	16
1.3.2 <i>Problematika zveřejňování fotografií a osobních údajů dětí</i>	18
1.3.3 <i>Nabídka k provozování sexuálních služeb</i>	19
1.3.4 <i>Prostituce na internetu, pedofilie</i>	19
1.4 ZÁKLADNÍ ZÁSADY DOHLEDU RODIČŮ NA DĚTI NA INTERNETU	21
1.5 POČÍTAČE A ZDRAVÍ	21
1.5.1 <i>Rizika v rámci pohybového aparátu</i>	22
1.5.2 <i>Rizika v rámci vizuálního systému</i>	23
1.5.3 <i>Rizika v rámci životního stylu</i>	23
1.5.4 <i>Agresivita a násilí</i>	24
1.5.5 <i>Rizika v rámci vlivu na slovní zásobu dětí</i>	26
1.5.6 <i>Další rizika</i>	27
1.6 ZVLÁŠTNOSTI VIRTUÁLNÍHO SVĚTA	27
1.7 VZNIK KYBERPROSTORU	28
1.8 STUDIE TÝKAJÍCÍ SE ZÁVISLOSTÍ NA INTERNETU.....	30
1.9 KOMUNIKACE NA INTERNETU	31
1.9.1 <i>Specifika komunikace na internetu</i>	31
1.9.2 <i>Formy e-komunikace</i>	36
1.9.3 <i>Sociální sítě</i>	36
1.9.4 <i>Skype</i>	37
1.9.5 <i>ICQ</i>	38
1.9.6 <i>Facebook</i>	38
1.9.7 <i>Chat</i>	40
2. CÍLE PRÁCE A HYPOTÉZY.....	41
2.1 CÍL PRÁCE	41
2.2 HYPOTÉZY.....	41
3. METODIKA.....	42
3.1 POUŽITÁ METODA.....	42
3.2 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMNÉHO SOUBORU	42

4. VÝSLEDKY	44
4.1 CELKOVÉ VYHODNOCENÍ DOTAZNÍKU U VŠECH VĚKOVÝCH KATEGORIÍ	44
4.2 POROVNÁNÍ JEDNOTLIVÝCH VĚKOVÝCH SKUPIN	79
4.2.1 <i>Pohlaví</i>	79
4.2.2 <i>Umístění počítače</i>	80
4.2.3 <i>Dělení se o počítač</i>	82
4.2.4 <i>Přehled aktivit na internetu</i>	84
4.2.5 <i>Názor dětí na existenci rizik plynoucích z používání internetu</i>	97
4.2.6 <i>„Konkrétní rizika plynoucí z používání internetu“</i>	99
4.2.7 <i>Chatování</i>	102
4.2.8 <i>Používané komunikační programy</i>	104
4.2.9 <i>Názor dětí na vznik závislosti</i>	110
4.3 POROVNÁNÍ POHLAVÍ	112
5. DISKUZE	128
6. ZÁVĚR	140
7. SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	142
8. KLÍČOVÁ SLOVA.....	148
9. PŘÍLOHY	149

ÚVOD

Netholismus, tedy závislost na internetu považuji v dnešní době za aktuální a zároveň rodiči často podceňovanou problematiku. Dle mého názoru si mnozí nebezpečnost tohoto fenoménu neuvědomují a v rámci dobrého úmyslu pořizují svým ratolestem počítač s přístupem k internetu pro jejich zabavení a další vzdělávání, když bývají zaneprázdněni ve svých zaměstnáních.

Počítače spolu s moderní technikou jsou všude kolem nás. Nikdo nevydrží dlouho odporovat a říkat, že nic takového nepotřebuje. Většina rodin naší společnosti má také doma počítač s přístupem k internetu. Po pravdě, kolik z nás studentů vysoké školy dokázalo například do této doby vzdorovat a protestovat proti sociální síti s názvem Facebook? I já jsem nakonec podlehla. Velmi dobře si uvědomuji, s jakou silou sociální sítě obecně přispívají k rozvoji fenoménu zvaný *netholismus*. Připadá nám, že čas strávený na nich ubíhá několikrát rychleji než v realitě.

Ke zjištění dětských názorů v rámci kvantitativního výzkumu jsem se rozhodla vypracovat dotazník, který bude obsahovat několik otevřených otázek.

Praktické použití mé práce je jako informační materiál pro různé profese zabývající se prací s dětmi, také pro rodiče a další rodinné příslušníky. Přehlednou formou poukáže na aktuálnost tohoto problému, který se zdá být neškodný. Může nám pomoci uvědomit si, že závislost na internetu může mít jinou podobu závislosti.

1. SOUČASNÝ STAV

1.1 Závislosti

Definice závislosti podle Světové zdravotnické organizace (WHO) vychází z 10. revize Mezinárodní klasifikace nemocí (MKN-10). „*Syndrom závislosti je skupina fyziologických, behaviorálních a kognitivních fenoménů, v nichž užívání nějaké látky nebo třídy látek má u daného jedince mnohem větší přednost než jiné jednání, kterého si kdysi cenil více*“. Tato revize v České republice platí od roku 1994. (viz WHO, 2008)

K určení definitivní diagnózy se podle Nešpora musí během jednoho roku objevit tři nebo více z daných jevů. Těmi jsou **silná touha nebo pocit puzení** užívat látku, odborně nazývaná craving. **Potíže v sebeovládání** při užívání látky se týkají hlavně začátku nebo ukončení užívání, případně množství dané látky. Třetí jev nazýváme **tělesný odvykací stav**. Látka se užívá kvůli zmenšení příznaků vyvolaných předchozím užíváním této látky. Za další se jedná o **průkaz tolerance k účinku látky**. Ten se vyznačuje zvyšováním dávek pro dosažení účinku vyvolaného původně dávkami nižšími. Dochází také k postupnému **zanedbávání jiných potěšení nebo zájmů**. Posledním jevem je **pokračování v užívání přes jasný důkaz zjevně škodlivých následků**. (viz Nešpor, 2007)

Šmahel zmiňuje dělení závislostí na dvě základní skupiny. V první skupině se jedná o pasivní závislost, jejímž příkladem je například sledování televize. Do skupiny aktivních závislostí by patřila závislost na internetu nebo hraní počítačových her. (viz Šmahel, 2003, 142)

1.1.1 Nedrogové závislosti

Autoři Pokorný, Telcová a Tomko uvádějí vysvětlení pojmu nedrogové závislosti, mezi které řadíme i netholismus. Patří mezi primárně psychické závislosti, kdy dochází ke změně prožívání člověka na základě příjemného prožitku nebo prožitků. Dotyčný se přestává ovládat a touha po takových prožitcích narůstá.

Zasahují do osobnosti člověka a je velmi obtížné se jich zbavit.

Z medicínského hlediska tento druh závislostí netvoří samostatnou sourodou nosologickou skupinu. Dá se sem zařadit spousta různých poruch, z nichž některé

nejsou zcela medicínsky popsány nebo využívány. (viz Pokorný, Telcová, Tomko, 2003, 112)

1.1.2 Závislosti vztahující se k informačním technologiím

Média představující svobodu ve smyslu šíření informací i z hlediska přístupu k nim nás obklopují všude v našem životě. Považujeme je za samozřejmou součást našeho moderního světa. Jsou vyzdvihovány pouze jejich přednosti a naopak opomínána rizika. Z ohrožení by mohlo dojít k „informační epidemii“.

Obecně závislost na technologiích se projevuje ve dvou základních podobách, jako fyzická závislost a závislost psychická. (viz Pokorný, Telcová, Tomko, 2003, 113)

Šmahel dodává, že pro formu psychické závislosti je charakteristická neodolatelná touha po stavu nebo pocitech, které určitá látka nebo činnost uživateli přináší. U formy fyzické závislosti se po vysazení objevují abstinenční příznaky fyzického rázu. Často dochází k přechodu psychické závislosti na závislost fyzickou. (viz Šmahel, 2003, 142)

Závislosti týkající se osobních počítačů zahrnují podle Šrahůlkové závislost na internetu - netholismus a závislost na hraní počítačových her. (viz Šrahůlková, 2007)

1.1.3 Netholismus

Pojem netholismus, jinými slovy též netomanie, se dá přeložit jako závislost na internetu.

Šmahel zařazuje netholismus do nechemických forem závislosti. Podle něj by se lidé mohli chybně domnívat, že fyzické příznaky úplně schází. Ovšem i tyto formy závislosti přináší mnoho fyzických i psychických symptomů, například sníženou schopnost normálního fungování v běžném každodenním životě a z fyzických příznaků jde hlavně o bolesti hlavy. (viz Šmahel, 2003, 142-143)

Jak uvádí Šrahůlková, u závislého se vyskytuje nutková potřeba prohlížet si mail nebo různé servery. Při jakýchkoli jiných aktivitách se neustále objevují vtíravé myšlenky o internetu. Postižený postupně ztrácí zájem o okolí. Výše vyjmenované by se dalo zařadit do skupiny psychických potíží. (viz Šrahůlková, 2007)

Krajská pedagogicko-psychologická poradna (KPPP) Zlín ještě přidává obtížné soustředování a pokles kvality pozornosti. U malých dětí existuje riziko poklesu intelektových schopností. (viz Krajská pedagogicko-psychologická poradna Zlín)

Obtíže spojené se závislostí tvoří tři hlavní skupiny.

Pokorný, Telcová, Tomko zdůrazňují souvislost **psychických potíží** s poškozením neuronů a celkovým přetěžováním, respektive zahlcováním informacemi. (viz Pokorný, Telcová, Tomko, 2003, 118)

Z **fyzických potíží** se nejčastěji podle Šrahůlkové uvádí problémy spojené s bolestí páteře nebo očí. Může dojít také k dehydrataci nebo přejídání. (viz Šrahůlková, 2007)

KPPP Zlín přidává navíc například špatnou funkci krevního oběhu, zduření šlach a odumírání nervových buněk důsledkem stresu a přetěžování organismu. (viz Krajská pedagogicko-psychologická poradna Zlín)

Třetí skupinu obtíží tvoří obtíže v oblasti **sociální**. Podle autorů Pokorný, Telcová a Tomko dochází postupně k náhradě komunikace počítačem, výrazové prostředky se snižují a začínají se objevovat problémy v partnerském a sexuálním životě. (viz Pokorný, Telcová, Tomko, 2003, 118)

Jirovský shrnuje 6 základních symptomů pro závislost na internetu. **Příkládání důležitosti** tvoří první z nich. Internetová aktivita je podle uživatelů internetu nejdůležitější v jejich životě. Převládá v jejich myšlení, pocitech i chování. **Změna nálady** se dostavuje v souvislosti se stavy, kdy není uživatel online a způsobuje u něj neschopnost soustředit se. K dosažení uspokojení závislosti je stále **zvyšován prahový efekt**. Dotyčný musí trávit na internetu stále delší dobu. Přítomnost nepříjemných psychickým nebo fyzických pocitů po přerušení práce s internetem se označuje pojmem **abstinenční příznaky**. Často se začíná objevovat u závislých jedinců **konflikt s okolím**, jako jsou rodinní příslušníci, kolegové v práci nebo spolužáci a vyučující ve škole. **Recidiva** je vysvětlována jako „*opětovné návraty do dřívějších stavů libosti vyvolaných činností, na níž je jedinec závislý*“. (viz Jirovský, 2007, 37)

Šmahel zdůrazňuje, že se nedá zobecnit tvrzení o osobách, kterých by se závislost na internetu měla týkat. Mnoho výzkumů o tomto fenoménu již proběhlo, ale přesto žádný z nich nepřinesl překvapivé nebo obzvlášť významné výsledky.

Přesto uvádí domněnky, které by mohly být očekávány. Těmi mohou být například skutečnosti, že jsou na internetu závislí častěji muži než ženy. Dále že ti, kteří jsou na internetu závislí, ho využívají v daleko větší míře než nezávislí lidé k vyhledávání nových přátel, k zábavě, hraní interaktivních her či virtuálnímu sexu. Jiná domněnka se může týkat toho, že činnosti na internetu souvisí s kontaktem mezi lidmi, a proto k závislosti na internetu mohla vést uživatele jejich osamělost a neschopnost navázat kontakt v běžném životě. (viz Šmahel, 2003, 143)

Jak uvádí Jirovský, ve Spojených státech amerických poukazují na závislost na internetu a internetové erotice média zcela běžně a závislost na internetu se zde začala řešit podstatně dříve. V Evropě se tato problematika příliš nevyzdvihovala, i když na tom nebyla nejlépe. Z výzkumů z roku 2007 vyplývá, že v Německu se každý 20. uživatel internetu na něm stává závislým. V Rakousku a Švédsku se vyskytuje fenomén netholismu u 0,6 %. Číselně se týká 40 000 obyvatelů Švédska a 30 000 obyvatelů Rakouska, což je o 1/3 více závislých než na heroinu. (viz Jirovský, 2007, 36) Nyní již v Evropě probíhají rozsáhlé projekty ohledně tohoto fenoménu. Zlomovým rokem boje proti závislosti na internetu se stal rok 2009, přesto počty závislých uživatelů internetu neklesají.

Musil ještě dodává, že hranice mezi tím, co je a co není závislost, byla v roce 2000 ve Spojených státech amerických určena podle počtu hodin strávených na počítači za týden. O závislost se jednalo už v případě, kdy uživatel trávil více než 11 hodin týdně různými aktivitami na internetu. V té době bylo podle tohoto kritéria ve Spojených státech amerických přes 200 000 závislých lidí.

V dnešní době se od kvantitativního kritéria upustilo a závislost se hodnotí podle toho, jaký má dopad na osobní a sociální život uživatelů. (viz Musil, 2008)

Růžička zdůrazňuje, že velkým nebezpečím se stávají hazardní hry na internetu. Česká republika nemá naštěstí s touto problematikou velké zkušenosti. Ovšem ve Spojených státech amerických se největší závažnost shledává ve hraní hazardních her

děťmi. Podle statistik je každý sedmý člověk na těchto serverech závislý. U mladých lidí hrozí větší riziko vzniku závislosti a jejich léčba je obtížnější. (viz Růžička, 2001)

Zajímavou skutečností se zabývá Grohol, a to že poruchu zdraví, závislost na internetu, (anglicky IAD, Internet addiction disorder) původně navrhl již v roce 1995 Ivan Goldberg jako satirický žert. Přesto má jeho teorie několik příznivců. Ti často rozdělují IAD na několik podtypů podle aktivit. Jedná se o pornografii, nepřekonatelné a přehnané hraní, nevhodnou účast na online sociálních sítích nebo blogování a závislost internetového nakupování. (viz Grohol, 2009)

Block dodává, že se internetová závislost obtížně zařazuje do některé ze skupin poruch a někteří dokonce ani nesouhlasí s pojmem závislost. (viz Block, 2008)

Pokorný, Telcová, Tomko identifikují uživatele internetu pomocí bipolární škály. Na jednom konci stojí jedinci užívající internet k získávání informací, na druhém pólu se naopak nacházejí jedinci, u nichž používání internetu vyplňuje jejich volný čas a považují ho za svůj koníček. (viz Pokorný, Telcová, Tomko, 2003, 117)

1.2 Internet

Podle Musciana a Kennedyho můžeme pojem internet definovat „*jako kolekci sítí, síť sítí, počítačů rozmístěných po celém světě, které společně sdílejí digitální informace prostřednictvím společné množiny síťových a softwarových protokolů.*“ (Musciano, Kennedy, 2000, 1)

Toto médium považujeme za součást našeho života a málokdo by se bez něj v dnešní době dokázal obejít.

Jak ve své knize uvádí Musciano a Kennedy, jeho počátky datujeme na konec 60. let, kdy probíhaly experimenty s návrhem robustních počítačových sítí. Tento výzkum financovalo americké Ministerstvo obrany. Jejich zájmem byla výstavba počítačových sítí, které by dokázaly odolat jadernému útoku. Velikost a rozsah výsledné podoby sítě byl omezený. K této síti nazvané ARPA net mohli přistupovat pouze smluvní partneři rezortu obrany a akademické instituce. K počátku připojování jednotlivců k síti došlo až s příchodem vysokorychlostních modemů, které umožnily digitální komunikaci přes běžné telefonní linky. Tím pádem se skutečný start internetu

posouvá do roku 1993. Tento rok se spojuje i se zrodem jazyka HTML, software prohlížeči a www (World Wide Web). (viz Musciano, Kennedy, 2000, 2)

Procházka se zabývá důležitými mezníky historie internetu. Označení sítě jako internet pochází z roku 1987. Rok 1994 je spojen s přechodem internetu od vědeckých účelů ke komerčnímu využití. Pro zajímavost uvádím ještě nárůst uživatelů. Rok 1996 skýtal 55 milionů světových uživatelů, v roce 2000 to již bylo 250 milionů uživatelů a v roce 2006 byl internet využíván více než jednou miliardou uživatelů na světě. (viz Procházka, 2010, 11)

Hubinková uvádí pro zajímavost, že oficiální připojení České republiky k internetu nastalo 13.02. 1992.

Podle ní je nejčastěji u internetu kritizován fakt, že pro jeho používání neexistuje platná právní legislativa. Denně na internetu dochází k aktivitám, které nejsou v souladu s platnými právními normami. (viz Hubinková, 2008, 199-200)

Suchohradský při řešení problematiky čtenářství versus počítače a internet vyzdvihuje internet jako vhodný komunikační prostředek, který může čtenářství u dětí napomoci. Dá se považovat za paradox, že internet nutí děti číst nenásilnou formou. Díky možnosti kontroly pravopisu se děti učí psát bez chyb. Internet zdokonaluje děti ve způsobech správné komunikace a argumentace. (viz Suchohradský, 2003)

1.3 Bezpečný internet

Nadace Naše dítě ve spolupráci s veřejností, Policí České republiky a provozovateli internetových služeb zpřístupnila od 25. srpna 2010 nový portál obsahující užitečné informace o bezpečné práci s internetem. Portál je přístupný všem uživatelům na internetové adrese www.bezpecnyinternet.cz.

Na domovské stránce si každý zvolí jeden z pěti nabízených kurzů pro začínajícího uživatele, pokročilého uživatele, rodiče, děti a školy. Informace jsou zde průběžně aktualizované, aby mohl stále nabízet nejnovější tipy pro využívání bezpečnostních prvků. (viz Bezpečný internet, 2010)

Ředitel Odboru kybernetické bezpečnosti Ministerstva vnitra České republiky Aleš Špidla uvádí o projektu: „*Projekt Bezpečný internet.cz jako*

součástí propracovaného vzdělávacího a osvětového systému působícího na občany všech věkových kategorií zcela určitě přispěje ke zvýšení povědomí o pravidlech bezpečného užívání internetu a také o rizicích, která hrozí, když se pravidla nedodržují“. (Policie České republiky, 2010)

Zodpovědnost v rámci internetové kriminality a bezpečnosti nesou provozovatelé stránek s hlavním úkolem zajištění maximální míry zabezpečení uživatelům. Dále na ní mají podíl i samotní uživatelé a v neposlední řadě Policie České republiky, pro kterou je kyberkriminalita stejně vážný druh trestné činnosti jako ostatní činy.

Kvůli růstu kriminality páchané na internetu je důležité neustále upozorňovat veřejnost na možná rizika spojená s užíváním tohoto moderního média. (viz Policie České republiky, 2010)

Portál bezpečný internet v sekci doporučení pro rodiče uvádí rizika, která mohou na internetu uživatele potkat a nemělo by se na ně v žádném případě zapomínat, ani by se neměla podceňovat. Jsou jimi kybernetická šikana, nebo také zkráceně kyberšikana, problematika zveřejňování fotografií a osobních údajů dětí, nabídka k provozování sexuálních služeb a prostituce na internetu, pedofilie. (viz Bezpečný internet, 2010)

Pavel Vichtera, koordinátor projektu Pro bezpečnější internet rozděluje rizika na internetu do dvou skupin, kterými jsou nevhodné kontakty a nevhodný obsah.

Národní centrum bezpečnějšího internetu společně s ostatními národními centry v Evropské unii zahájilo spolupráci se sociální sítí Facebook. Spočívá to především v nahlášení závažného obsahu nebo nevhodné aktivity centru, které může komunikovat se sociální sítí přednostně.

Cílem Národního centra bezpečnějšího internetu je zavést pravidla rozumného používání internetu, mezi které mimo jiné patří právě zákaz zakládání profilů na sociální sítí Facebook dětem mladším 13 let. Teprve na počátku se nachází pilotní projekt evropské soutěže o webové stránky s nejlepším obsahem pro děti od šesti do dvanácti let. Měl by sloužit rodičům jako přehled bezpečných stránek, které mohou využívat jejich ratolesti. (viz Vichtera, 2010)

1.3.1 Kyberšikana

Jak uvádí Slaninová, kyberprostor nabízí současným dětem setkání s kyberšikanou (cyber bullying), jednou z forem agresivního chování označovaného jako kybernetické násilí (cyber violence). (viz Slaninová, 2010)

Nadace Naše dítě provozující internetovou horkou linku (Internet Hotline) vysvětluje pojem kyberšikana jako klasickou šikanu prováděnou s pomocí elektronických prostředků. (viz Naše dítě, 2008)

Kopecký a Krejčí rozdělují elektronické prostředky na informační a komunikační technologie. Při kyberšikaně dochází k opakovanému poškozování oběti původním útočníkem nebo osobami, které se do šikany zapojily později. Řadí se mezi šikanu psychickou.

Projevuje se podle Nadace například úmyslným publikováním nadávek, zesměšňujících informací, zveřejňováním choulostivých nebo modifikovaných fotografií či videosekvencí. (viz Naše dítě, 2008)

Kopecký a Krejčí přidávají další příklad, a to vyloučení oběti z virtuální komunity. Konkrétně může jít o vyloučení ze skupiny přátel v rámci sociální sítě. (viz Kopecký, Krejčí, 2010)

Podle Nadace může být využívána jako pomsta bývalému partnerovi zveřejněním jeho soukromých a intimních materiálů. (viz Naše dítě, 2008)

Kyberagresori se podle Slaninové díky skryté nebo anonymní identitě cítí bezpečně a jejich odhalení nebo případné uplatňování důkazů proti nim se realizuje velmi obtížně. (viz Slaninová, 2010)

Kopecký a Krejčí ještě přidávají, že původci tráví mnoho času na internetu bez dohledu rodičů, kteří se příliš nezajímají o aktivity dětí prováděné na internetu. (viz Kopecký, Krejčí, 2010)

Naše dítě provozující internetovou horkou linku uvádí další formu kyberšikany, při které se pachatel vydává za oběť samotnou. Může se jednat zejména o posílání e-mailů či sms zpráv jejím jménem, vytváření webových stránek nebo blogů. Oběti často netuší, že byly tímto způsobem zneuctěny. (viz Naše dítě, 2008)

Další úskalí se objevuje u dokazování důsledků kyberšikany, zejména psychické nebo fyzické újmy pro oběť, jak uvádí Slaninová. Dosud také není tento jev jasně definován v legislativě. (viz Slaninová, 2010)

Podle Vlachové právní systém České republiky kyberšikanu nezná. Dá se na ni z pohledu Trestního zákona č. 306/2009 Sb. nahlížet jako na trestné činy například ublížení na zdraví, omezování osobní svobody, vydírání, útisk, neoprávněné nakládání s osobními údaji, poškození cizích práv, pomluva, krádež, podvod, poškozování cizí věci, nebezpečné vyhrožování nebo nebezpečné pronásledování. (viz Vlachová, 2009)

Slaninová vyzdvihuje jasné legislativní vymezení problematiky kyberšikany v zahraničí. Ve Spojených státech amerických se od roku 2006 považuje kyberšikana za federální zločin. Francie určila zákonem podmínky používání mobilních telefonů ve škole žákům základních škol. Do 14 let nesmí používat mobilní telefon ve škole.

Kyberšikana je charakteristická pro období adolescence a v této souvislosti vzniká problém týkající se hranice věku trestní odpovědnosti. (viz Slaninová, 2010)

Kromě pachatelů se na internetu podle Kopeckého a Krejčí nachází mnoho takzvaných sekundárních útočníků neboli diváků a šířitelů, takových, kteří dále rozesílají informace o šikaně například prostřednictvím internetového odkazu. Dopad útoku na oběť je v tomto případě mnohonásobně vyšší.

Dopad vlivu na informace zveřejněné na internetu trvá delší dobu než nadávka nebo pomluva ve světě reálném. Materiály uložené ve virtuálním prostředí se díky němu mohou neustále rozšiřovat.

Kyberagresori i ostatní útočníci získávají ponižující informace kdykoli a odkudkoli. (viz Kopecký, Krejčí, 2010)

Slaninová zdůrazňuje úlohu preventivních programů stejně jako strategií vhodných k vyrovnávání se s problematikou kyberšikany. (viz Slaninová, 2010)

Kopecký a Krejčí se navíc zabývají další problematikou, a to kybergroomingem. **Kybergrooming** vysvětlují jako „*jednání osoby, která se snaží zmanipulovat vyhlédnutou oběť a donutit ji k osobní schůzce*“. Jako výsledky této schůzky jsou uváděny sexuální zneužití obětí, zneužití obětí pro dětskou prostituci, různé formy fyzického mučení či zneužití dětí k terorismu.

Psychická manipulace oběti trvá většinou delší dobu, řádově od 3 měsíců do několika let. (viz Kopecký, Krejčí, 2010)

1.3.2 Problematika zveřejňování fotografií a osobních údajů dětí

Zákon č. 101/2000 Sb. o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů rozlišuje dva základní druhy údajů. Prvním z nich jsou osobní údaje, které vysvětluje jako „*jakékoliv informace týkající se určeného nebo určitelného subjektu údajů*“. Subjekt lze v tomto případě přímo nebo nepřímo identifikovat na základě čísla, kódu nebo jednoho či více prvků, specifických pro jeho fyzickou, fyziologickou, psychickou, ekonomickou, kulturní nebo sociální identitu.

Citlivé údaje definuje jako „*osobní údaj vypovídající o národnostním, rasovém nebo etnickém původu, politických postojích, členství v odborových organizacích, náboženství a filozofickém přesvědčení, odsouzení za trestný čin, zdravotním stavu a sexuálním životě subjektu údajů a genetický údaj subjektu údajů*“ (viz zákon č. 101/2000 Sb.)

Kromě zmíněného zákona o ochraně osobních údajů zasahuje do této problematiky také Občanský zákoník č. 40/1964 Sb.

Konkrétně paragraf 11 a 12, které říkají, že fyzická osoba má právo na ochranu své osobnosti, zejména života a zdraví, občanské cti a lidské důstojnosti, jakož i soukromí, svého jména a projevů osobní povahy. Písemnosti osobní povahy, podobizny, obrazové snímky a obrazové a zvukové záznamy týkající se fyzické osoby nebo jejich projevů osobní povahy smějí být pořízeny nebo použity jen s jejím svolením. (viz Občanský zákoník č. 40/1964 Sb.)

Do této kapitoly spadá i slovní spojení informační bezpečnost. Spousta z nás si automaticky vybaví počítač. Může dojít k provádění útoků proti počítači nebo v dalším případě naopak provádění útoků pomocí počítačů.

Zapomíná se ovšem na mobilní telefony, které se v dnešní moderní době počítačům čím dál více podobají. U nich podle Nadace Naše dítě vzniká větší nebezpečí z důvodu neustálého nošení mobilního telefonu u sebe. (viz Naše dítě, 2008)

Dalším důležitým médiem mohou být i na první pohled nevinné digitální fotoaparáty. Na internetu lze totiž nalézt rozsáhlou škálu programů, které dokážou obnovit fotografie z již vymazaných paměťových karet.

Ve většině případů si podle Nadace Naše dítě neuvědomujeme závažnost i rizikovost obyčejné fotografie vystavené na internetových stránkách. Ovšem i rodinná fotografie v sobě skrývá spoustu osobních informací o nás. Podle portálu Bezpečný internet se obtížným způsobem zabraňuje šíření fotografie, jejím úpravám a použití v jiných kontextech. Kopie fotografií se mohou dostat na více míst a těžko se z nich zcela odstraňují. (viz Naše dítě, 2008)

Rodiče nesmí zapomenout na poučení a varování svých dětí o publikování svých osobních údajů na webových stránkách včetně sociálních sítí.

1.3.3 Nabídka k provozování sexuálních služeb

Portál Bezpečný internet zdůrazňuje nebezpečí velkého množství možností online komunikace. Dítě se zde setkává s neznámými lidmi a může dostávat i různé podezřelé nabídky. (viz Bezpečný internet, 2010)

S tím tématem souvisí problematika sociálních sítí a dětské nevinné zveřejňování intimních fotografií, kterých mohou zneužít sexuální devianti. Informace o sociálních sítích se nachází v jiné kapitole mé diplomové práce.

1.3.4 Prostituce na internetu, pedofilie

Slovo prostitut/prostitutka pochází z latiny a označuje podle Vaníčkové „někoho, kdo se vydává na obdiv, kdo se nabízí k veřejnému smilstvu nebo kdo vystavuje své pohlavní orgány“. Použití tohoto výrazu sahá až do pozdního středověku. (viz Vaníčková, 2007, 9)

Dětská prostituce znamená pro oběti nejtěžší ztrátu, a to především odcizení jejich dětství. Zanechává na dětské osobnosti stigma, které si nese po celý zbytek života.

Závažnost této problematiky by neměla být nikomu lhostejná, a proto také dětský fond OSN UNICEF vyhlásil v roce 2003 Mezinárodní dekádu kultury, míru a nenásilí ve výchově dětí.

Na 1. světovém kongresu proti komerčnímu sexuálnímu vykořisťování dětí v roce 1996 konaném ve Stockholmu se zrodila jeho definice. Komerční sexuální zneužívání dětí (Commercial Child Sexual Abuse) se definuje jako „*použití dítěte pro sexuální účely výměnou za peníze nebo odměnu v naturáliích mezi dítětem a zákazníkem, dítětem a prostředníkem nebo dítětem a agentem nebo jinými osobami, které vydělávají na obchodu s dětmi pro tyto účely*“. Došlo zde i k vymezení 3 forem komerčního sexuálního zneužívání. Je to dětská prostituce, dětská pornografie a obchod s dětmi. (viz Vaníčková, 2007, 25)

Již v roce 1996 určil kongres šíření pornografie obecně a dětské pornografie jako hlavní riziko pro Evropu a Severní Ameriku. (viz Vaníčková, 2007, 27)

Závažnost této problematiky zdůrazňuje i fakt, že webové stránky s obrazovým materiálem týkajícím se sexu či sexuality se v dnešní době řadí mezi jedny z nejnavštěvovanějších.

Podle výsledků z dvouleté studie provedené společností Alexa Research uveřejněných v roce 2004 tvořilo slovo sex absolutní špičku ve vyhledávacích na internetu.

Největšími konzumenty pornografie jsou mladí lidé. 75 % pornomagazínů nebo obrazového materiálu končí u nich.

Dětská pornografie je úzce spojena s dětskou prostitucí. (viz Vaníčková, 2007, 28)

Podle autora Weise dochází jednoduchým způsobem k šíření dětské pornografie prostřednictvím internetu. Pachatele láká anonymita internetové publikace. Z tohoto faktu vyplývá obtížné vypátrání původce a jeho komplikované identifikace.

Policie a ostatní bezpečnostní složky nevěnují dostatečnou pozornost problematice dětské pornografie a kladou raději větší důraz na závažnější trestné činy týkající se terorizmu a hospodářské kriminality.

Z diskuze o vztahu internetu a pornografii vyplynulo, že se anonymita den za dnem vytrácí a do popředí vstupují především bezpečnostní zájmy. V budoucnu údajně vzniknou určité systémy se schopností „zaznamenat na nosiče téměř 100 % provozu internetové sítě i telekomunikačního provozu na celém světě“. Nejlepší šifrovací systémy se již dají rozšifrovat. Společnost vkládá stále více finančních prostředků do boje proti mezinárodnímu terorizmu, a proto bude také neustále docházet ke zlepšování v odhalení kriminality páchané na internetu. (viz Weis, 2005, 155)

1.4 Základní zásady dohledu rodičů na děti na internetu

Pírko uvádí přehledně zásady dohledu rodičů nad bezpečným užíváním internetu jejich ratolestmi dle věkových skupin dětí.

Já jsem si zvolila pouze věkové skupiny týkající se mého výzkumného souboru.

U dětí ve věkové skupině 7-11 let se doporučuje vypracovat řád pro používání internetu případně se s dítětem dohodnout, které stránky smí navštěvovat. Dítě by mělo rodiče upozornit na každou situaci, ve které by mělo uvádět své osobní údaje. Počítač by se měl nacházet na kontrolovatelném místě a rodiče by měli dát dítěti možnost si o všem promluvit.

Do 11 let věku není doporučováno zakládat dětem e-maily nebo je přihlašovat do komunikačních programů typu ICQ.

Děti starší 11 let touží po zajištění komunikace v soukromí. Rodiče by měli do 13 let svých dětí mít zajištěn přístup k jejich účtům. Poté musí stačit varování dětí před schůzkami s cizími lidmi či poučení o nebezpečích a výhodách anonymity na internetu. Děti by se měli řídit i na internetu určitým etickým chováním. (viz Pírko, 2007)

1.5 Počítače a zdraví

Měli bychom podle Pokorného, Telcové a Tomka vycházet za základní otázky týkající se doby strávené denně u počítače. Dalším důležitým faktem je poměr tohoto času k jiným denním aktivitám, zejména pohybu. Dají se na tyto otázky najít správné odpovědi?

Vychází se z ergonomických hledisek, která se nemají v žádném případě podceňovat. Roli v prevenci bolestivých a únavových potíží hraje především rozmístění hardwaru.

V počátcích pracování s počítačem si uživatelé stěžují na únavu. Existuje zde souvislost s množstvím času stráveným na počítači a tyto potíže mívají přechodný charakter. (viz Pokorný, Telcová, Tomko, 2003, 115)

Nešpor a Csémy uvádějí, že se při užívání počítače a obzvláště při hraní počítačových her objevuje velké množství rizik v různých oblastech našeho života. (viz Nešpor, Csémy, 2007)

1.5.1 Rizika v rámci pohybového aparátu

V rámci pohybového systému je považována častá manipulace s počítačem za rizikový faktor pro bolesti šíje, ramen a oblasti bederní páteře. K těmto problémům dochází podle Pokorného, Telcové a Tomka v důsledku dlouhodobé, jednostranné a také monotónní činnosti.

Anatomické změny, týkající se například páteřních plotének nebo zkrácení svalových vláken, případně na ně nasedající patologické procesy se mohou objevit u pohybové soustavy po 5-7 letech. (viz Pokorný, Telcová, Tomko, 2003, 116)

Nešpor a Csémy se zabývali výzkumy, ze kterých v roce 2007 vyplynulo u 38,3 % dětí ve věku 11-15 let vadné držení těla. Vychází to právě z nepoměru mezi tělesným cvičením, případně sportem a pasivními aktivitami zastupovanými hlavně sledováním televize a hraním počítačových her. (viz Nešpor, Csémy, 2007)

Pokorný, Telcová a Tomko poukazují v souvislosti s pohybovým aparátem na problematiku RSI syndromu. (viz Pokorný, Telcová, Tomko, 2003, 116)

Repetition Strain Injury neboli RSI je skupina postižení, kterou vyvolávají drobné opakované pohyby při práci s počítačem, jak uvádí Zlatuška. Společným znakem pro všechny druhy postižení je značná bolestivost. Řadí se sem zánět obalů šlach, zánět vlastní šlachy, zánět nekloubního výčnělku neboli epikondylu.

Nevhodné používání klávesnice a z toho plynoucí trvalé napětí v zápěstích vede k utlačování mediánového nervu v zápěstí a způsobuje syndrom karpálního tunelu.

Projevuje se typickými příznaky jako je bolest, slabost, necitlivost v ruce a brnění v prstech. (viz Zlatuška, 1994)

1.5.2 Rizika v rámci vizuálního systému

Bolesti očí patří společně s potížemi pohybového systému k nejčastěji se vyskytujícím problémům při nadměrném užívání počítače, jak zmiňuje Pokorný, Telcová a Tomko. Setkáváme se s typickými symptomy jako je pálení, slzení očí, výskyt tiků, skvrny před očima, zarudlost očních víček a potíže při zaostřování při přenášení pohledu z blízkého na vzdálený cíl či naopak. (viz Pokorný, Telcová, Tomko, 2003, 116)

Nešpor a Csémy nazývají obtíže spojené se zrakem a hraním počítačových her jako počítačový zrakový syndrom. Kromě již vyjmenovaného výše se přidává ještě rozmazané nebo dvojitě vidění.

Na oční problémy nasedají také často bolesti hlavy.

U dětí věnujících se více užívání počítače a hraní her byly popsány závažnější formy astigmatismu. (viz Nešpor, Csémy, 2007)

Medicabaze.cz vysvětluje astigmatismus tím, že oko nemá ve všech rovinách stejnou optickou mohutnost. Dochází tedy k nepravidelnému zakřivení oční rohovky a projevuje se poklesem zrakové ostrosti. Ke korekci této oční vady se používají cylindrická skla. (viz Medicabaze.cz, 2007)

1.5.3 Rizika v rámci životního stylu

Celkově sedavý způsob života se velkou měrou podílí na vzniku civilizačních nemocí populace a nadměrné užívání počítače tvoří také jasný důkaz minimálního množství pohybu.

Mezi nejzávažnější choroby patří obezita, která je zároveň rizikovými faktory pro další onemocnění. Tímto způsobem se dostáváme do začarovaného kruhu.

Výzkumy provedené u dětských populací celého světa, které shrnují Nešpor a Csémy, mluví za vše. Vzestup obezity u kanadské mládeže se od přelomu let 1978/1979 do roku 2004 ztrojnásobil. Také u portugalských dětí ve věku 7-9 let došlo

k nárůstu nadváhy a obezity. Ve švýcarské dětské populaci je hraní počítačových her uváděno jako nezávislý rizikový faktor vzniku obezity.

Naopak některé studie dospěly k souvislosti hraní her a vynechávání jídla. Dětský uživatel se do virtuálního příběhu zabere a ani nepocítuje hlad. Obecně se proto může konstatovat, že hraní elektronických her a sledování televize způsobují a prohlubují u dětí nesprávné jídelní návyky. (viz Nešpor, Csémy, 2007)

1.5.4 Agresivita a násilí

Fischer a Škoda uvádějí, že agresivita a násilí prostupují celou naší společností. Neustále dochází k šíření prezentace násilí prostřednictvím masmédií, internetu a dalších technologií. Lidská agresivita zasahuje do psychologické, sociologické a politické oblasti. (viz Fischer, Škoda, 2009, 45)

Šrahůlková doplňuje, že hry obsahující násilí představují největší ohrožení konkrétního myšlení dětí do 12 let věku. Tato skutečnost se vysvětluje tím, že tato věková skupina nemá ještě zcela vyvinuté abstraktní myšlení, a tím pádem se u nich obtížně rozlišuje realita a fikce. (viz Šrahůlková, 2007)

Měli bychom rozlišovat pojmy agrese a agresivita. Lidskou agresí se zabývá Čermák. Ta v sobě ukrývá velké množství projevů. Každý z nás má představu o vysvětlení tohoto pojmu. Většinou je chápána jako jakákoliv forma chování s cílem záměrně někoho poškodit nebo mu ublížit. Z nejčastěji se vyskytujících konkrétních vysvětlení pojmu agrese uvádím násilné narušení práv jiného člověka, ofenzivní jednání nebo procedura, ale také asertivní jednání.

Agrese se dá specifikovat do dvou základních skupin. První z nich tvoří instrumentální agrese pro dosažení vnějšího cíle. Pachatel postupuje podle předem připraveného plánu a má promyšlené i možné varianty průběhu jeho jednání.

Emocionální agrese v sobě přináší silné negativní emoce projevované hněvem a tvoří sama o sobě cíl. (viz Čermák, 1999, 9)

Všeobecně uznávaná a přijatá definice agresivity podle Fischera a Škody neexistuje. K definování agresivního chování nám může pomoci sociální patologie. Jde

o „porušení sociálních norem, chování omezující práva a narušující integritu sociálního okolí“.

„Agresivita je označení pro tendenci k útočnému a násilnému jednání vůči druhé osobě či okolí.“ „Agrese pak vyjadřuje i reálný projev takového chování.“

Někdy se pojem násilí zaměňuje s agresivitou. Násilí je ovšem používáno v souvislosti s lidským jednáním a chováním. (viz Fischer, Škoda, 2009, 46)

Důležitou kapitolu tvoří sledování násilí nebo vliv médií na agresi. Proběhla již řada studií zabývajících se touto problematikou. Z výsledků dle Fischera a Škody vyplynula vyšší četnost agrese u dětí, které sledovaly filmy s obsahem násilí. *„U těch jedinců mužského pohlaví, kteří sledovali více násilí v dětském věku, byla zjištěna vyšší agresivita i po 10 letech.“* (viz Fischer, Škoda, 2009, 54)

Podle Šrahůlkové dochází k přejímání agresivního chování třemi způsoby. Mechanismus identifikace tvoří první z nich a jedná se o to, že dítě považuje postavu v počítačové hře za ideál s neuvěřitelnými schopnostmi. Mechanismus habitace neboli přivykání funguje na principu stále opakovaného hraní. Tímto může docházet ke snižování citlivosti na násilí a děti mohou násilí považovat za normální součást chování lidí. Posledním způsobem přejímání agresivního chování je napodobování, kdy dítě bere násilí v počítačových hrách jako podnět pro své vlastní jednání a chování. (viz Šrahůlková, 2007)

Vliv mediálního násilí u dětí představuje nebezpečí z hlediska dlouhodobosti a zásahu do vývoje jejich tvořící se osobnosti. Kritické období pro upevnění násilných postojů a názorů je v dětském věku v rozmezí 6-8 let. Pokud toto nastane, je velice málo pravděpodobná změna těchto postojů v dospělosti.

U jedince, který často sleduje násilí, dochází ke vzniku necitlivosti a k posunu v emočním vnímání. Postupně se může objevit i záliba v násilí. *„Citově otupělý jedinec ztrácí soucit s obětí.“* Může se z něj stát bezcitný násilník. (viz Fischer, Škoda, 2009)

Čermák dodává, že časté sledování upevňuje přesvědčení o přípustnosti agrese. V některých případech se dokonce agrese považuje za žádoucí prostředek k řešení konfliktů mezi lidmi.

Zároveň uvádí, že většina výzkumů týkajících se vlivu televize na agresi proběhla ve Spojených státech amerických. Násilí na televizní obrazovce má vysokou frekvenci výskytu. Agrese motivovaná touhou po pomstě je většinou diváků považována za morálně ospravedlnitelnou.

Člověk si ve virtuální realitě může vyzkoušet různé identity a někdy dojde až ke ztrátě kontaktu se skutečným světem. Dovoluje se zde nepřijatelné chování jako například zabít. „*Stírá hranice mezi prožitkem minulého, přítomného a budoucího a mění aktuální prožívání.*“ (viz Čermák, 1999, 90-102)

Nešpor a Csémy zmiňují podle průzkumů v roce 2006, že více než 85 % počítačových her obsahuje určitou formu násilí a polovina z nich dokonce násilí závažného charakteru. Typické uživatele těchto her tvoří skupina chlapců s menší mírou vcítění, se sklonem k násilí a nižší inteligencí.

Soubor šikanovaných a šikanujících tvoří také nejčastěji osoby se zálibou v počítačových hrách.

„*Násilí v médiích včetně televize a počítačových her zvyšuje z krátkodobého hlediska více agresivitu u dospělých než u dětí, z dlouhodobého hlediska naopak ale více agresivitu u dětí než u dospělých.*“

Nejnebezpečnější formy násilí v počítačových hrách se jeví ty, které je snadné v reálném životě napodobit. (viz Nešpor, Csémy, 2007)

Zajímavé zjištění ohledně akčních počítačových her uvádí Jonák. Na rochesterské univerzitě proběhl v roce 2006 test s cílem změřit zrakové vnímání studentů. Z výsledků vyplynulo, že „*hry spojené s nebezpečím prohlubují u mladých lidí pozornost k vizuálním vjemům a to i prostorového hlediska*“. Dá se také interpretovat, že počítačové hry napomáhají schopnosti řešit úlohy spojené s rozeznáváním tvarů. Příkladem takových úloh jsou různé druhy testů k měření inteligence. (viz Jonák, 2006)

1.5.5 Rizika v rámci vlivu na slovní zásobu dětí

Svobodová poukazuje na tuto skutečnost více u dětí na prvním stupni základní školy. Důkazy nalézáme u psychiatrů, kteří zdůrazňují blokování vývoje dětí spolu s narušením jejich duševního zdraví u dětí závislých na počítači. Logopedi v rámci

komplexního vyšetření řeči spatřují nedostatečnou slovní zásobu, nepřesnou výslovnost, málo pohotové vyjadřování a nízký zájem o knížky.

Také velmi malé množství dětí má možnost poslechnout si pohádku čtenou některým členem jejich rodiny. Tím pádem nedochází k rozvoji dětské fantazie, paměti ani tvořivosti. Zaostávají i vyjadřovací schopnosti.

Naopak internet často donutí děti, u kterých by bylo utrpením vytvořit klasický dopis, napsat mail. V těchto případech může rozšiřovat jejich komunikační dovednosti a napomoci k získání virtuálních přátel. (viz Svobodová, 2006)

1.5.6 Další rizika

Nešpor a Csémy přidávají do rozsáhlého výčtu rizik ještě virtuální nevolnost, tendenci riskovat a úrazy v souvislosti s hraním počítačových her.

K popsání epilepsie vyvolané počítačovou hrou došlo již v roce 1981. (viz Nešpor, Csémy, 2007)

Nejzávažnější jsou návyková rizika, která jsou ukryta v pojmu netholismus a zabývá se jimi celá diplomová práce.

1.6 Zvláštnosti virtuálního světa

Pohyb na internetu znamená být v prostředí bez zábran, jak uvádí Šmahel. Jde zde o volný překlad anglického „disinhibited environment“. Do prostředí reálného života přináší pozitivní i negativní důsledky. Stejným způsobem ovlivňuje také výuku, výzkum a komerci na internetu. (viz Šmahel, 2003,13)

Beníšková se také zabývá rozdíly mezi virtuálním a skutečným světem. Jako pozitivní důsledek prostředí bez zábran uvádí dovednost sdělit něco intimního, co by často uživatel tváří v tvář nedokázal sdělit, i přes jeho silnou potřebu se s tím svěřit. Do negativních důsledků řadí napadání druhých v rámci diskuzí a agresivnější chování. U dětí se také častěji setkáváme se lhaním, předstíráním, uváděním jiných údajů nebo experimentováním s jejich identitou. (viz Beníšková, 2010, 88)

Odlišuje se tím, že se u lidí objevuje méně zábran, dodává Šmahel. Ve virtuálním světě chybí úzkost ze sociálních situací a ztrácí se obavy z odhalení sebe

sama. Lidé zde často neakceptují mínění jiných lidí. Tento svět se vyznačuje také omezenou potřebou sebe prezentace. Pravidla a normy v rámci běžné komunikace tváří v tvář nehrají důležitou roli nebo nemusí v některých případech platit. (viz Šmahel, 2003, 13)

Naopak prostředí virtuální reality přímo láká k zakázanému jednání a chování. Šmahel zdůrazňuje, že agresivní chování ve formě slovního napadení se tu vyskytuje podle provedených výzkumů až čtyřikrát častěji. Zkráceně se tento druh chování nazývá „flaming“. (viz Šmahel, 2003, 13)

V rámci problematiky závislosti na internetu bylo provedeno několik výzkumů publikovaných Joinsonem. Jeden z nich se zabýval otevřeností respondentů při vyplňování dotazníků. Vyplývala z něj menší úzkostlivost respondentů, než kdyby vyplňovali dotazník na papír. (viz Joinson, 1998)

Nejdůležitější roli pro prokázání tohoto jevu vysvětluje Šmahel rolí anonymity. Považuje se za zásadní vlastnost virtuálního prostředí a determinuje značnou měrou chování lidí. Je dokázáno jiné chování uživatele při pocitu důvěry ve svou anonymitu. Cítí se i bezpečněji.

Anonymita v rámci prostředí internetu se dá srovnávat s anonymitou davovou v klasickém pojetí podle francouzského sociologa Gustava Le Bonna.

V průběhu interakce na internetu dochází k silnému oslabení přijímání sociálních rolí. Toto může mít také vliv na přeměnu internetu v prostředí bez zábran. Vliv sociálních norem se začíná snižovat. (viz Šmahel, 2003, 14-15)

1.7 Vznik kyberprostoru

Jak uvádí Jirovský, mezilidskou komunikaci vždy tvořily dvě navzájem propojené vzájemně vyrovnané složky, a to verbální komunikace a komunikace neverbální představovaná řečí těla. Docházelo ke zdokonalování verbální komunikace a vytváření nových prostředků. Neverbální komunikace se přesouvala do pozadí. V této době se setkáváme s prvními příznaky přesunu lidského vnímání do virtuálního prostoru. Napomohl tomu také objev a používání knihtisku. Jedinec, který si četl,

se tímto způsobem začal dostávat do svého vlastního imaginárního světa. Jde však pouze o jednosměrný tok informací od autora ke čtenáři.

Významným mezníkem se stalo vynalezení výpočetní techniky a internetu. V oblasti počítačové komunikace se setkáváme s interaktivitou, která u knižních představ chyběla. Dalšími specifiky je totální ztráta mimoverbálního vnímání, možnost vytvořit si nesmrtelného virtuálního jedince, snadnost přechodu mezi komunitami a potlačená potřeba kompromisů. Tyto vyskytující se jevy napomohly ke vzniku nového kybernetického světa. Někteří uživatelé ho považují za snesitelnější a příjemnější než jejich reálný svět.

V kyberprostoru, neboli prostoru virtuální reality, se setkáváme se všemi rysy současné společnosti, ale člověk se přesto musí řídit určitými pravidly. Při pohybu v něm nám nezbyvá nic jiného, než se s nimi ztotožnit a začít se jimi řídit. V některých případech se vymykají přirozenému řádu lidské společnosti. Existence v kyberprostoru s sebou nese i vznik nových nebo modifikovaných nebezpečí a forem chování. (viz Jirovský, 2007, 16)

Plamínek zmiňuje 7 základních kyberfyzikálních zákonů platných v kyberprostoru. Kyberfyzikální zákon první: *„informace jsou doživotně zaznamenatelné a vyhledatelné“*. Lidé by měli počítat se zahlceností informacemi a vždy bychom si měli rozmyslet, proč a s kým komunikujeme. Kyberfyzikální zákon druhý: *„čas plyne jinak“*. Například při odesílání e-mailů se hovoří o „efektu černé díry“, kdy odesílající netuší, zda e-mail dorazí tomu, komu je určen. Kyberfyzikální zákon třetí: *„geografické a prostorové bariéry se ztrácejí a nové bariéry vznikají“*. *„Dojem vzdálenosti nebo blízkosti je ryze psychologický.“* Lidé se rozdělují do skupin na ty, kteří mají přístup nebo nemají přístup ke kyberprostoru a umějí nebo neumějí s ním pracovat. Kyberfyzikální zákon čtvrtý: *„vzniká „něco z ničeho“* “. Tímto zákonem je na mysli vznik různých virtuálních projektů, skupin a světů, ve kterých si uživatelé žijí svůj „druhý“ život. Kyberfyzikální zákon pátý: *„lidé mají v cyberspace upravenou identitu a jinak se i vnímají navzájem“*. Kyberfyzikální zákon šestý: *„panuje sociální multiplacita“*. Přístup k velkému množství lidí z celého světa a sociálního spektra je v kybernetickém prostoru relativně snadné získat. Kyberfyzikální zákon

sedmý: „vzniká bytostná závislost na technologii média“. Kyberprostor se přes svou neomezenost může stát křehkým a snadno zranitelným. Vždy se můžeme setkat s technickými problémy fungování počítače. (viz Plamínek, 2008, 96-97)

1.8 Studie týkající se závislosti na internetu

Ritter poukazuje na fakt, že již v roce 1998 provedla psychiatrická Shapira z Univerzity v Cincinnati v americkém státě Ohio výzkum. Zjistila, že internetová závislost často ukazuje další psychiatrické poruchy. Výzkumný soubor tvořilo 14 lidí s věkovým průměrem 35 let, kteří trávili mnoho času na internetu a čelili problémům, jako je rozvracení vztahů, ztráta zaměstnání nebo vyloučení ze školy. Překvapivě se u některých z nich objevily maniodepresivní stavy, úzkostné stavy projevující se jako sociální fobie. Několik z nich trpělo bulimií nebo naopak záchvaty přejídání a nekontrolovatelnými výbuchy zlosti. Často se závislostí na internetu souviselo i užívání alkoholu a jiných návykových látek.

Psycholožka z Univerzity v Pittsburghu Kimberly Young dodává skutečnost, že lidé závislí na alkoholu nebo jiných návykových látkách používají často internet jako bezpečnější náhradu závislosti. Ovšem i další lidé se mohou stát závislí na internetu, vznik závislosti u nich často vyplývá z různých okolností v životě, kterými může být stereotyp v manželství nebo vyhoření v práci. (viz Ritter, 1998)

Sonia Livingstone představila v roce 2001 britský projekt Online Freedom and Safety for Children. Autorka je profesorka sociální psychologie a členka mezirezortního výzkumu a vzdělávacího programu v médiích a komunikacích na londýnské škole ekonomiky a politických věd. Poukazuje zde na neustále vzrůstající přístup dětí od 7 do 14 let k internetu v anglických domácnostech. V listopadu 2000 mělo přístup k internetu doma 45 % dětí. Únor 2001 podle vládních průzkumů poukazuje již na jednu polovinu online dětí ze základních škol a dvě třetiny online dětí ze škol středních. (viz Livingstone, 2001)

On-Line Gamers Anonymous (OLGA) je program obsahující 12 kroků pro zotavení se ze závislosti na videohrách. Ve Spojených státech amerických funguje jako nezisková organizace. Tuto dobrovolnickou organizaci založila v roce 2002

Elizabeth Wolley, matka jednoho hráče, který spáchal sebevraždu, když se přihlásil do online fantasy hry EverQuest. (viz On-Line Gamers Anonymus, 2002)

EU Kids Online je tematická síť, která zkoumá evropský výzkum záležitostí týkajících se bezpečného užívání internetu dětmi. Bylo založeno 21 výzkumných týmů v Evropě. EU Kids Online zpracovává výzkumy týkající se hlavně internetových rizik pro Evropskou komisi. (viz LSE Media and Communications, 2011)

Lawrence a Peng provedli výzkum u 1000 čínských adolescentů z oblasti jižní Číny. Z výsledků vyplynula zajímavá závislost mezi náchylností k depresím a nadměrným používáním internetu dětmi mladšími 13 let. Riziko dětí závislých na internetu onemocnět touto civilizační chorobou je až 2,5 x vyšší než riziko stejně starých vrstevníků, kteří používají internet pouze doplňkově. (viz Lawrence, Peng, 2010)

Janda ke studii provedené v Číně ještě doplňuje, že ze zkoumaného vzorku bylo 62 uživatelů označených za „patologické uživatele“ a 2 osoby získaly označení extrémně závislý. Extrémně závislé osoby téměř nespaly a jejich celodenním přítelem se stala pouze obrazovka a myš v ruce. (viz Janda, 2010)

Čína řeší velmi radikálním způsobem závislost na internetu, dodává Hromada. Stále více se objevuje tento druh závislosti u dětí, podle oficiálních průzkumů se jedná téměř o 10 % mladistvých. Klinika v provincii Shandong používá pro jejich léčbu elektrošoky. Pacienti se musí řídit přísnými pravidly. Přesto klinika vyniká svými nadprůměrnými výsledky. (viz Hromada, 2009)

1.9 Komunikace na internetu

1.9.1 Specifika komunikace na internetu

Elektronická komunikace neboli e-komunikace se stala součástí našich každodenních životů.

Kopecký srovnává elektronickou komunikaci s běžnou komunikací a uvádí odlišnosti v místním nebo časovém oddělení účastníků. Přenos sdělení zprostředkovává technika například osobní počítače, notebooky, mobilní telefony či webkamery. (viz Kopecký, 2007, 7)

Vybíral se zabývá hodnocením vlivu internetu na lidskou komunikaci. Podle něj se tento vliv považuje za obohacující nebo neblahý. Konkrétně působí internet na kvalitu řeči a myšlení například ochuzováním a zužováním slovní zásoby nebo používáním anglikanismů. Má také dopad na životní styl. (viz Vybíral, 2005, 271)

McLuhan zdůrazňuje, že právě použití média představuje větší sociální a psychologický dopad než obsah zprávy. (viz McLuhan, 2000)

Pokorný, Telcová, Tomko uvádějí hlavní specifika komunikace na internetu v oblasti emocí. Pro vyjádření našeho aktuálního emocionálního stavu jsou kromě slovního popisu používány speciální znaky, „smajlíky“. Hlavní úloha „smajlíků“ spočívá v poskytnutí aktuální zpětné vazby a postojů svému komunikačnímu protějšku. (viz Pokorný, Telcová, Tomko, 2003, 120)

Šmahel zmiňuje potřebu „smajlíků“ jako náhradu neverbální komunikace ve virtuálním světě. (viz Šmahel, 2003, 113)

Pro zajímavost, Kopecký uvádí první použití „smajlíků“ v novinách francouzským novinářem Franklinem Loufranem již 1. ledna 1972. Používaly se jako označení dobrých zpráv a začaly se postupně šířit do dalších francouzských, poté i evropských novin. Jejich počet neustále rostl a nyní je „smajlík“ jednou z neznámějších, nejsrozumitelnějších a nejrozšířenějších ikon. (viz Kopecký, 2007, 60)

Kromě emotikonů se v e-komunikaci pro vyjadřování pocitů a emocí využívají tzv. akronymy, jak dodává Kopecký. Jsou jimi zkratky určitých slov nebo vět. Původně vycházejí z angličtiny, ale u nás se setkáváme i s českými variantami. Českými příklady může být MMNT (moment), JJ (jojo), NZ (není zač) a Z5 (zpět).

Emotikony a akronymy se tedy snaží maximálně ekonomizovat psaný jazyk a dostat do komunikace neverbální prvky. (viz Kopecký, 2007, 61-62)

Internet umožňuje podle Vybírala urychlený způsob komunikace prostřednictvím e-mailů (elektronických dopisů), chatů, ICQ, virtuálních skupin, různých zájmových komunit, diskuzí nebo blogů. Internet způsobil změnu v lidských komunikačních návycích. Změna se týká množství odeslaných zpráv. Dále zasahuje do oblasti kvality psaní. Někdy se mluví o vyťukávání jako o samostatném druhu komunikování, tzv. the typed communication. Text v komunikaci na internetu přebírá

úkol toho, co v běžné komunikaci vyjadřujeme prostřednictvím intonace, pohledů a gest. (viz Vybíral, 2005, 272)

Kopecký shrnuje šest základních vlastností elektronické komunikace. Elektronická komunikace je podle tohoto autora **neřízená, hromadná, anonymní, časově a místně neomezená, závislá na technologickém zabezpečení a závislá na počítačové gramotnosti komunikujících stran.** (viz Kopecký, 2007, 9)

Vybíral vidí hlavní specifika komunikace v prostředí internetu ve čtyřech základních skutečnostech. Podle něj mezi základní vlastnosti online komunikace patří **multiplicita**, neboli komunikace s více lidmi najednou, dále **okamžitost komunikování a výhoda času na rozmyšlenou, povrchnost a potřeba sdružovat se.** (viz Vybíral, 2005, 276-279)

Pokorný, Telcová a Tomko se také zabývají základními rysy komunikace prostřednictvím internetu. Tyto rysy tvoří **absence neverbálních informací, snížení objemu sociálních vlivů na komunikujícího.** Komunikující se při komunikaci více než na prostředí soustředí na sebe. Dalšími rysy jsou **přítomnost pocitů bezpečí a intimity, možnosti pro zajištění anonymity v prostředí** umožňujícím komunikaci a **specifičnost jazyka a vyjadřovacích prostředků komunikace.**(viz Pokorný, Telcová, Tomko, 2003, 120-121)

Kontextové modality

Šmahel analyzuje specifika online komunikace pomocí kontextových modalit. (viz Šmahel, 2003, 104)

Kontextové modality vysvětluje ve své knize Vybíral. Jedná se o základní prvky kontextu a situace komunikační výměny. Každou sebemenší aktivitou dochází ke změně kontextu, modality tedy nejsou nezměnitelné. (viz Vybíral, 2005, 42)

Čas v průběhu komunikace je charakterizován **modalitou časového rámce.** Šmahel dospěl rozhovory ke dvěma opačným názorům na rychlost reakce v online komunikaci. Někteří respondenti udávají více času na rozmyšlení odpovědi, jiní naopak vnímají větší rychlost virtuální komunikace a bezprostřednost reakce. *„Vnímání času na rozmyšlení odpovědi a vyjadřovacích schopností je tedy individuální a liší se také*

podle toho, jakých technických prostředků na internetu člověk ke komunikaci využívá.“ Mezi sdělením a odpovědí ve virtuálním prostředí je ve společnosti tolerovaná delší doba než při komunikaci v prostředí reálném. V internetovém prostředí je člověk schopný vést i několik rozhovorů najednou, avšak většina z nich bývá nedokončená. Často nedojde k vyčerpání tématu nebo se respondent na druhé straně z nějakého důvodu odpojí. Podle výzkumů Šmahela trvá online rozhovor podobného obsahu jako rozhovor v realitě 4x déle. Samozřejmě se do rychlosti rozhovorů promítá spousta faktorů od rychlosti připojení k internetu po zručnost komunikujících stran v psaní na počítači. Obecně je psaná forma virtuální komunikace pomalejší než mluvená forma reálné komunikace. Další zjištěnou skutečností byla lepší schopnost jasného a stručného vyjádření v prostředí internetu. Na druhou stranu v některých případech kvůli stručným odpovědím musel být tazatel aktivnější, než by tomu bylo ve skutečnosti.

Prostor a prostorové uspořádání tvoří další modalitu. Komunikace ve virtuálním prostředí se vyznačuje tím, že není fyzicky sdílen společný prostor. Navíc existuje možnost komunikovat s více osobami najednou. Neosobnost online komunikace v sobě skýtá nevýhody v podobě absence fyzického kontaktu a neverbální komunikace. Mezi výhody patří možnost anonymity a chování se v internetovém prostředí bez zábrán. Obecně ve virtuálním prostředí dokážeme snadněji ovlivnit komunikaci, o kterou nejevíme zájem. Mnohem snadněji můžeme ignorovat otázky nebo virtuální rozhovor ukončit.

Modalita významu se dá vysvětlit, jakým způsobem si komunikující strany rozumí, jak chápou obsah sdělení. Ve výzkumu formou rozhovorů nedorozumění obsahu uvádělo pouze malé množství mladistvých. Nedorozumění se stávají běžnou součástí komunikace na internetu.

Přítomnost emocí také patří ke kontextovým modalitám. Opět se názory mladistvých na výhodu prostředí internetu při komunikování o osobních tématech a vyjadřování emocí liší. Jedna skupina dospívajících pociťuje lepší otevřenost, zranitelnost a lepší vyjadřování emocí při psaní na internetu. Druhá skupina využívá pro virtuální komunikaci emocí méně a některým dospívajícím připadá internet pro vyjadřování emocí jako nevhodný. Šmahel přirovnává internet k dvojsečné zbraně,

„můžeme si snadno dovolit zde své emoce vyjádřit a mluvit o nich, pokud to však „přeženeme“, může se stát, že tyto emoce přestaneme sami prožívat.“ Šmahel uvádí jako nevýhodu virtuální komunikace nesnadnost vyjádření pouhého mimoslovního přitakání typu „hmmm“. V psané podobě se jeho význam lišil. Při chvilkovém nereagování a pouhém naslouchání totiž respondent dospěl k závěru, že není poslouchán. Naopak povzbuzovací fráze typu „výborně, pokračuj prosím“ zde nabývají spíš rušivého významu.

Modalita **vztahové proměnné** vyjadřuje, v jakém vztahu mezi sebou jsou komunikující osoby. Způsob komunikace se odlišuje mezi matkou a dítětem, mezi šéfem a jeho podřízenými nebo třeba mezi vrstevníky. Ve virtuálním prostředí se častěji setkáváme se symetrickou komunikací. Role dominance, agresivity, stejně jako věku a autority se do online komunikace promítá menším způsobem, než je tomu při reálné komunikaci z očí do očí. Při porovnávání reálných a virtuálních rozhovorů autor uvádí u rozhovorů tváří v tvář jeho větší vnímání jako odborníka a autoritu. Virtuální rozhovory se vyznačovaly více rovnocenným vztahem mezi tazatelem a odpovídajícími. (viz Šmahel, 2003, 104-118)

Systémový rámec je jedna z dalších modalit. Vybíral zdůrazňuje podle takzvaných systémových psychologických přístupů, že žádná mezilidská komunikace není vyčleněna z jiných komunikačních výměn. (viz Vybíral, 2005, 43)

Začlenění do komunikačního systému je ve virtuálním prostředí podle Šmahela pozměněno. Na internetu se nám naskýtá možnost anonymních a zároveň soukromých rozhovorů. Chatovací místnosti nabízejí k využití funkci šeptání, kdy je možné sdělovat informace pouze vybraným uživatelům, aniž by si to ostatní měli možnost přečíst. Odlišným způsobem si ve virtuálním prostředí vytváříme představu o protějšku, se kterým komunikujeme.

Existence kontinuity rozhovoru tvoří poslední kontextovou modalitu a její význam je velmi úzce spojován s časovým rámcem. „Obecně se zdá, že komunikace virtuální je podstatně více fragmentovaná, a tedy kontinuita rozhovoru je podstatně nižší.“ Rozhovor bývá velmi často náhle ukončen. Při komunikaci online nastávají méně často situace, kdy se musíme znovu vynuceně stýkat s někým nesympatickým.

Při skutečném rozhovoru se do těchto situací dostáváme běžně. Člověk se ve virtuálním světě nemusí chovat flexibilně a přizpůsobovat své chování. Toto je kritizováno některými psychology. U virtuálních rozhovorů se častěji vyskytují obtíže při držení se tématu. Časté odbočování od tématu rozhovoru mají souvislost s vyšší fragmentací v internetovém prostředí. (viz Šmahel, 2003, 119-121)

1.9.2 Formy e-komunikace

Komunikace internetová, která náleží k základnímu typu e-komunikace, se podle Kopeckého realizuje v několika odlišných formách. Základní dvě formy tvoří **online** komunikace a **offline** komunikace.

Online komunikace probíhající prostřednictvím počítačové sítě existuje ve dvou formách. **Synchronní forma** spočívá v přítomnosti obou komunikantů v komunikační situaci, je tedy realizovaná v reálném čase. Příkladem může být chat nebo komunikační program Skype. Naopak pro **asynchronní formu** je typická komunikace v různých časových rámcích. Příkladem může být diskuzní fórum nebo e-mail.

Komunikační dovednosti spojené s mobilními telefony bývají někdy zahrnuty pod online formu komunikace. Příklad synchronní komunikace by v tomto případě tvořilo telefonování a posílání SMS by patřilo k asynchronní formě.

Pro **offline komunikaci** je typický průběh mimo počítačovou síť. Typickými zástupci této formy jsou klasické dopisy či pohledy. Do této formy ovšem patří i uměle generované komunikační odezvy u výukových programů či multimediálních encyklopedií. (viz Kopecký, 2007, 21)

1.9.3 Sociální síť

Bednář zmiňuje podstatu sociálních sítí ve vytváření virtuálních vztahů mezi uživateli. Stejně jako u Wikipedie nebo dalších serverů závisí jejich existence na uživateli, kteří je naplňují svými obsahy. Vzájemné označování uživatelů příznakem „známosti“ přináší informovanost o veškerých aktivitách našich přátel na síti a možnost komunikace s nimi.

V rámci sociální sítě náleží každému uživateli prostor pro publikování, neboli sdílení jejich obsahu. Sdílení se proto považuje za základní metodu komunikace v rámci sociálních sítí. Formy obsahu se odlišují podle zaměření konkrétních sítí. Může se jednat o kontakty, texty, prezentace nebo fotografie. (viz Bednář, 2011, 193)

1.9.4 Skype

Historií komunikačního programu Skype se zabývají autoři Max a Ray. Je spojována se setkáním Niklasse Zennströma a Januse Fröseho v Kodani v roce 1997. V té době byl internet stále novou informační a komunikační technologií a nacházel se nedostatek vystudovaných počítačových inženýrů s obchodními schopnostmi.

Niklas byl tímto absolventem a začal pracovat pro společnost Tele2, evropskou nezávislou telefonní společnost narušující národní telekomunikační monopol. Mladší Janus bez vysokoškolského titulu se stal pracovníkem technické podpory u konkurenční firmy.

Oba se setkali u společnosti Tele2 a začali se přátelit.

Zrod Skypu vychází z P2P sdílení, způsobu, kterým je umožněna přímá komunikace počítačů v síti mezi sebou kvůli výměně informací. P2P sdílení se stalo populární díky aplikacím ICQ a Napster.

Po několika peripetiích s porušením autorských práv vyvíjeného programu a několikaleté odmlce autoři Skypu zaměřili svou pozornost na aplikaci umožňující hlasové hovory z počítače na počítač zdarma.

Niklas a Janus zdůrazňovali důležitost snadného použití, stabilního spojení a kvality hovoru lepší než u používaných mobilních nebo domácích telefonů.

Vyvinutí systému zabralo autorům jeden rok a v roce 2003 došlo k tichému spuštění Skype beta. Půl roku poté bylo staženo již více než 6 milionů kopií softwaru. Rok existence znamenal pro Skype 100 milionů stažení.

V dnešní době skýtá aplikace Skype 75 milionů členů, je používán ve více než 225 zemích ve 27 světových jazycích. Skype celosvětově zahrnuje více hlasových minut než součet všech ostatních poskytovatelů internetových hlasových komunikačních služeb. (viz Max, Ray, 2008, 38-41)

Kopecký ještě doplňuje, že pro uživatele internetu je tato technologie zdarma a umožňuje bezproblémovou komunikaci na velké vzdálenosti i mezi kontinenty. (viz Kopecký, 2007, 38)

1.9.5 ICQ

Historii komunikačního programu ICQ shrnuje Procházka. Firma Mirabilis, kterou založili čtyři mladí Izraelci, v roce 1996 vytvořila aplikaci ICQ. Následně firmu zakoupil americký gigant AOL. Počáteční verze obsahovala pouze odesílání zpráv a kontakty. Jeho popularita na světě rostla a v České republice je nyní aplikace ICQ nejvyužívanější síť. (viz Procházka, 2007, 31)

Max a Ray zmiňují také pár informací o komunikačním programu ICQ. Zkratka znamená I seek you a je překládána jako hledám tě. Tento program se stal první plně funkční aplikací okamžitých zpráv, tzv. messengerem. Hlavní přednosti aplikace ICQ spočívají v možnosti uživatelů najít jiného uživatele, zřídit kanál P2P, zobrazení seznamu přátel a „rychlé posílání zpráv“ s offline podporou. (viz Max, Ray, 2008, 39)

Kopecký zmiňuje vlastnosti toho messengeru. ICQ umožňuje synchronní i asynchronní formu komunikace, hlasový i videohovor a obsahuje různé „nastavby“ pro běžného uživatele zcela zbytečné. Kromě systému emotikonů nabízí ještě posílání „emočních animací“, animovaných a ozvučených postaviček představujících určitou uživatelskou emoci.

Může být využíváno zaměstnanci ve všech oblastech podnikání nebo státní správy. Na druhou stranu bývá často zakazováno kvůli bezpečnostním děrám a kvůli X-Traz modulům s hrami. (viz Kopecký, 2007, 40-41)

1.9.6 Facebook

Štědroň, Budiš a Štědroň jr. popisují Facebook jako „*rozsáhlý společenský webový systém sloužící hlavně k tvorbě sociálních sítí, komunikaci mezi uživateli, sdílení multimediálních dat, udržování vztahů a zábavě*“. (viz Štědroň, Budiš, Štědroň jr., 2009, 42)

Historie Facebooku sahá do roku 2004, kdy byl tento server spuštěn jeho zakladatelem Markem Zuckerbergem. Původní využití mělo být jako komunitní síť v rámci univerzity v Harvardu. Facebook nese své pojmenování podle informačních letáček, které jsou na amerických univerzitách používány pro seznamování studentů.

Po několika měsících jeho vzrůstající popularity byl zpřístupněn i dalším americkým univerzitám a od 11. srpna 2006 si mohou založit profil na této sociální síti všichni lidé starší 13 let. (viz Facebook, 2011)

Bednář zmiňuje, že počet registrovaných uživatelů Facebooku z České republiky dosáhl na konci roku 2009 až 2,5 milionů. Zároveň se pravděpodobně předpokládá, že nastala úroveň maximální saturace, což znamená, že už další uživatelé nepřibývají rychle. (viz Bednář, 2011, 205)

Data Českého statistického úřadu ukazují nejaktuálnější čísla. K prosinci 2010 byly v České republice bezmála 3 miliony uživatelů této sociální sítě. Od ledna 2010 do prosince 2010 se jedná o nárůst téměř jednoho milionu uživatelů.

V prosinci 2010 přibližně 28 % obyvatel naší republiky vlastnilo profil na Facebooku. Nejvíce profilů zde mají založených lidé ve věku mezi 18-34 lety, což je lehce přes 60 % z celkového podílu českých uživatelů této sociální sítě. Z celkového podílu tvoří uživatelé mladší 17 let 23 %, uživatelé 35-54 let se podílí 12 % na celkovém podílu a nepřekvapivě pouze 2 % lidí starších 55 let mají založený profil na Facebooku.

Při světovém srovnání, které vychází opět z dat Českého statistického úřadu, se na prvním místě umístil Island a Norsko (se 70 %, respektive 55 % podílem uživatelů Facebooku na celkové populaci mezi všemi státy Evropské unie a OECD (Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj)).

Na opačném konci stojí Jižní Korea a Japonsko. Jejich odstup od ostatních zemí je výrazný a vysvětluje se místními komunitními sítěmi spuštěnými kolem roku 2000. (viz ČSÚ, 2011)

Vohradský vyzdvihuje jako možnou výhodu Facebooku vytvoření uživatelského účtu vyučujícím a komunikace tímto způsobem se svými studenty. (viz Vohradský, 2010)

1.9.7 Chat

Kopecký vysvětluje chat jako nejrozšířenější synchronní komunikační nástroj na internetu. Diskutující láká zejména anonymita, která v sobě má velký komunikační potenciál. Textová diskuze doplňovaná „smajlíky“ tvoří základní variantu chatu. Realizace chatů probíhá přímo v prostředí webových stránek. Proto je zapojení do diskuze pro uživatele jednoduché.

Chat napomáhá ke tvoření virtuálních komunit a sociálních vazeb. Přináší možnost kontaktu mezi lidmi z bezpečí domova, kavárny, knihovny či školy. Má podstatný vliv na kontakty mladých lidí. Z tohoto způsobu komunikace se mohou vytvořit nová kamarádství, přátelství nebo partnerství.

Také je samozřejmé jeho působení na rozvoj verbálních i neverbálních schopností populace, na zdraví člověka a na rozvoj abstrakce.

Z různých proběhlých výzkumů vlivu chatu na dětskou populaci nelze vyvodit jednoznačné výsledky. Jednoznačně pozitivní vliv chatu je předpokládán u projektů chatů Linek bezpečí. (viz Kopecký, 2007, 41-43)

2. CÍLE PRÁCE A HYPOTÉZY

2.1 Cíl práce

Určila jsem si dva hlavní cíle mé diplomové práce, které se pokusím pomocí dotazníkového šetření naplnit.

Cíl 1: Zmonitorovat aktivity dětí na internetových stránkách v závislosti na jejich věku.

Cíl 2: Zjistit informovanost dětí o rizicích plynoucích z nadměrného užívání internetu.

(Za nadměrné užívání internetu se rozumí doba delší než 3 hodiny denně)

2.2 Hypotézy

V rámci kvantitativního šetření formou dotazníku se budu snažit potvrdit nebo vyvrátit tyto dvě hypotézy.

H1: Děti z druhého stupně základních škol věnují nadpoloviční většinu svého volného času komunikaci prostřednictvím internetových sociálních sítí.

(Otázka týkající se množství volného času dětí se nachází v dotazníku, protože se může u každého dítěte lišit.)

H2: Děti z druhého stupně základních škol jsou nedostatečně informovány o rizicích vyplývajících z užívání internetu.

3. METODIKA

3.1 Použitá metoda

Pro naplnění určených cílů a otestování hypotéz jsem použila dotazník, metodu kvantitativního výzkumu.

Sestavila jsem si anonymní dotazník se 32 otázkami. Koncepce otázek byla různorodá, od jednoduchých dichotomických otázek typu ano/ne, přes otázky polytomické obsahující více možností, polouzavřené otázky, škálované otázky až po otevřené otázky. Předmětem šetření byla problematika užívání internetu dětmi na druhém stupni základních škol.

Dotazník jsem sama distribuovala na každou základní školu v Příbrami osobně po předchozí domluvě. Návratnost dotazníků byla 100 %. Dotazníky jsem v každé třídě rozdávala osobně i jsem je po vyplnění od dětí sbírala.

Respondent měl za úkol označit křížkem odpověď, která se nejvíce blíží jeho názoru, popřípadě vyjádřit svůj postoj k tématu prostřednictvím otevřených otázek. Dotazník je přiložen v příloze č. 1 diplomové práce.

3.2 Charakteristika výzkumného souboru

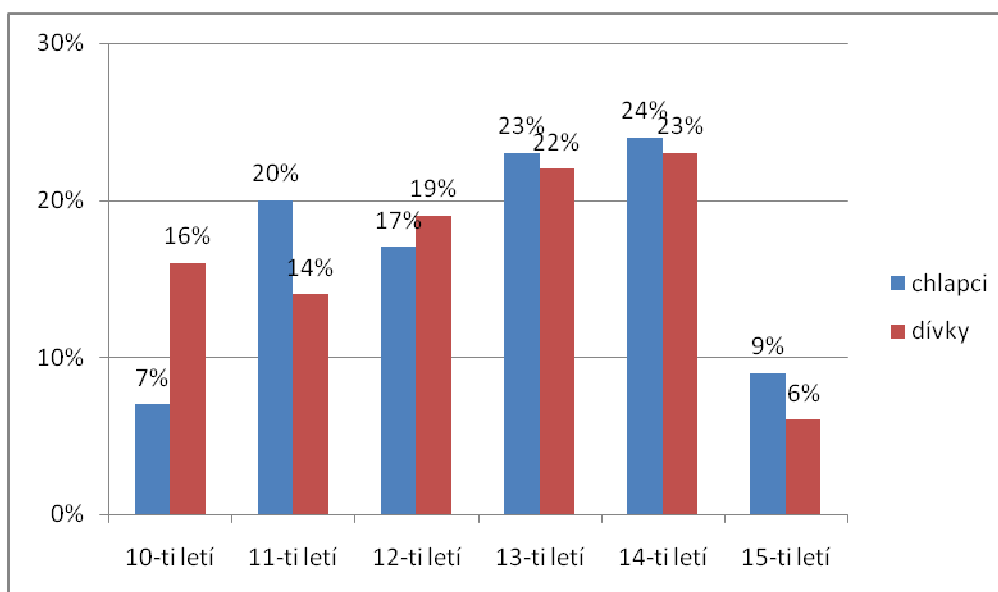
Výzkumný soubor v kvantitativním šetření tvoří 175 dětí z 8 náhodně vybraných tříd 4 náhodně vybraných základních škol na Příbramsku. Náhodný výběr jsem provedla manuálním výběrem, metodou losování z klobouku. Výzkum konkrétně zahrnoval žáky z 5.-9. tříd základních škol ve věku 10-15 let.

K uskutečnění výzkumu došlo v prosinci 2010.

Žáci byli motivováni k účasti ve výzkumu především zkrácením hodiny, při které ho vyplňovali. Snímání dotazníků v jedné třídě zabralo přibližně 20 minut v závislosti na věku dětí.

Získaná data jsou zpracována graficky v procentech v programu Microsoft Excel a některé vyhodnocení otázek pro lepší přehlednost obsahuje také tabulky vytvořené v programu Microsoft Word.

Rozložení respondentů dle pohlaví a věkových kategorií

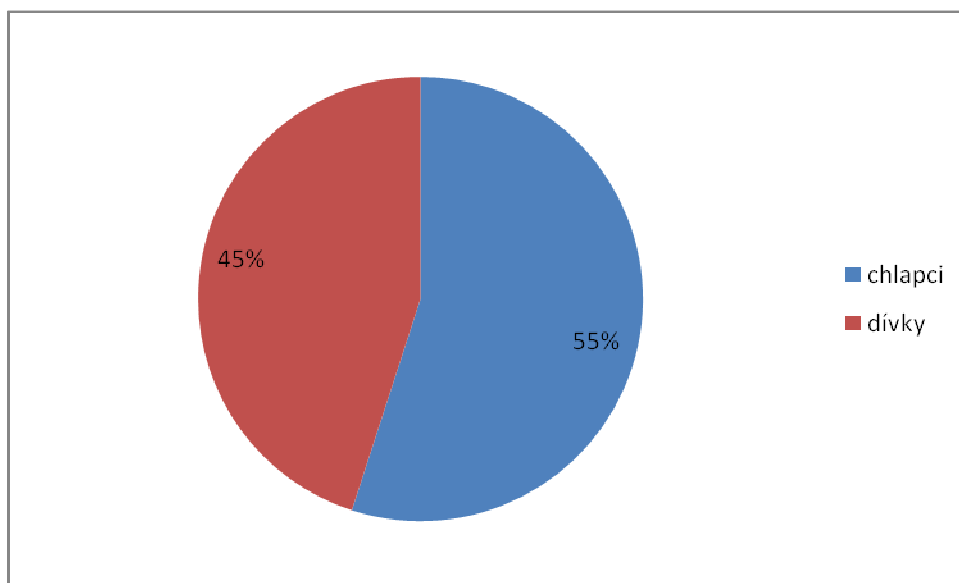

Z celkového počtu 175 respondentů se ve věkové skupině 10-ti letých dětí nacházelo 16 % dívek (12 respondentek) a 7 % chlapců (7 respondentů), ve věkové skupině 11-ti letých dětí se nacházelo 14 % dívek (11 respondentek) a 20 % chlapců (19 respondentů), ve věkové skupině 12-ti letých se nacházelo 19 % dívek (15 respondentek) a 17 % chlapců (17 respondentů), ve věkové skupině 13-ti letých se nacházelo 22 % dívek (17 respondentek) a 23 % chlapců (22 respondentů), ve věkové skupině 14-ti letých se nacházelo 23 % dívek (18 respondentek) a 24 % chlapců (23 respondentů) a v poslední věkové skupině 15-ti letých dětí se nacházelo 6 % dívek (5 respondentek) a 9 % chlapců (9 respondentů).

4. VÝSLEDKY

4.1 Celkové vyhodnocení dotazníku u všech věkových kategorií

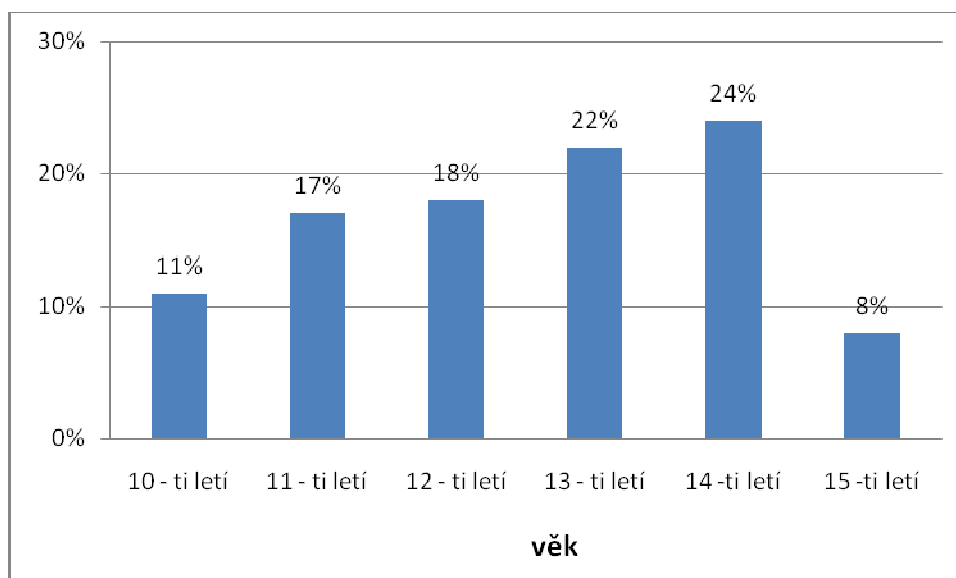
Graf 1 Pohlaví respondentů

zdroj: vlastní výzkum

První otázka v dotazníku se týkala pohlaví. Mého výzkumu se zúčastnilo celkem 175 dětí, z nichž 55 % tvořili chlapci (97 respondentů) a 45 % dívky (78 respondentek).

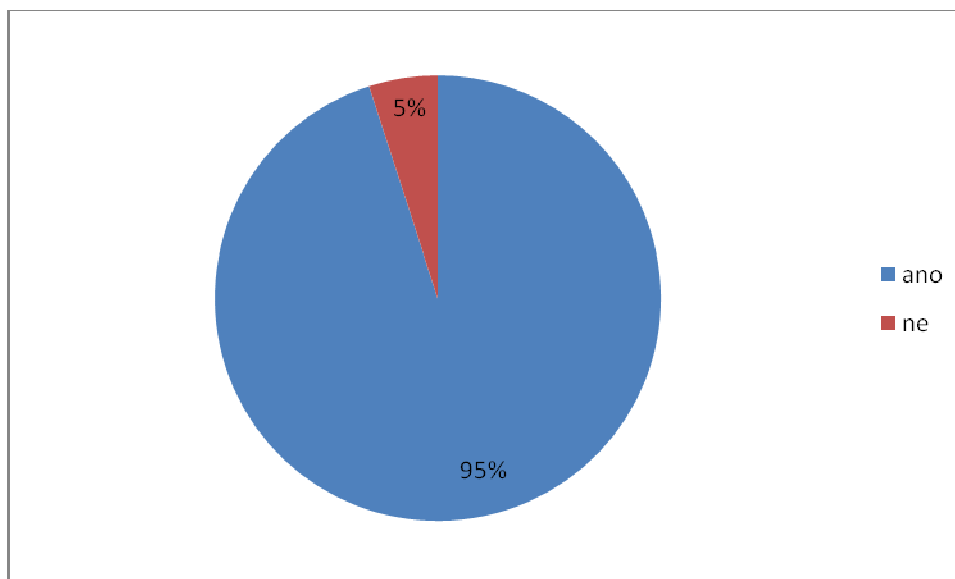
Graf 2 Věk respondentů

zdroj: vlastní výzkum

Největší podíl, a to 24 % tvořila věková skupina 14-ti letých dětí (41 respondentů), 22 % tvořila věková skupina 13-ti leté děti (39 respondentů), dále se nacházelo 18 % ve věku 12 let (32 respondentů), 17 % dětí se nacházelo ve věku 11 let (30 respondentů), 11 % tvořilo věkovou skupinu 10-ti letých dětí (19 respondentů) a v nejméně početné skupině 15-ti letých dětí se nacházelo 8 % dotazovaných (14 respondentů).

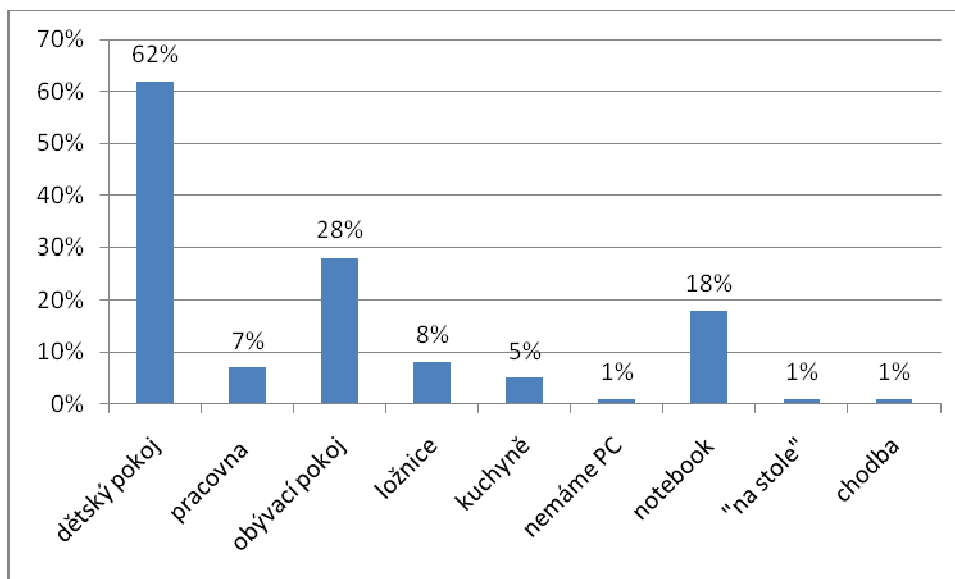
Graf 3 „Máte doma počítač s připojením k internetu?“

zdroj: vlastní výzkum

Třetí otázka se týkala vlastnictví počítače s připojením k internetu doma. 95 % dotazovaných (167 respondentů) má doma počítač s připojením k internetu, 5 % dětí přístup na internet z domova nemá (8 respondentů).

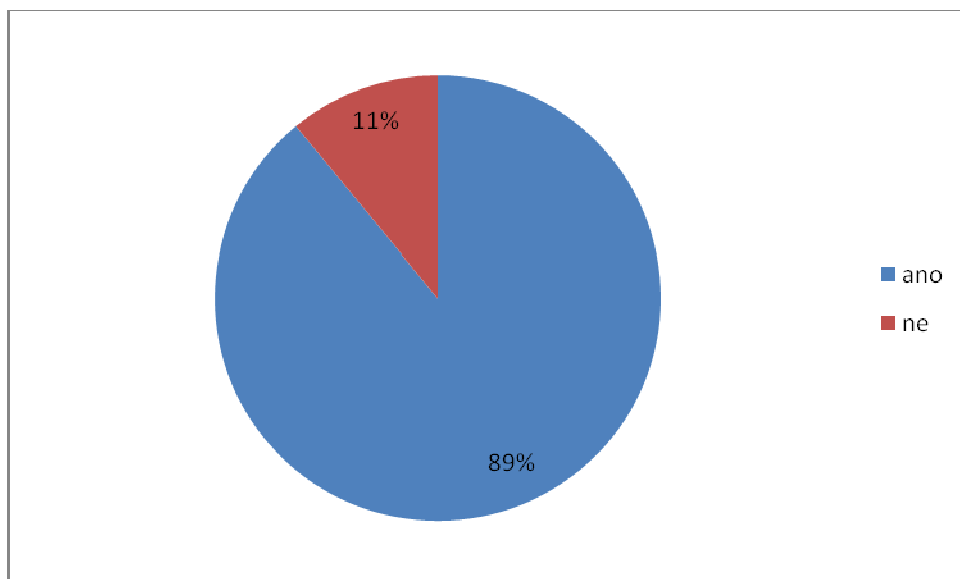
Graf 4 „Kde se u vás doma nachází počítač?“

zdroj: vlastní výzkum

Největší část souboru, celých 62 % dětí (109 respondentů) má počítač umístěný ve svém dětském pokoji, u 28 % dětí se počítač nachází v obývacím pokoji (49 respondentů), 18 % dětí má k dispozici notebook (32 respondentů), 8 % dětí chodí na počítač do ložnice svých rodičů (14 respondentů), u 7 % dětí se počítač nachází v pracovně (13 respondentů), 5 % dětí chodí na počítač v kuchyni (8 respondentů), 1 % respondentů (2 respondenti) odpověděli "na stole", 1 % dětí (1 respondent) má počítač umístěný na chodbě a poslední 1 % dětí (1 respondent) počítač nemá.

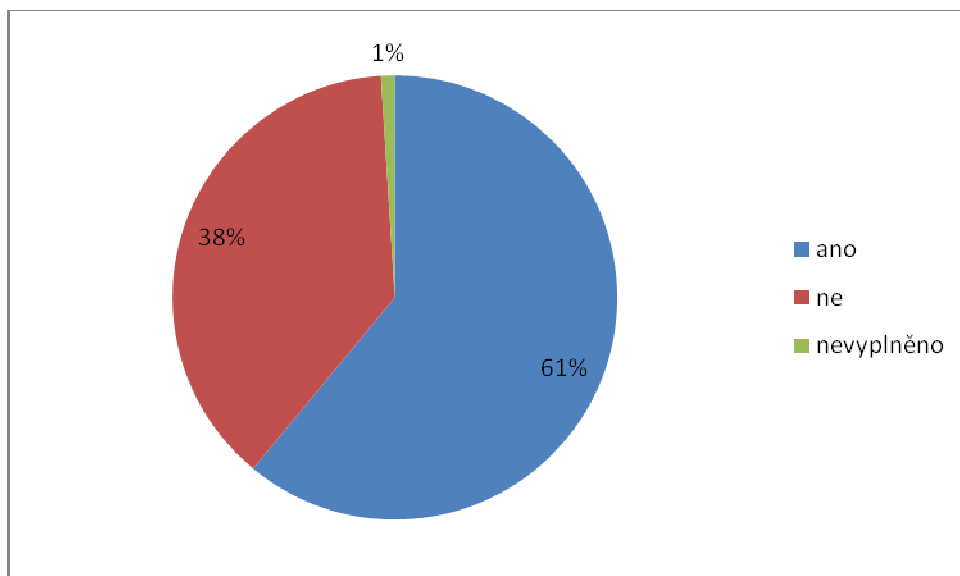
Graf 5 „Máš sourozence?“

zdroj: vlastní výzkum

Pátá otázka zjišťovala, zda mají děti sourozence. 89 % dotazovaných sourozence má (155 respondentů), 11 % dětí nemá sourozence (20 respondentů).

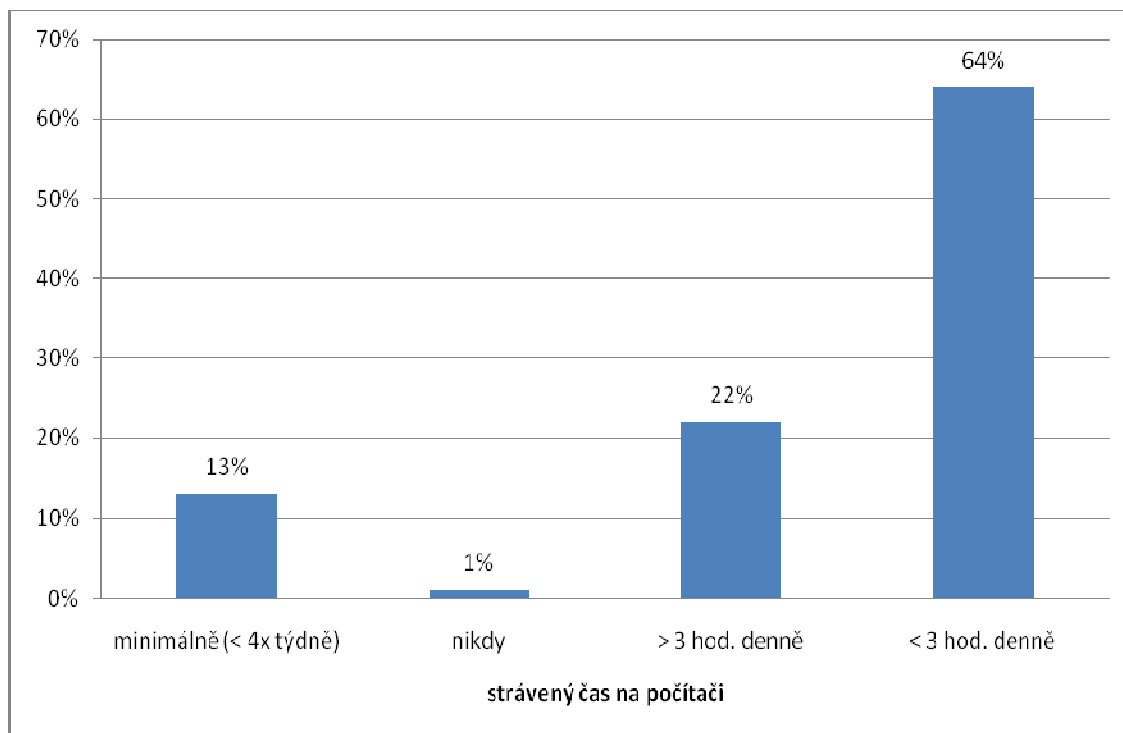
Graf 6 „Musíš se o čas strávený na počítači s někým dělit?“

zdroj: vlastní výzkum

Ze šesté otázky týkající se dělení dětí o čas na počítači vyplynulo, že 61 % dotazovaných se musí dělit s dalšími členy rodiny (107 respondentů), 38 % dětí má počítač pouze pro sebe (67 respondentů) a 1 % dětí (1 respondent) tuto otázku nevyplnilo.

Graf 7 „Kolik času věnuješ aktivitám spojeným s počítačem?“

zdroj: vlastní výzkum

Další otázka se týkala doby věnované aktivitám spojeným s počítačem. 64 % dotazovaných tráví na počítači do 3 hodin denně včetně (114 respondentů), 22 % dětí věnuje aktivitám na počítači déle než 3 hodiny denně (38 respondentů), 13 % dětí chodí na počítač minimálně, v případě mého dotazníku je tím na mysli méně než 4x týdně (22 respondentů) a 1 % dětí nechodí na počítač nikdy (1 respondent).

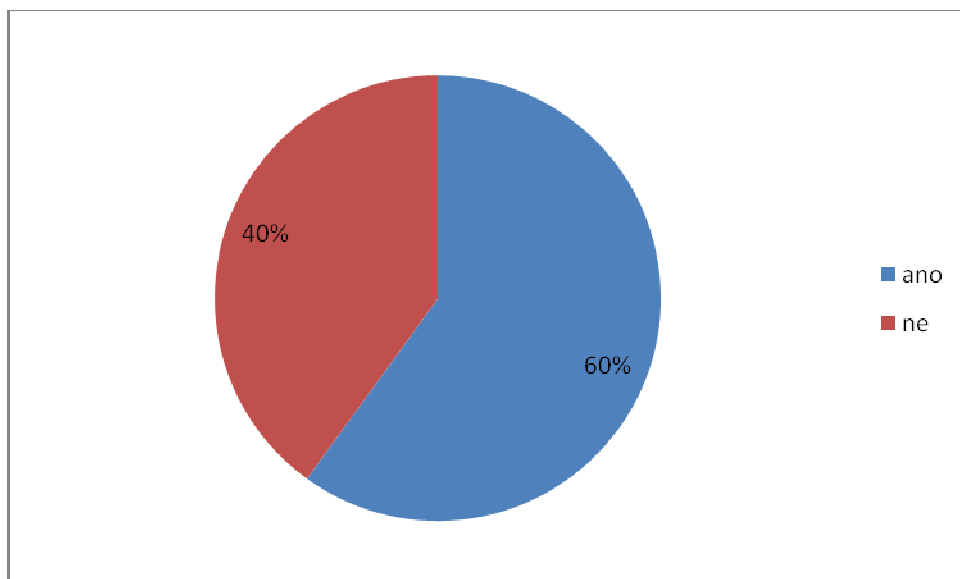
Tabulka 8 Průměrný počet hodin strávený na počítači za týden

věk	počet respondentů	průměrný počet hodin
10 let	19	11,8
11 let	30	10,4
12 let	32	19,4
13 let	39	23,5
14 let	41	17,9
15 let	14	21,4

zdroj: vlastní výzkum

Věková skupina 10-ti letých dětí tráví průměrně týdně na počítači 11,8 hodin, věková skupina 11-ti letých dětí tráví průměrně týdně na počítači 10,4 hodin, věková skupina 12-ti letých dětí tráví průměrně na počítači týdně 19,4 hodin, věková skupina 13-ti letých dětí tráví na počítači průměrně 23,5 hodin týdně, věková skupina 14-ti letých dětí tráví průměrně na počítači 17,9 hodin týdně a věková skupina 15-ti letých dětí tráví na počítači průměrně 21,4 hodin týdně.

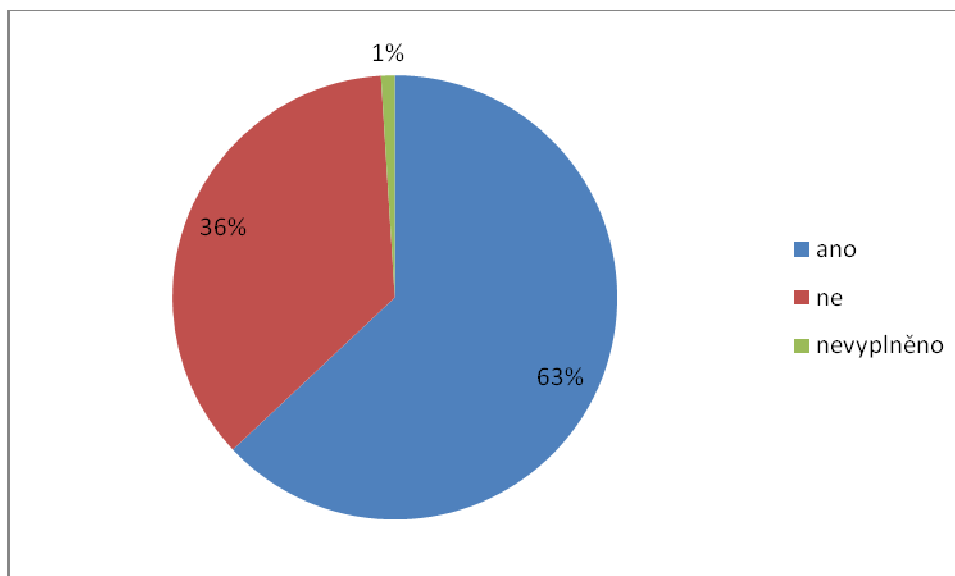
Graf 9 „Kontrolují tví rodiče, jak dlouho jsi na počítači?“

zdroj: vlastní výzkum

U 60 % dětí rodiče kontrolují dobu strávenou na počítači (105 respondentů), 40 % dětí nemá kontrolovanou dobu věnovanou aktivitám na počítači (70 respondentů).

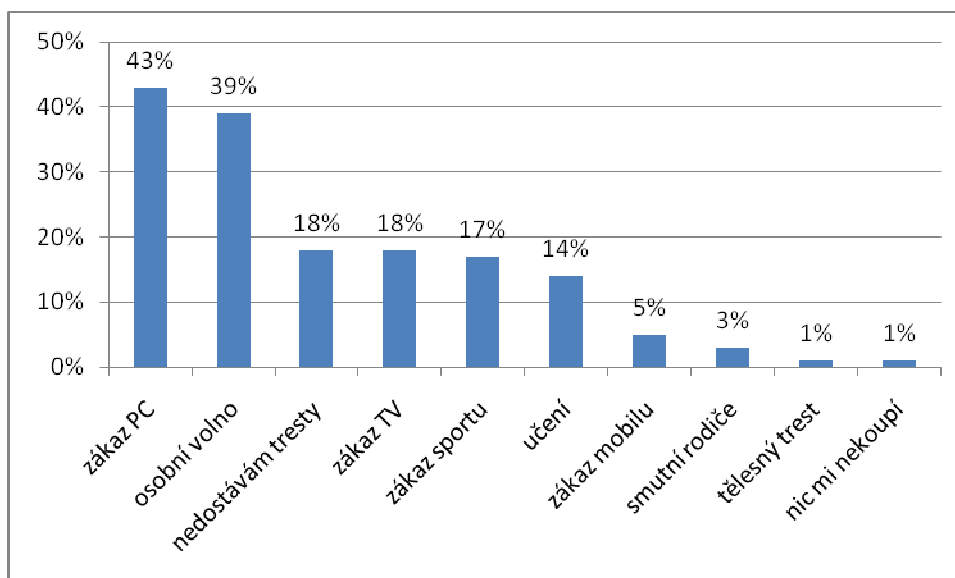
Graf 10 „Myslíš si, že mají tví rodiče přehled, čemu se na internetu věnuješ?“

zdroj: vlastní výzkum

63 % dotazovaných si myslí, že jejich rodiče mají přehled o tom, čemu se na internetu věnují (110 respondentů), podle 36 % dětí rodiče nevědí, jakým aktivitám se na internetu věnují (64 respondentů) a 1 % dětí (1 respondent) na tuto otázku neodpovědělo.

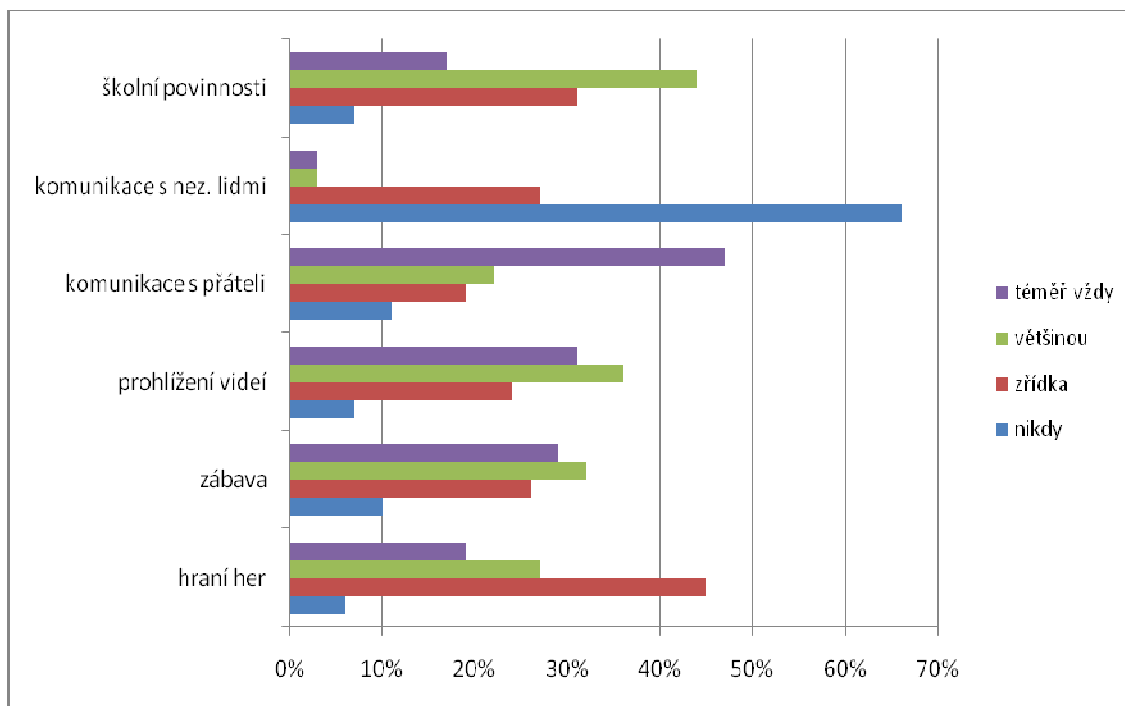
Graf 11 „Co považuješ od rodičů za nejhorší trest, když ze školy přineseš špatnou známku?“

zdroj: vlastní výzkum

První místo mezi nejhoršími tresty od rodičů za špatné známky tvoří zákaz PC ve 43 % (75 respondentů), další místo tvoří tresty týkající se osobního volna dětí ve 39 % (68 respondentů), 18 % dotazovaných tresty nedostává (32 respondentů), 18 % dětí se nesmí dívat na televizi (31 respondentů), 17 % dětí zakazují rodiče vykonávat sport (29 respondentů), 14 % se musí učit (24 respondentů), 5 % dotazovaných rodiče zakazují používat mobilní telefon (8 respondentů), pro 3 % dětí je nejhorší trest, že jsou jejich rodiče smutní (5 respondentů), 1 % dětí považuje tělesný trest za nejhorší (2 respondenti) a 1 % dětí rodiče nic nekoupí, pokud dostanou ve škole špatnou známku (1 respondent).

Graf 12 „Jakým aktivitám se na internetu věnuješ?“

zdroj: vlastní výzkum

	školní povinnosti	kom. s nez. lidmi	kom. s přáteli	prohlížení videí	zábava	hraní her
nikdy	7 %	66 %	11 %	7 %	10 %	6 %
zřídka	31 %	27 %	19 %	24 %	26 %	45 %
většinou	44 %	3 %	22 %	36 %	32 %	27 %
téměř vždy	17 %	3 %	47 %	31 %	29 %	19 %
nevyplněno	0 %	1 %	0 %	1 %	3 %	2 %

zdroj: vlastní výzkum

Školní povinnosti

Nikdy se školním povinnostem na internetu nevěnuje 7 % dotazovaných dětí (13 respondentů), zřídka vyhledává informace do školy na internetu 31 % dětí (55 respondentů), většinou se školním povinnostem věnuje 44 % dotazovaných

(77 respondentů), téměř vždy vyhledává informace na internetu 17 % dětí (30 respondentů).

Komunikace s neznámými lidmi

Nikdy nekomunikuje s neznámými lidmi 66 % dětí (116 respondentů), zřídka komunikuje s neznámými lidmi 27 % dětí (47 respondentů), většinou komunikují s neznámými lidmi 3 % dětí (6 respondentů), téměř vždy komunikují s neznámými lidmi 3 % dotazovaných (5 respondentů) a 1 % dětí tuto položku nevyplnilo (1 respondent).

Komunikace s přáteli

Nikdy nekomunikuje s přáteli na internetu 11 % dotazovaných (20 respondentů), zřídka komunikuje s přáteli 19 % dětí (34 respondentů), většinou komunikuje s přáteli 22 % dětí (38 respondentů), téměř vždy komunikuje s přáteli 47 % dotazovaných (83 respondentů).

Prohlížení videí

Nikdy si na internetu neprohlíží videa 7 % dětí (13 respondentů), zřídka si prohlíží videa 24 % dotazovaných (42 respondentů), většinou si videa prohlíží 36 % dětí (63 respondentů), téměř vždy si videa prohlíží 31 % (55 respondentů) a 1 % dětí tuto položku nevyplnilo (2 respondenti).

Zábava

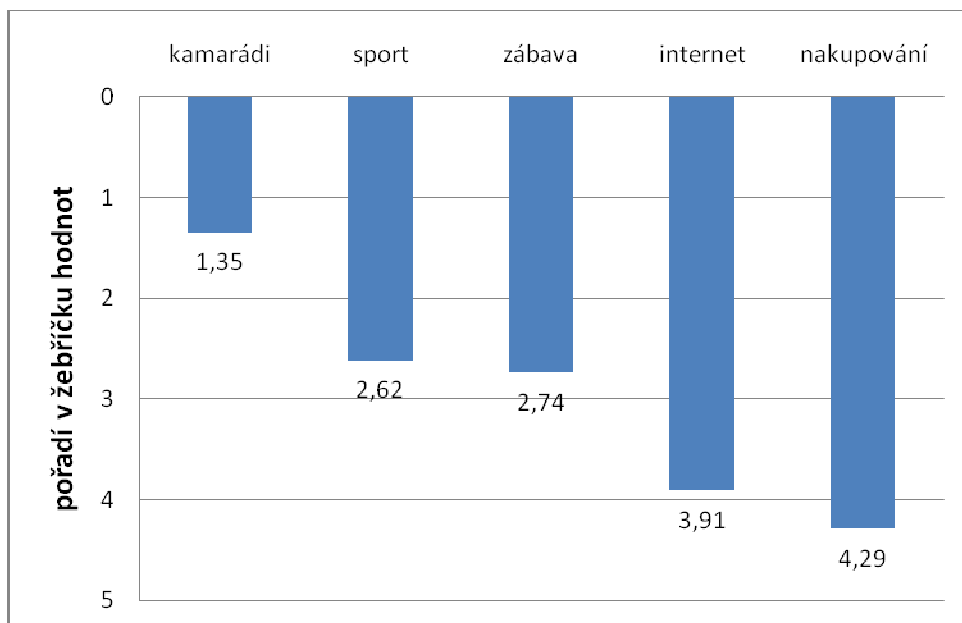
Nikdy nepoužívá internet pro zábavu 10 % dětí (17 respondentů), zřídka používá internet pro zábavu 26 % dětí (46 respondentů), většinou používá internet pro zábavu 32 % dotazovaných (56 respondentů), téměř vždy používá internet pro zábavu 29 % dětí (51 respondentů), 3 % dotazovaných tuto položku nevyplnilo (5 respondentů).

Hraní her

Nikdy nehraje na internetu hry 6 % dětí (11 respondentů), zřídka hraje hry 45 % dotazovaných (78 respondentů), většinou hry na internetu hraje 27 % dětí

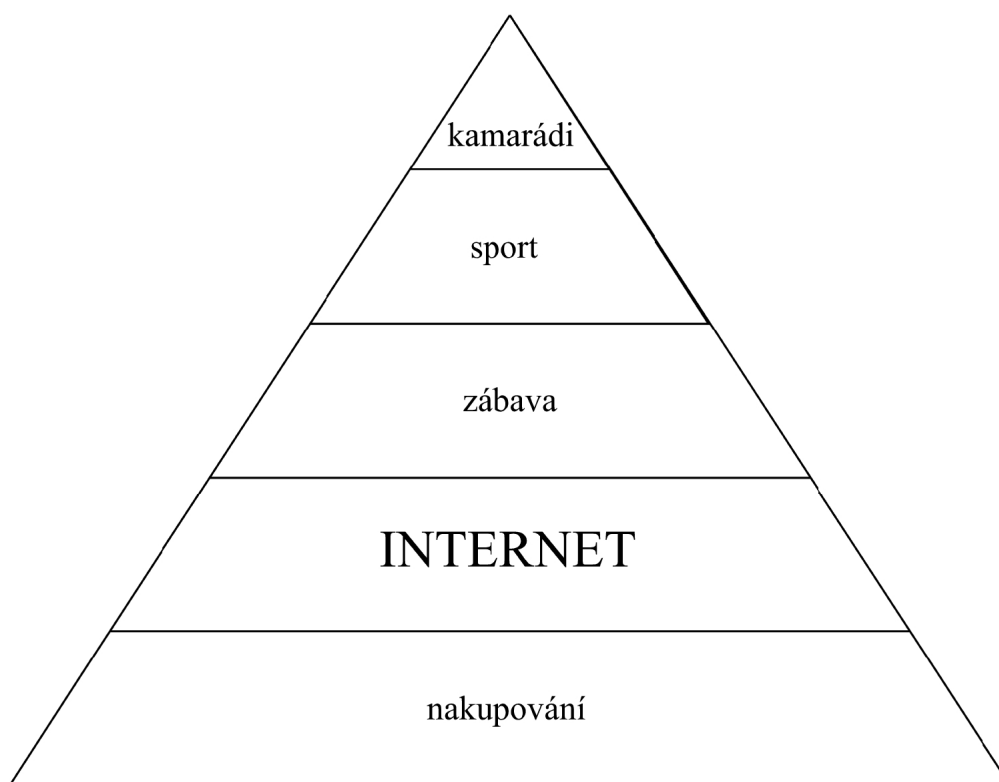
(48 respondentů), téměř vždy hraje hry 19 % dětí (34 respondentů), 2 % dotazovaných tuto položku nevyplnily (4 respondenti).

Graf 13 Žebříček hodnot v životě respondentů

zdroj: vlastní výzkum

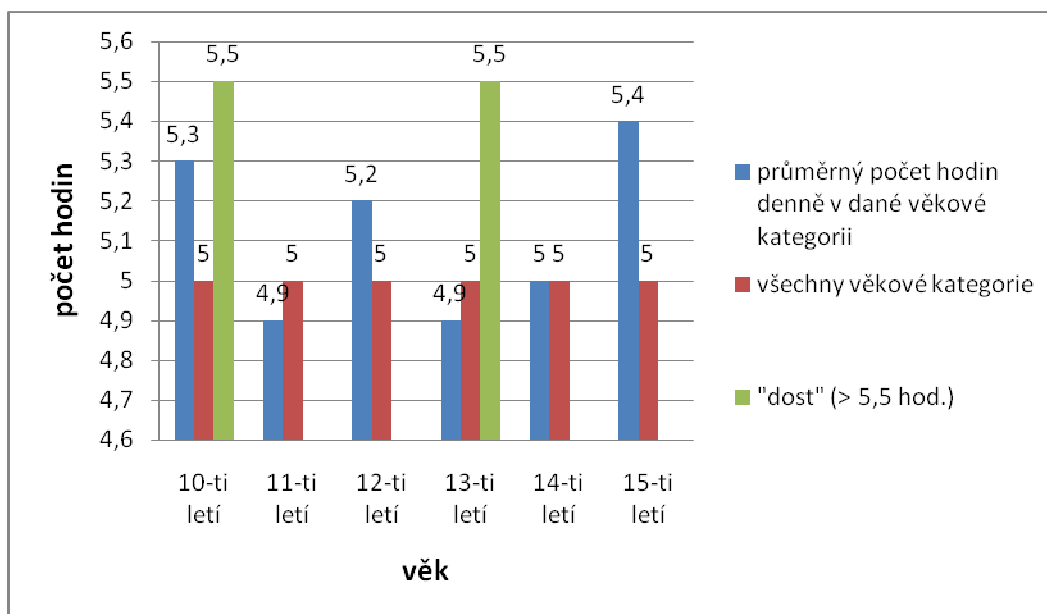
Kamarádi jsou v životě dětí nejdůležitější a nacházejí se průměrně na 1,35. místě v žebříčku hodnot, průměrně 2,62. místo zabírá sport, na průměrně 2,74. místě se nachází zábava, internet tvoří průměrně 3,91. místo z nabízených pěti míst, na posledním, průměrně 4,29. místě se umístilo nakupování.

zdroj: vlastní výzkum

74 % dětí umístilo na 1. místo podle důležitosti v životě kamarády (129 respondentů), 34 % dětí umístilo na 2. místo sport (60 respondentů), stejný počet procent dětí umístilo na 3. místo zábavu (60 respondentů), 40 % dětí zařadilo na 4. místo internet (70 respondentů) a na 5. místo umístilo 57 % dětí nakupování (99 respondentů).

Graf 14 „Kolik hodin volného času za den průměrně máš?“

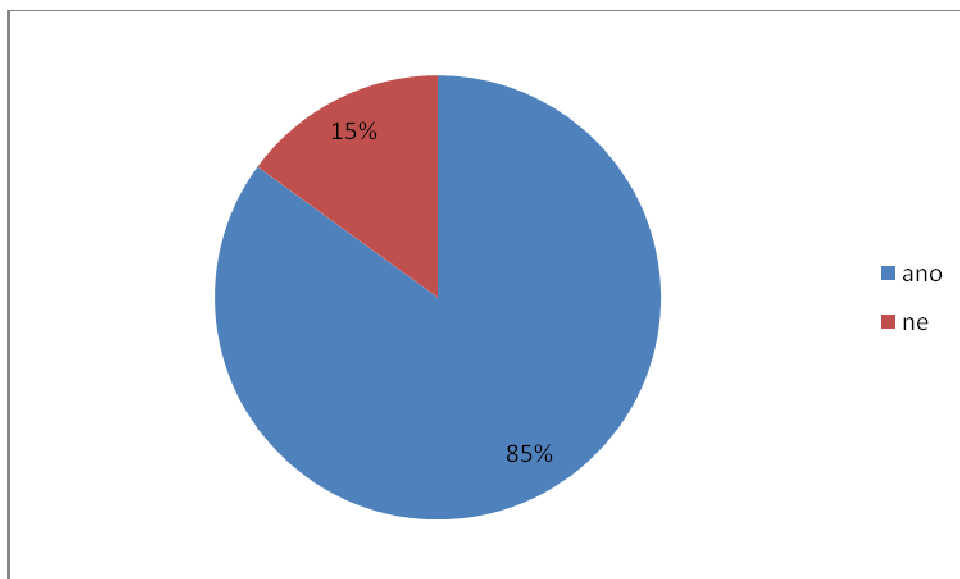

zdroj: vlastní výzkum

Věková skupina 10-ti letých dětí má v průměru denně 5,3 hodin volného času, věková skupina 11-ti letých dětí má v průměru denně 4,9 hodin volného času, volný čas u věkové skupiny 12-ti letých tvoří v průměru denně 5,2 hodiny, volný čas věkové skupiny 13-ti letých tvoří denně 4,9 hodiny, věková skupina 14-ti letých má v průměru denně 5 hodin, stejnou hodnotu jako průměr všech věkových skupin a poslední věková skupina 15-ti letých dětí má v průměru denně 5,4 hodin volného času.

Na otázku, „Kolik hodin volného času za den průměrně máš?“ mi odpovědělo „dost“ 5 % 10-ti letých dětí (1 respondent) a 8 % 13-ti letých dotazovaných (3 respondenti).

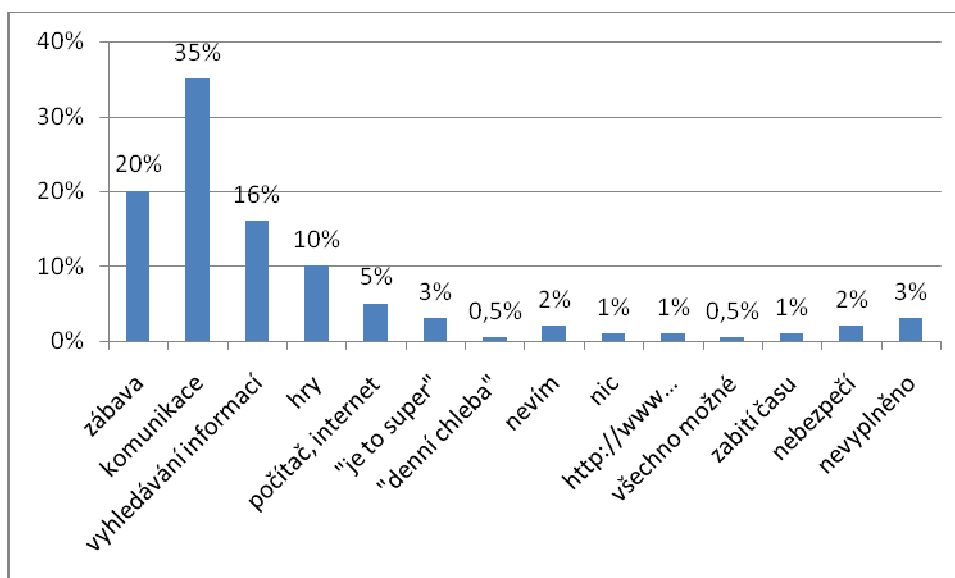
Graf 15 „Navštěvuješ ve svém volném čase nějaké kroužky?“

zdroj: vlastní výzkum

Kroužky navštěvuje z mého výzkumného souboru 85 % dětí (149 respondentů), naopak 15 % dětí na žádné kroužky nechodí (26 respondentů).

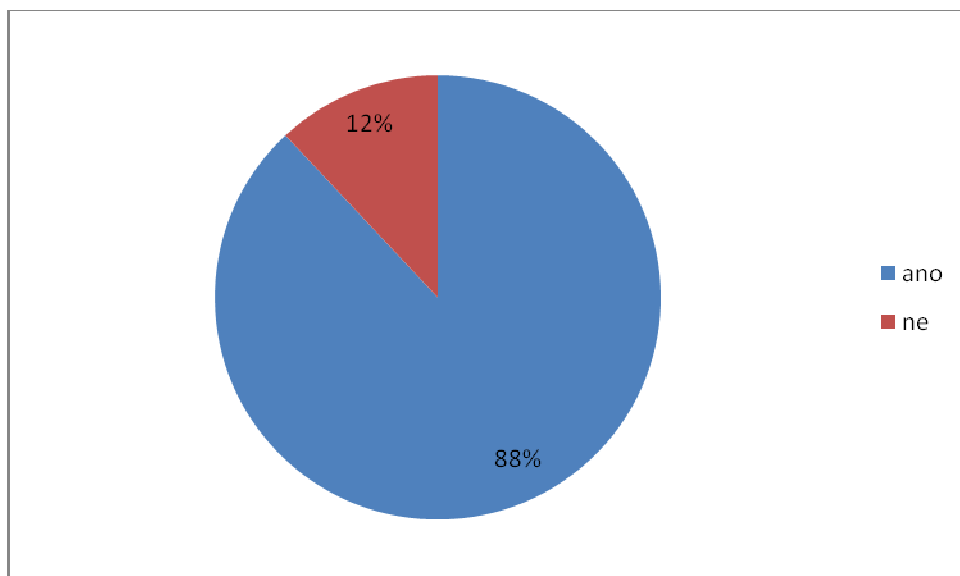
Graf 16 „Co tě napadne, když se řekne slovo INTERNET?“

zdroj: vlastní výzkum

Na otevřenou otázku „Co respondent napadne, když se řekne slovo INTERNET“ odpovědělo 35 % dětí komunikace (62 respondentů), 20 % dotazovaných si představí nějakou formu zábavy (36 respondentů), 16 % dotazovaných dětí napadne vyhledávání informací (28 respondentů), 10 % dotazovaných uvedlo odpověď hry (17 respondentů), 5 % dětí si představí počítač nebo internet (8 respondentů), 3 % dotazovaných uvedlo odpověď „je to super“ a 3 % dotazovaných tuto otázku nevyplnilo (po 5 respondentech, celkem 10 respondentů), 2 % uvedla, že neví (3 respondenti), 2 % dotazovaných si představí pod pojmem internet nebezpečí (4 respondenti), 1 % dětí odpovědělo nic (2 respondenti), 1 % dětí odpovědělo „http://www...“ (1 respondent), 1 % dotazovaných uvedlo odpověď zabít čas (2 respondenti), 0,5 % dětí odpovědělo, že si představí pod tímto pojmem všechno možné (1 respondent) a posledních 0,5 % uvedlo odpověď „denní chleba“ (1 respondent).

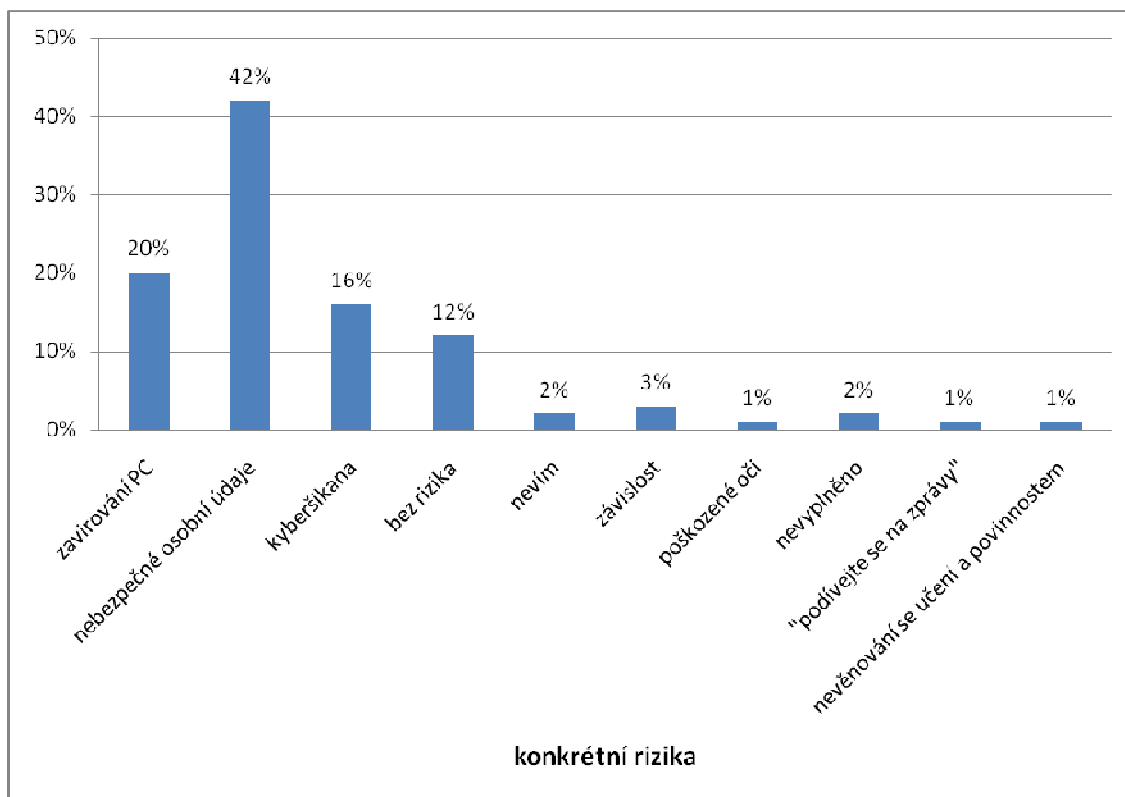
Graf 17 „Myslíš si, že existují rizika, která plynou z používání internetu?“

zdroj: vlastní výzkum

88 % dětí si myslí, že existují rizika plynoucí z používání internetu (154 respondentů), podle zbylých 12 % dotazovaných rizika z používání internetu neexistují (21 respondentů).

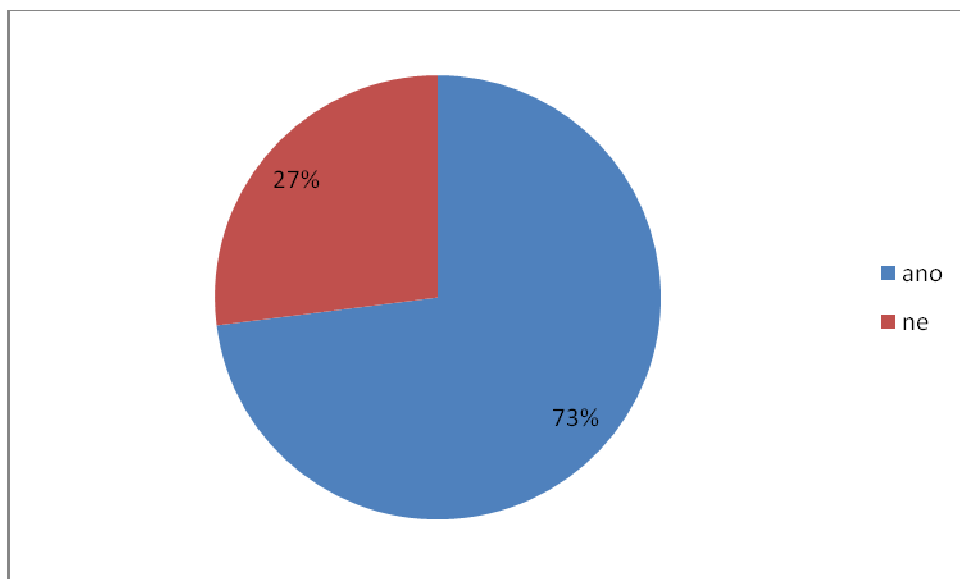
Graf 18 Vyjmenování rizik respondenty

zdroj: vlastní výzkum

Na otázku týkající se vyjmenování rizik plynoucích z používání internetu odpovědělo 42 % dětí, že považuje za největší riziko sdělování osobních údajů (74 respondentů), podle 20 % dotazovaných je nebezpečné zavírování počítače (35 respondentů), 16 % vidí jako největší riziko kyberšikana (29 respondentů), 12 % dětí žádná rizika neshledává (21 respondentů), 3 % uvedlo jako riziko vznik závislosti (5 respondentů), 2 % dětí tuto otázku nevyplnilo (4 respondenti), 2 % dětí uvedlo, že neví (4 respondenti) a po 1 % dotazovaných uvedlo jako rizika poškozené oči, "podívejte se na zprávy" a nevěnování se učení a povinnostem (vždy po 1 respondentu, celkem 3).

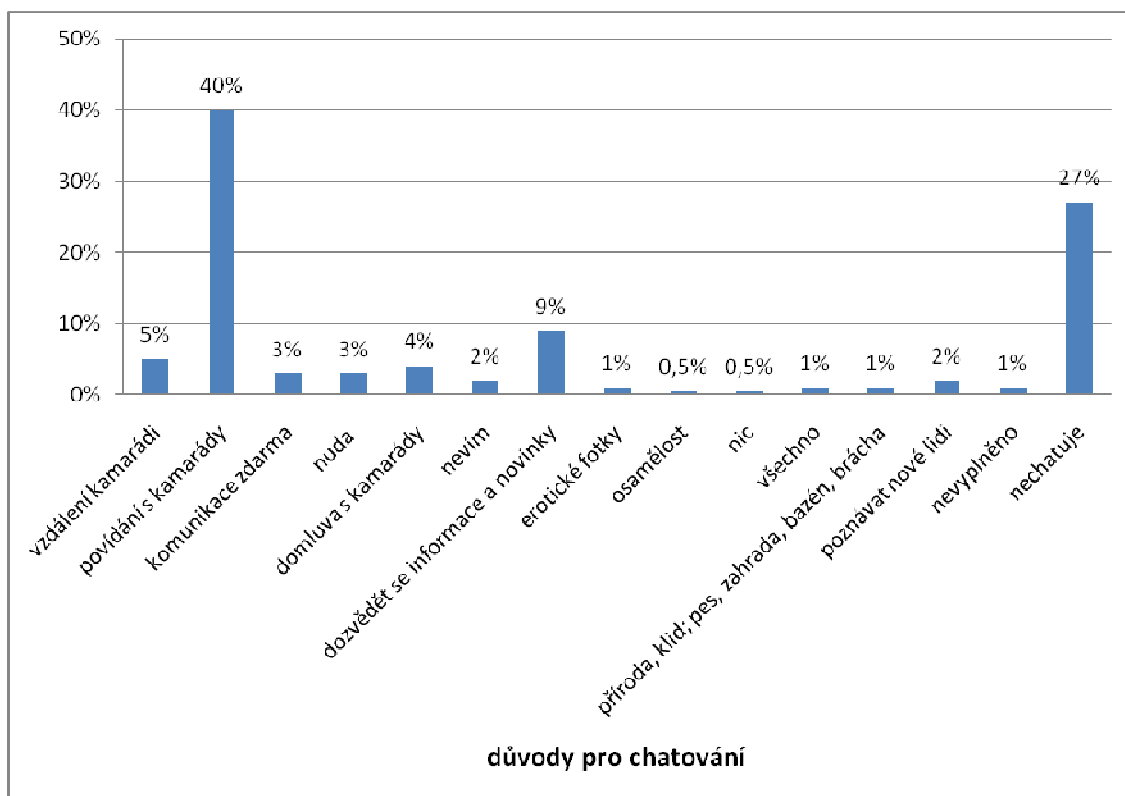
Graf 19 „Chatuješ někdy?“

zdroj: vlastní výzkum

Další otázka se zabývala problematikou chatování. 73 % dotazovaných uvedlo, že někdy chatuje (128 respondentů), 27 % dětí se chatování nevěnuje (47 respondentů).

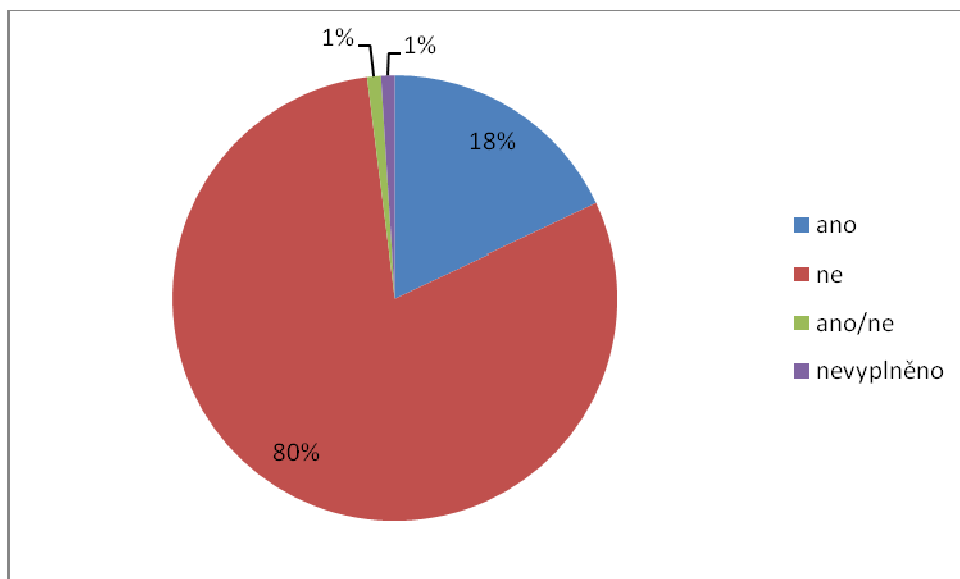
Graf 20 „Co tě láká na chatování?“

zdroj: vlastní výzkum

40 % dětí udává, na otázku „Co tě na chatování láká?“ povídání s kamarády (70 respondentů), 27 % dětí chatování vůbec neláká, tedy nechatují (47 respondentů), 9 % dotazovaných chatuje kvůli informacím a novinkám (15 respondentů), 5 % takto komunikuje se vzdálenými kamarády (9 respondentů), 4 % dětí se na chatu domlouvá s kamarády (7 respondentů), 3 % udává jako důvod komunikaci zdarma (6 respondentů), 3 % vyhledávají chatování z nudy (5 respondentů), 2 % neví důvod chatování (4 respondenti), 2 % tímto způsobem komunikace chce poznávat nové lidi (3 respondenti), 1 % dětí láká na chatování všechno (2 respondenti), 1 % dotazovaných láká příroda, klid; pes, zahrada, bazén, brácha (2 respondenti), 1 % dotazovaných lákají erotické fotky (1 respondent), 1 % dětí důvody pro chatování nevyplnilo (2 respondenti), 0,5 % dětí chatuje, protože se cítí osamělé (1 respondent) a 0,5 % dotazovaných neláká nic (1 respondent).

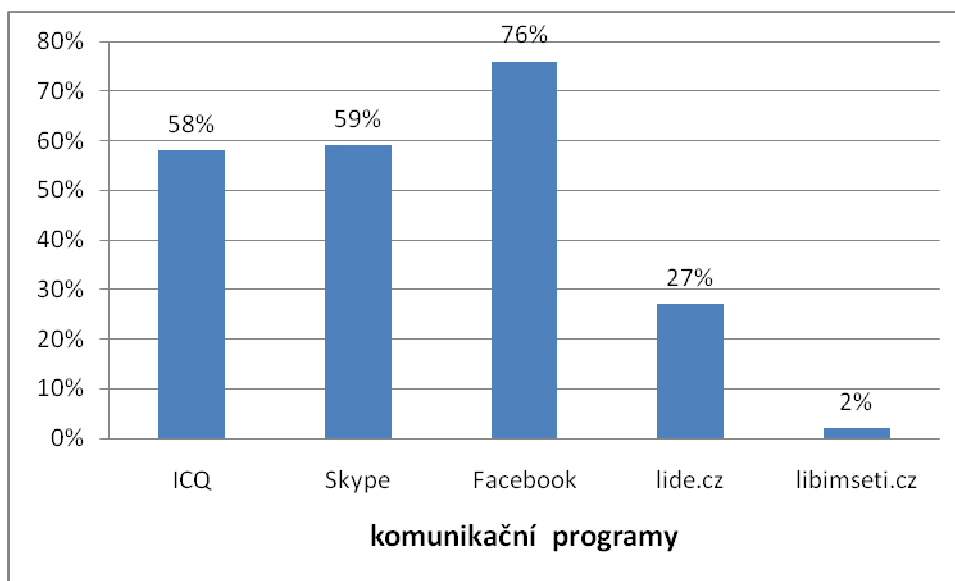
Graf 21 „Dáváš přednost počítačové komunikaci s kamarády před osobní?“

zdroj: vlastní výzkum

80 % dětí uvedlo, že nedává přednost počítačové komunikaci před osobní (140 respondentů), 18 % dotazovaných dává přednost počítačové komunikaci před osobní (32 respondentů), 1 % vyplnilo obě možnosti ano/ne (2 respondenti) a 1 % dětí odpověď na tuto otázku nevedlo (1 respondent).

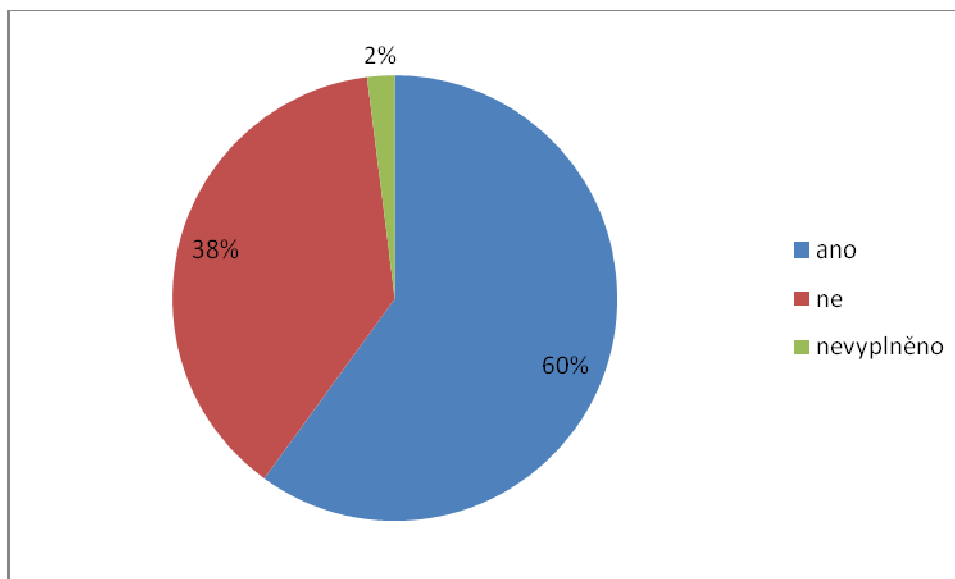
Graf 22 „Které programy a sociální sítě ke komunikaci používáš?“

zdroj: vlastní výzkum

Největší procento dětí využívá komunikační program Facebook, a to celých 76 % (133 respondentů), na dalším místě se umístil Skype využívaný 59 % dětí (103 respondentů), ICQ je používáno dětmi jako prostředek ke komunikaci v 58 % (102 respondentů), lide.cz se umístily na čtvrtém místě ve 27 % užívání dětmi (48 respondentů) a posledním využívaným programem je libimseti.cz využívané 2 % dětí (3 respondenty).

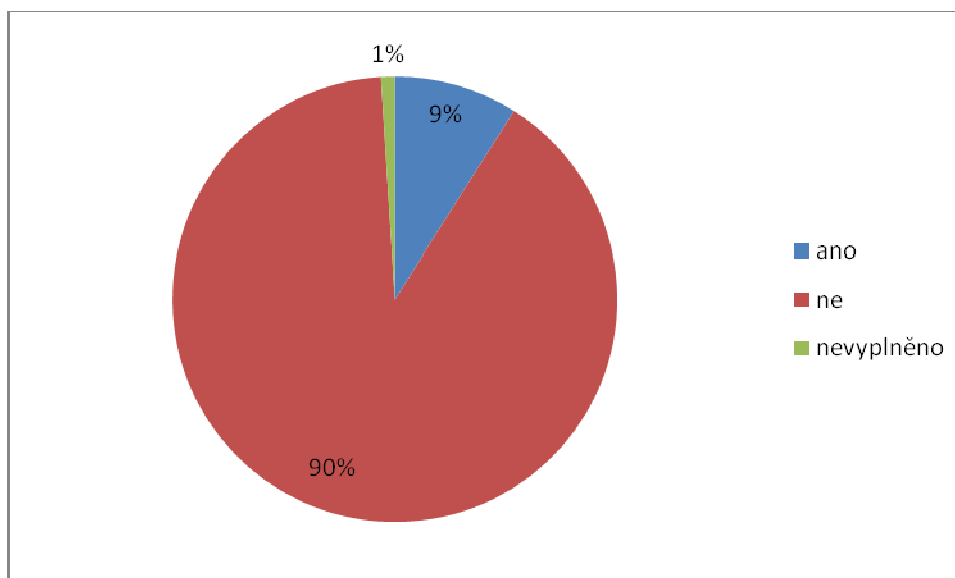
Graf 23 „Dá se z tvé přezdívky („nicku“) rozpoznat tvé jméno?“

zdroj: vlastní výzkum

U 60 % dotazovaných dětí se nechá z jejich přezdívky na internetu „nicku“ rozpoznat jejich jméno (104 respondentů), 38 % dětí uvedlo, že jejich přezdívka s jejich jménem nesouvisí (67 respondentů) a 2 % dotazovaných na tuto otázku neodpovědělo (4 respondenti).

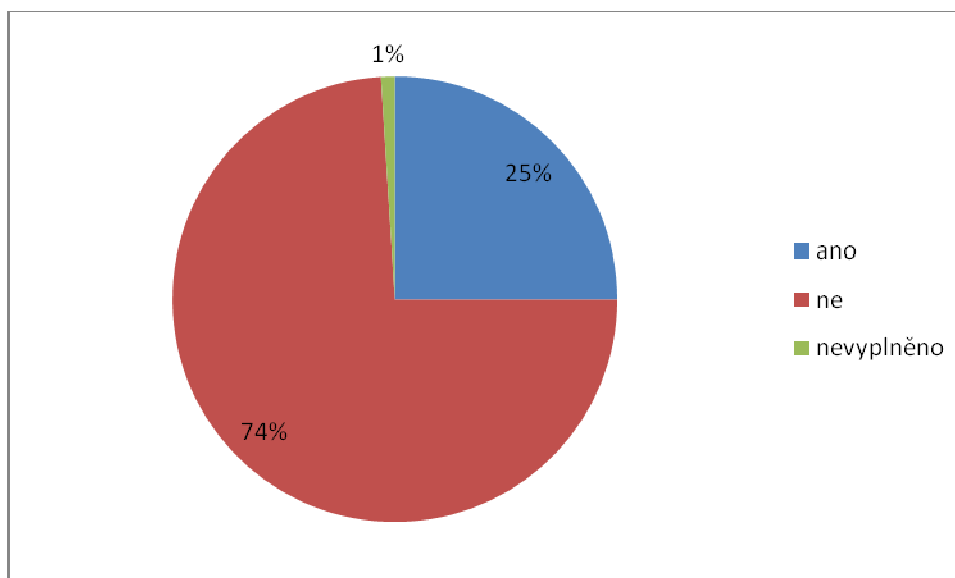
Graf 24 „Nechal/a ses někdy přemluvit po seznámení s cizí osobou na internetu k osobnímu setkání?“

zdroj: vlastní výzkum

90 % dotazovaných uvedlo, že se nikdy nenechali po seznámení s cizí osobou na internetu přemluvit k osobnímu setkání (158 respondentů), u 9 % dětí došlo po seznámení s cizí osobou na internetu i k osobnímu setkání (16 respondentů) a 1 % dotazovaných odpověď na tuto otázku nevedlo (1 respondent).

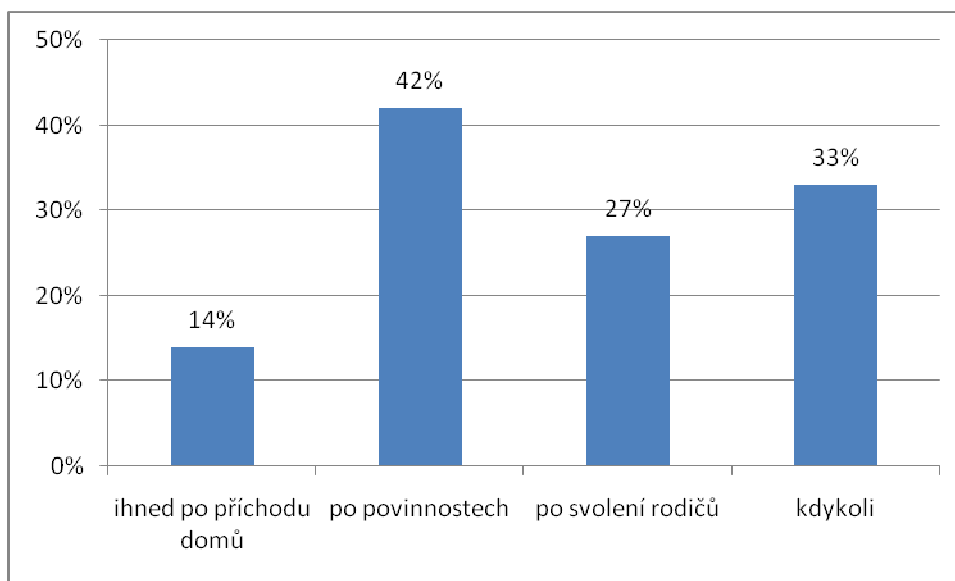
Graf 25 „Stalo se ti někdy, že ses kvůli nepříjemnému rozhovoru s cizí osobou (například na chatu) odpojil/a z internetu?“

zdroj: vlastní výzkum

74 % dětí se nikdy nestalo, že by se musely kvůli nepříjemnému rozhovoru s cizí osobou odpojit z internetu (130 respondentů), 25 % dětí uvedlo, že se někdy kvůli nepříjemnému rozhovoru s cizí osobou muselo odpojit (44 respondentů) a 1 % dotazovaných na tuto otázku neodpovědělo (1 respondent).

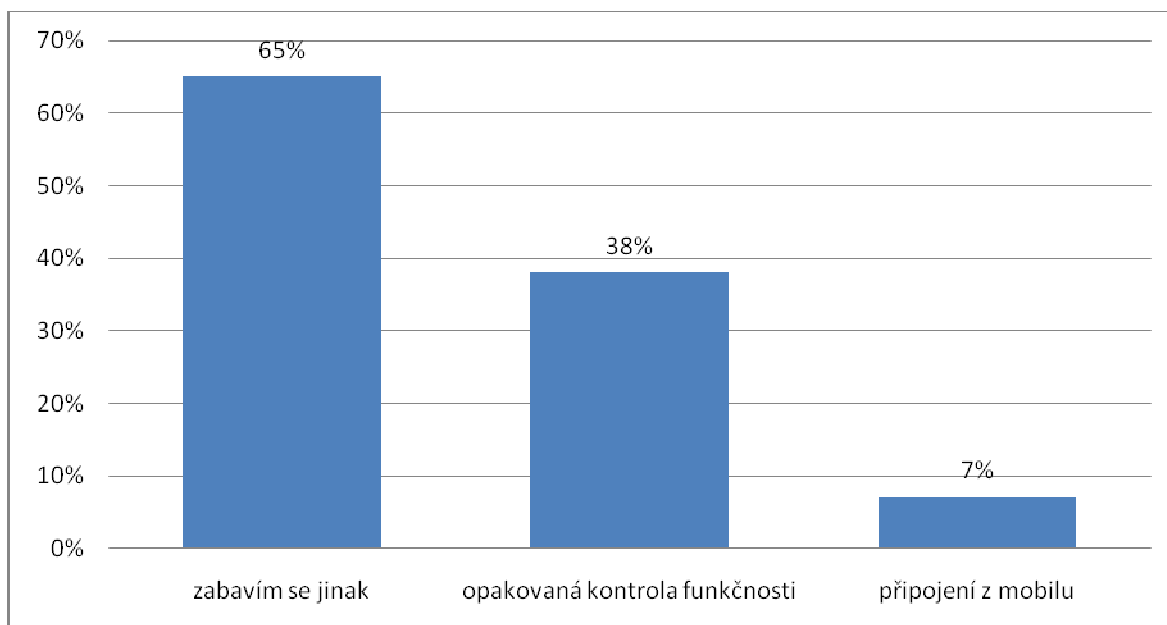
Graf 26 „V jaké situaci nejčastěji zapínáš počítač?“

zdroj: vlastní výzkum

Další otázka se týkala situace, ve které děti nejčastěji zapínají počítač. 42 % dotazovaných si smí spustit počítač po splnění povinností (74 respondentů), 33 % dětí si zapíná počítač kdykoli (58 respondentů), 27 % dětí se musí před zapnutím počítače dovolit svých rodičů (48 respondentů), 14 % dotazovaných si spouští počítač ihned po příchodu ze školy (24 respondentů) a 1 % dotazovaných dětí si počítač nespouští nikdy (1 respondent).

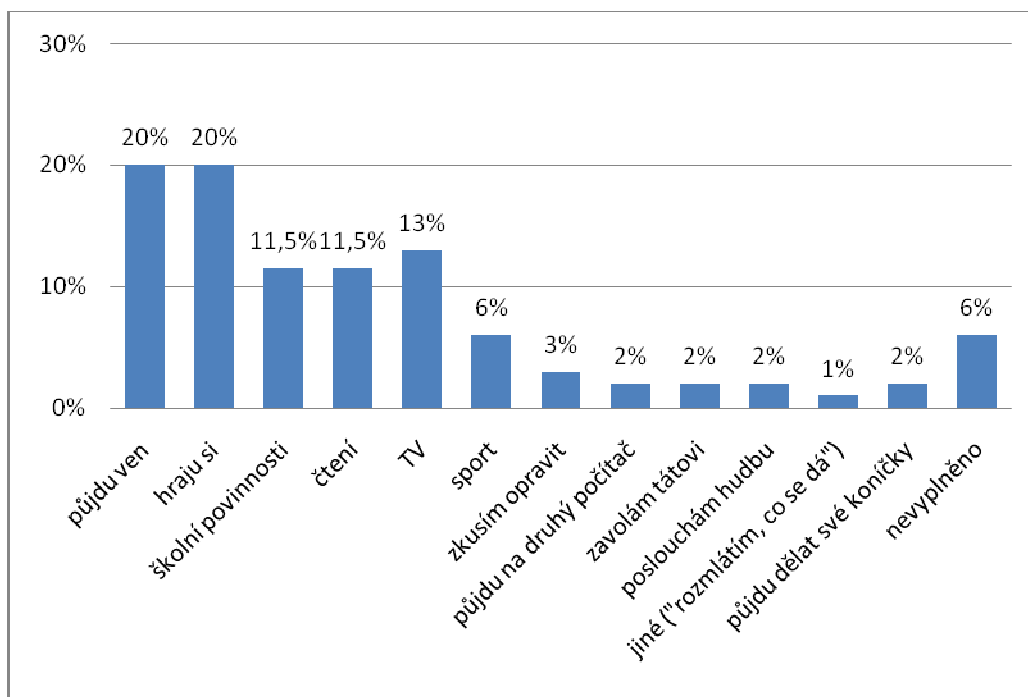
Graf 27 „Co uděláš v situaci, pokud se ti z nějakého důvodu po zapnutí počítače nepodaří připojit k internetu? “

zdroj: vlastní výzkum

65 % dětí odpovědělo na otázku, jak se zachová v situaci, kdy se z nějakého důvodu nepodaří připojit k internetu, že se zabaví jiným způsobem (113 respondentů), 38 % dotazovaných to naštve a budou každou chvíli kontrolovat, zda už není přístup v pořádku (66 respondentů) a 7 % zvolí jako náhradní řešení připojení z mobilního telefonu (13 respondentů).

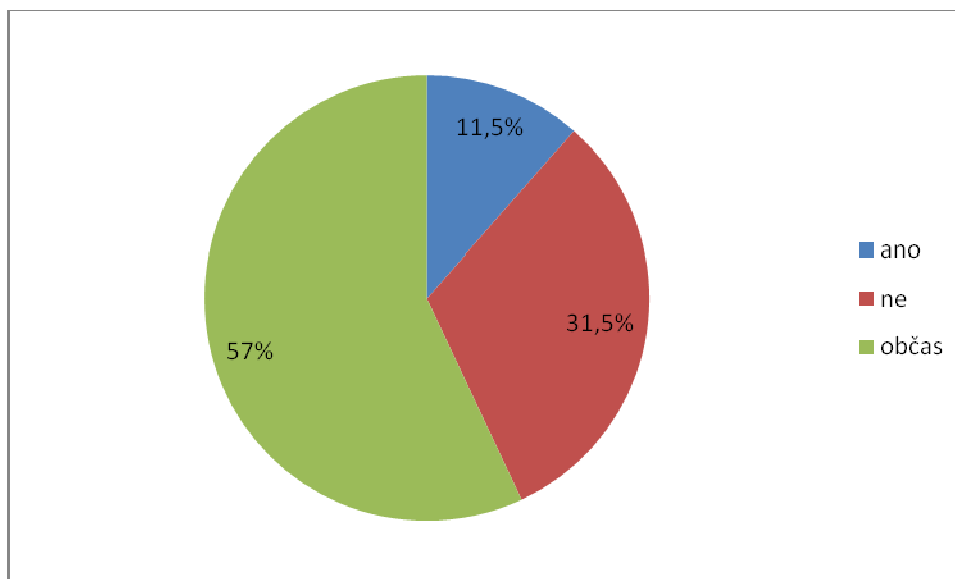
Graf 28 Konkrétní činnosti, kterými se děti zabaví při nefunkčním připojení k internetu

zdroj: vlastní výzkum

Další otázka se týkala činností, kterými se děti zabaví při nefunkčním připojení k internetu. 20% dětí půjde ven (23 respondentů), 20 % dotazovaných si hraje (23 respondentů), 13 % dětí se půjde dívat na televizi (15 respondentů), 11,5 % dětí si začne plnit své školní povinnosti (13 respondentů), 11,5 % dotazovaných si půjde číst (13 respondentů), 6 % dětí se zabaví sportem (7 respondentů), 6 % dětí tuto otázku nevyplnilo (7 respondentů), 3 % dotazovaných se to pokusí opravit (3 respondenti), 2 % dětí půjde na druhý počítač (2 respondenti), 2 % dětí zavolá tátovi (2 respondenti), 2 % dotazovaných poslouchá hudbu (2 respondenti), 2 % dětí si půjdou dělat své koníčky (2 respondenti), 1 % dotazovaných uvedlo, že "rozmlátím, co se dá" (1 respondent).

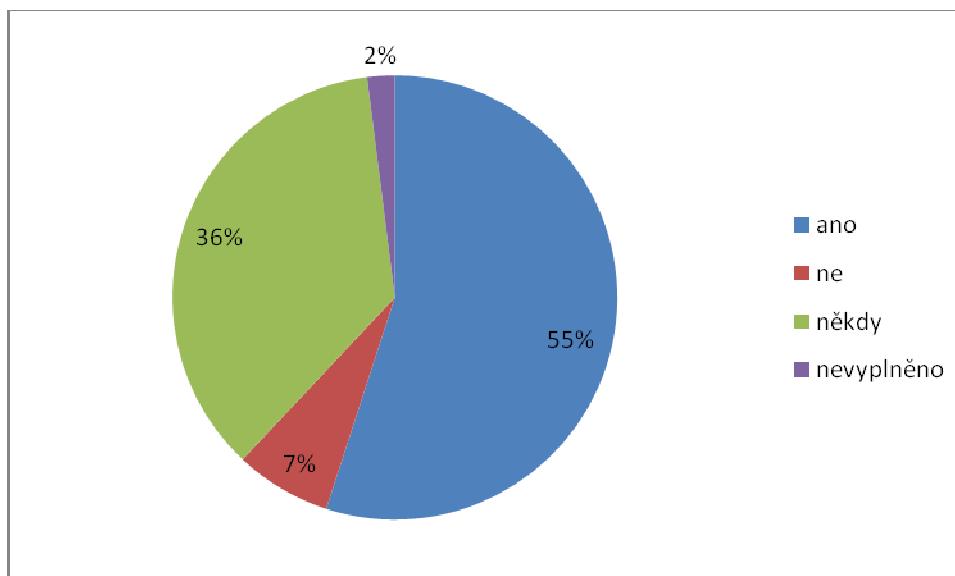
Graf 29 „Přemýšlíš ve škole o činnostech, které budeš provádět doma na počítači?“

zdroj: vlastní výzkum

57 % dotazovaných uvedlo, že v průběhu školy občas přemýšlí o činnostech, které budou provádět doma na počítači (100 respondentů), 31,5 % dětí v průběhu školy o těchto činnostech nepřemýšlí (55 respondentů) a 11,5 % dětí v průběhu školy přemýšlí o činnostech, které budou provádět doma na počítači (20 respondentů).

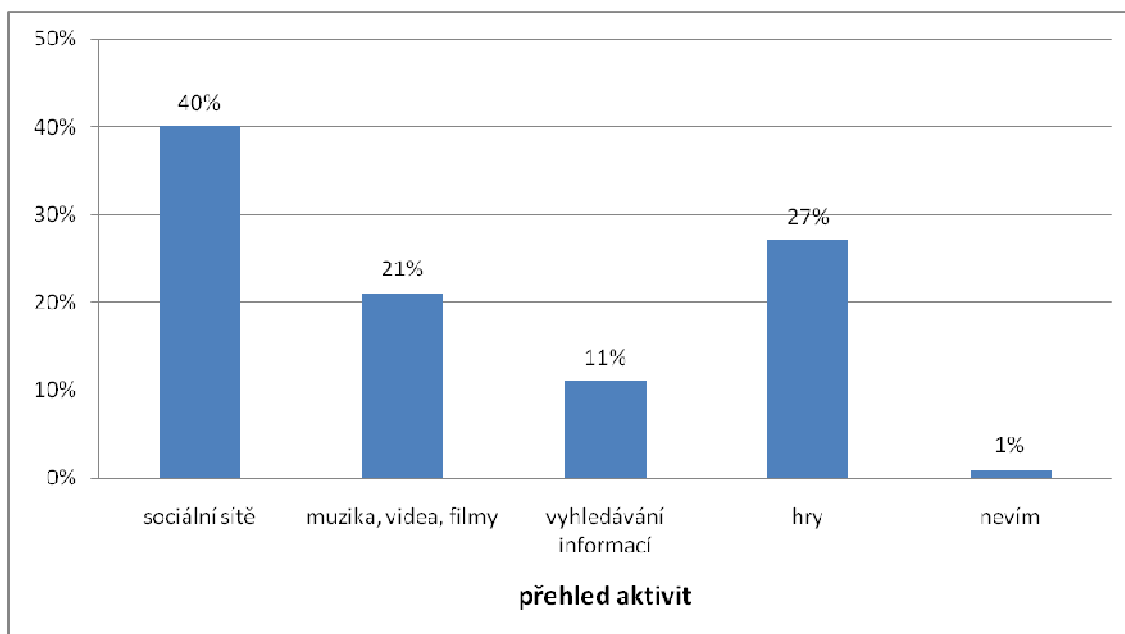
Graf 30 „Připadá ti, že čas strávený na počítači utíká rychleji?“

zdroj: vlastní výzkum

Na otázku, zda dětem připadá, že čas strávený na počítači utíká rychleji, odpovědělo 55 % dětí, že ano (96 respondentů), 36 % dětí uvedlo, že jim někdy čas strávený na počítači utíká rychleji (63 respondentů), 7 % dětí čas na počítači rychleji neutíká (13 respondentů) a 2 % dotazovaných na tuto otázku odpověď nevedlo (3 respondenti).

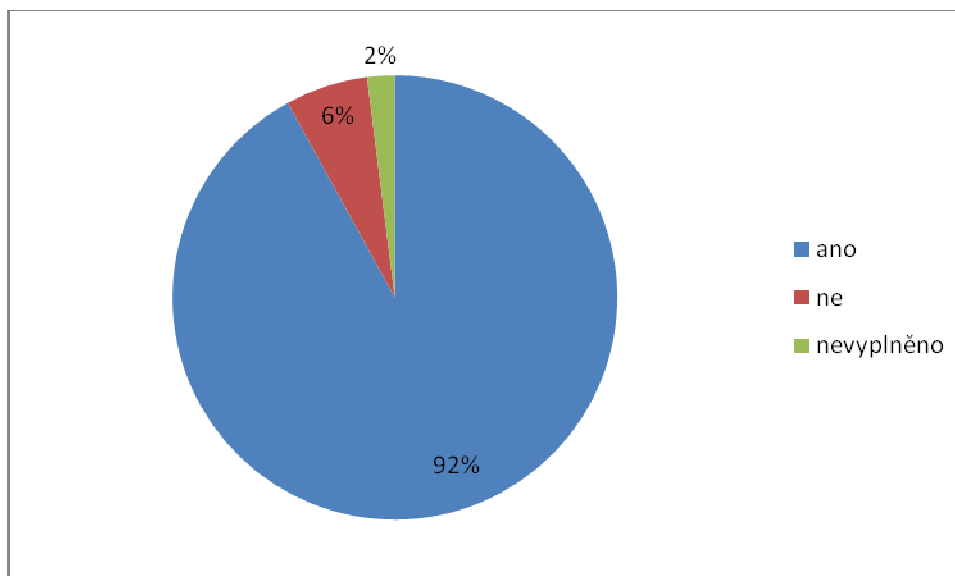
Graf 31 Konkrétní aktivity, při kterých dětem utíká čas rychleji

zdroj: vlastní výzkum

Další otázka se týkala vyjmenování aktivit, při kterých dětem utíká “někdy“ čas rychleji. 40 % dotazovaných uvedlo, že jim čas utíká rychleji při připojení na sociální sítě na internetu (25 respondentů), 27 % dětem utíká rychleji čas na počítači při hraní her (17 respondentů), 21 % dotazovaných odpovědělo při poslouchání muziky, sledování videí a filmů (13 respondentů), 11 % dětem utíká čas rychleji, pokud vyhledávají informace (7 respondentů) a 1 % dotazovaných uvedlo, že neví (1 respondent).

Graf 32 „Myslíš si, že na užívání internetu může vzniknout závislost?“

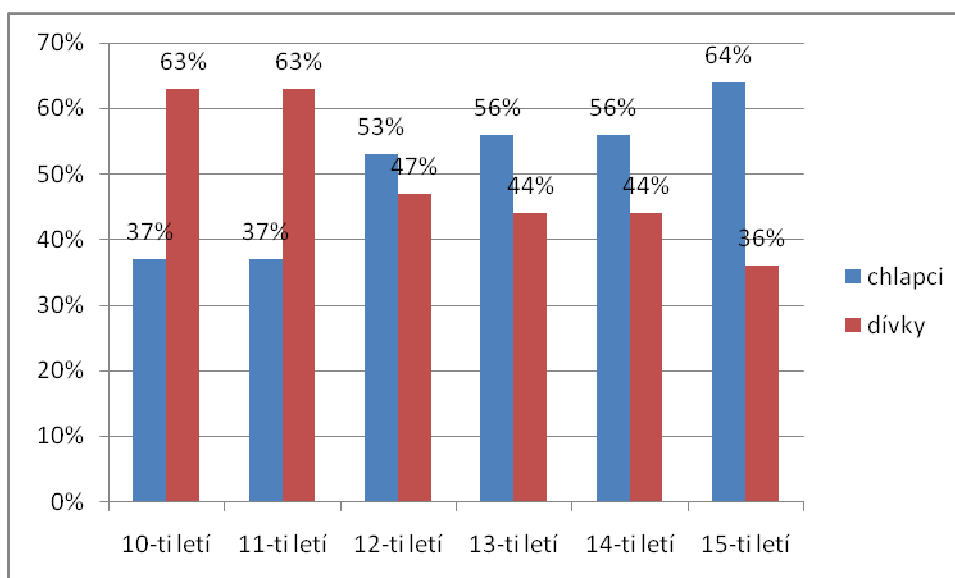

zdroj: vlastní výzkum

Poslední otázka zahrnuje názor na vznik závislosti na užívání internetu. 92 % dotazovaných si myslí, že na užívání internetu závislost vzniknout může (161 respondentů), 6 % dětí si myslí, že na užívání internetu závislost vzniknout nemůže (11 respondentů) a 2 % dotazovaných odmítly na tuto otázku odpovědět (3 respondenti).

4.2 Porovnání jednotlivých věkových skupin

4.2.1 Pohlaví

zdroj: vlastní výzkum

Z celkového počtu 19 **10-ti letých** dětí tvořilo 63 % dívek (12 respondentek) a 37 % chlapců (7 respondentů).

Z celkového počtu 30 **11-ti letých** dětí tvořilo 63 % dívek (19 respondentek) a 37 % chlapců (11 respondentů).

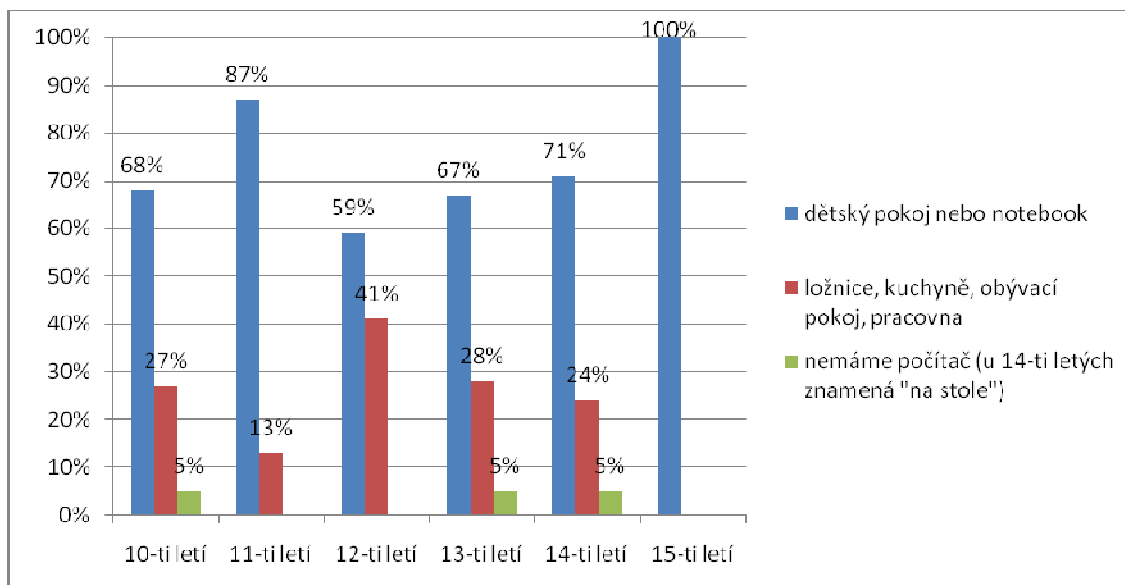
Z celkového počtu 32 **12-ti letých** dětí tvořilo 53 % chlapců (17 respondentů) a 47 % dívek (15 respondentek).

Z celkového počtu 39 **13-ti letých** dětí tvořilo 56 % chlapců (22 respondentů) a 44 % dívek (17 respondentek).

Z celkového počtu 41 **14-ti letých** dětí tvořilo 56 % chlapců (23 respondentů) a 44 % dívek (18 respondentek).

Z celkového počtu 14 **15-ti letých** dětí tvořilo 64 % chlapců (9 respondentů) a 36 % dívek (5 respondentek).

4.2.2 Umístění počítače

zdroj: vlastní výzkum

10-ti leté děti

68 % dotazovaných má počítač v dětském pokoji nebo vlastní notebook (13 respondentů), u 27 % dětí se počítač nachází buď v ložnici, kuchyni, obývacím pokoji nebo v pracovně (5 respondentů) a 5 % dětí počítač nevlastní vůbec (1 respondent).

11-ti leté děti

87 % dotazovaných má počítač v dětském pokoji nebo vlastní notebook (26 respondentů), u 13 % dětí se počítač nachází buď v ložnici, kuchyni, obývacím pokoji nebo v pracovně (4 respondenti).

12-ti leté děti

59 % dotazovaných má počítač v dětském pokoji nebo vlastní notebook (19 respondentů), u 41 % dětí se počítač nachází buď v ložnici, kuchyni, obývacím pokoji nebo v pracovně (13 respondentů).

13-ti leté děti

67 % dotazovaných má počítač v dětském pokoji nebo vlastní notebook (26 respondentů), u 28 % dětí se počítač nachází buď v ložnici, kuchyni, obývacím pokoji nebo v pracovně (11 respondentů) a 5 % dětí počítač doma nemá (2 respondenti).

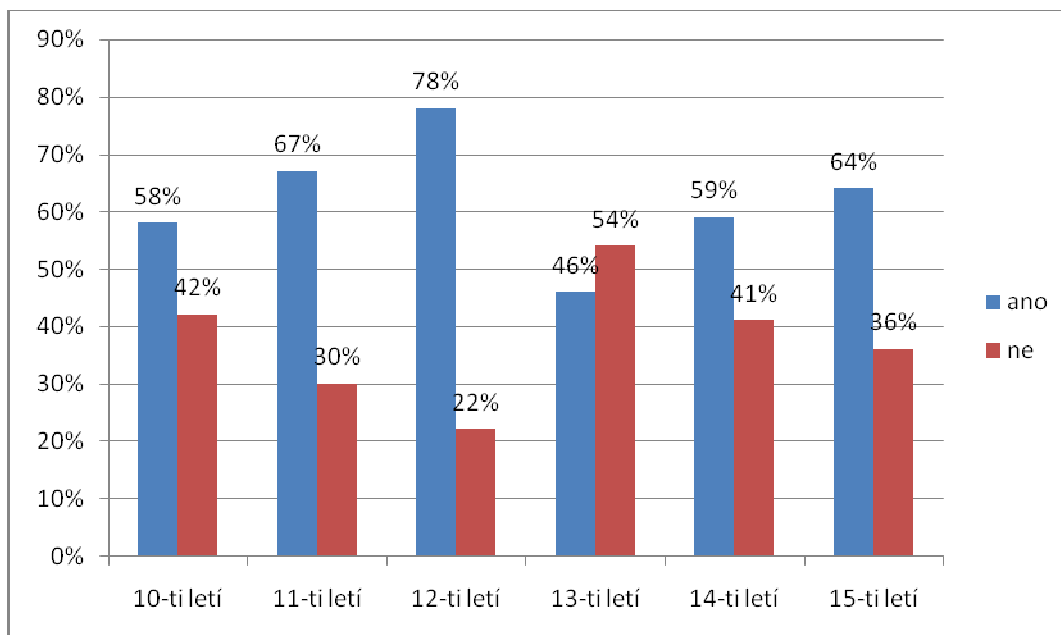
14-ti leté děti

71 % dotazovaných má počítač v dětském pokoji nebo vlastní notebook (29 respondentů), u 24 % dětí se počítač nachází buď v ložnici, kuchyni, obývacím pokoji nebo v pracovně (10 respondentů) a 5 % dětí na tuto otázku odpověděla “na stole“ (2 respondenti).

15-ti leté děti

Všech 100 % dotazovaných má počítač v dětském pokoji nebo vlastní notebook (14 respondentů).

4.2.3 Dělení se o počítač

zdroj: vlastní výzkum

10-ti leté děti

58 % dotazovaných se musí o počítač dělit s dalším členem rodiny (11 respondentů), 42 % dětí se s nikým dělit nemusí (8 respondentů).

11-ti leté děti

67 % dotazovaných se musí o počítač dělit s dalším členem rodiny (20 respondentů), 30 % dětí se s nikým dělit nemusí (9 respondentů) a 3 % dětí tuto otázku nevyplnily (1 respondent).

12-ti leté děti

78 % dotazovaných se musí o počítač dělit s dalším členem rodiny (25 respondentů), 22 % dětí se s nikým dělit nemusí (7 respondentů).

13-ti leté děti

54 % dětí se s nikým o počítač dělit nemusí (21 respondentů) a 46 % dotazovaných se musí o počítač dělit s dalším členem rodiny (18 respondentů).

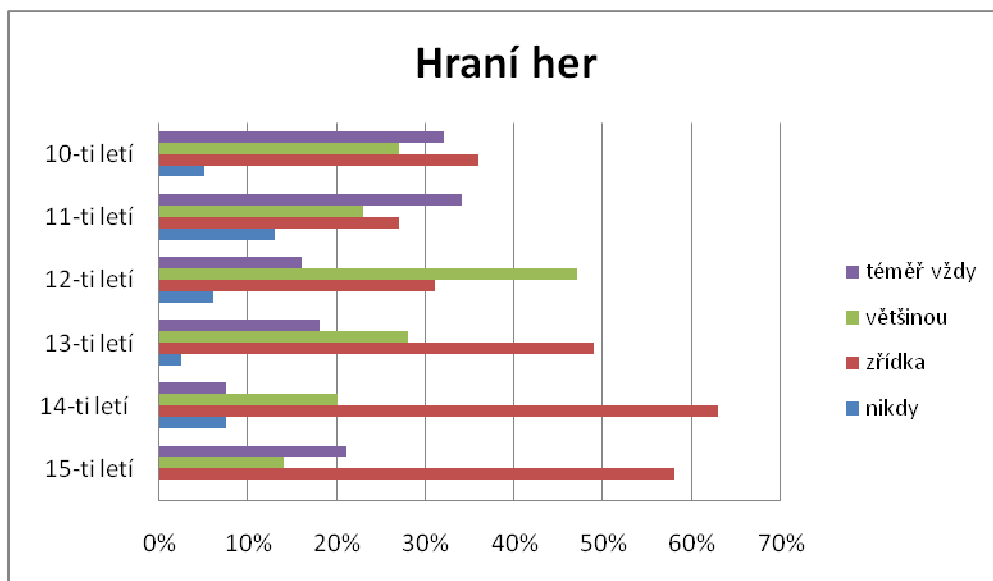
14-ti leté děti

59 % dotazovaných se musí o počítač dělit s dalším členem rodiny (24 respondentů) a 41 % dětí se s nikým o počítač dělit nemusí (17 respondentů).

15-ti leté děti

64 % dotazovaných se musí o počítač dělit s dalším členem rodiny (9 respondentů) a 36 % dětí se s nikým o počítač dělit nemusí (5 respondentů).

4.2.4 Přehled aktivit na internetu

zdroj: vlastní výzkum

hraní her	15-ti letí	14-ti letí	13-ti letí	12-ti letí	11-ti letí	10-ti letí
nikdy	0%	7,5%	2,5%	6%	13%	5%
zřídka	58%	63%	49%	31%	27%	36%
většinou	14%	20%	28%	47%	23%	27%
téměř vždy	21%	7,5%	18%	16%	34%	32%
nevyplněno	7%	2%	2,5%	0%	3%	0%

zdroj: vlastní výzkum

10-ti leté děti

Nikdy nehraje na internetu hry 5 % dětí (1 respondent), zřídka hraje hry 36 % dotazovaných (7 respondentů), většinou hry na internetu hraje 27 % dětí (5 respondentů), téměř vždy hraje hry 32 % dětí (6 respondentů).

11-ti leté děti

Nikdy nehraje na internetu hry 13 % dětí (4 respondenti), zřídka hraje hry 27 % dotazovaných (8 respondentů), většinou hry na internetu hraje 23 % dětí (7 respondentů), téměř vždy hraje hry 34 % dětí (10 respondentů) a 3 % dětí na tuto položku neodpověděla (1 respondent).

12-ti leté děti

Nikdy nehraje na internetu hry 6 % dětí (2 respondenti), zřídka hraje hry 31 % dotazovaných (10 respondentů), většinou hry na internetu hraje 47 % dětí (15 respondentů), téměř vždy hraje hry 16 % dětí (5 respondentů).

13-ti leté děti

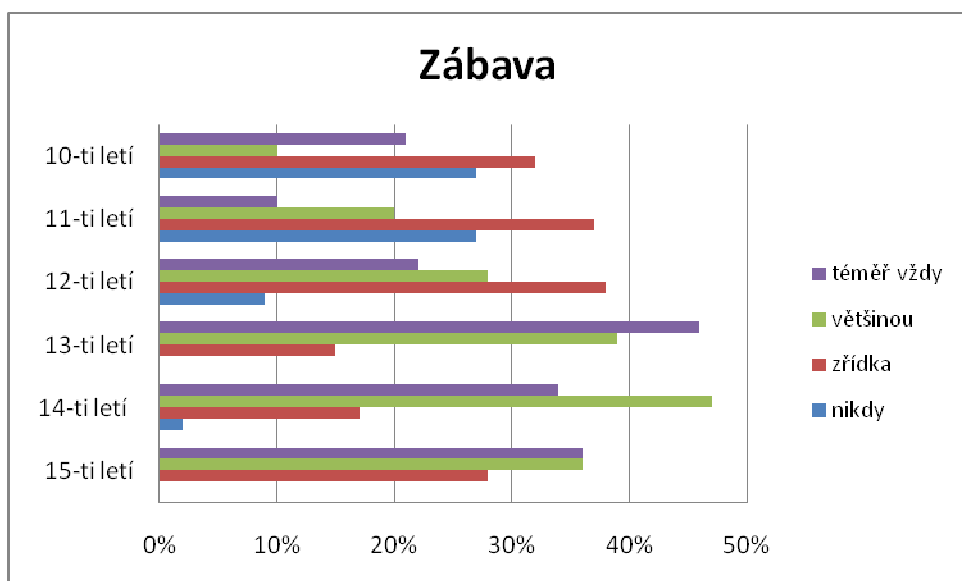
Nikdy nehraje na internetu hry 2,5 % dětí (1 respondent), zřídka hraje hry 49 % dotazovaných (19 respondentů), většinou hry na internetu hraje 28 % dětí (11 respondentů), téměř vždy hraje hry 18 % dětí (7 respondentů) a 2,5 % dotazovaných tuto položku nevyplnila (1 respondent).

14-ti leté děti

Nikdy nehraje na internetu hry 7,5 % dětí (3 respondenti), zřídka hraje hry 63 % dotazovaných (26 respondentů), většinou hry na internetu hraje 20 % dětí (8 respondentů), téměř vždy hraje hry 7,5 % dětí (3 respondenti) a 2 % dotazovaných tuto položku nevyplnila (1 respondent).

15-ti leté děti

Nikdy nehraje na internetu hry žádné z dotazovaných dětí, zřídka hraje hry 58 % dotazovaných (8 respondentů) většinou hry na internetu hraje 14 % dětí (2 respondenti), téměř vždy hraje hry 21 % dětí (3 respondenti) a 7 % dotazovaných tuto položku nevyplnilo (1 respondent).

zdroj: vlastní výzkum

zábava	15-ti letí	14-ti letí	13-ti letí	12-ti letí	11-ti letí	10-ti letí
nikdy	0%	2%	0%	9%	27%	27%
zřídka	28%	17%	15%	38%	37%	32%
většinou	36%	47%	39%	28%	20%	10%
téměř vždy	36%	34%	46%	22%	10%	21%
nevyplněno	0%	0%	0%	3%	6%	10%

zdroj: vlastní výzkum

10-ti leté děti

Nikdy nepoužívá internet pro zábavu 27 % dětí (5 respondentů), zřídka používá internet pro zábavu 32 % dětí (6 respondentů), většinou používá internet pro zábavu 10 % dotazovaných (2 respondenti), téměř vždy používá internet pro zábavu 21 % dětí (4 respondenti), 10 % dotazovaných tuto položku nevyplnilo (2 respondenti).

11-ti leté děti

Nikdy nepoužívá internet pro zábavu 27 % dětí (8 respondentů), zřídka používá internet pro zábavu 37 % dětí (11 respondentů), většinou používá internet pro zábavu 20 % dotazovaných (6 respondentů), téměř vždy používá internet pro zábavu 10 % dětí (3 respondenti), 6 % dotazovaných tuto položku nevyplnilo (2 respondenti).

12-ti leté děti

Nikdy nepoužívá internet pro zábavu 9 % dětí (3 respondenti), zřídka používá internet pro zábavu 38 % dětí (12 respondentů), většinou používá internet pro zábavu 28 % dotazovaných (9 respondentů), téměř vždy používá internet pro zábavu 22 % dětí (7 respondentů), 3 % dotazovaných tuto položku nevyplnilo (1 respondent).

13-ti leté děti

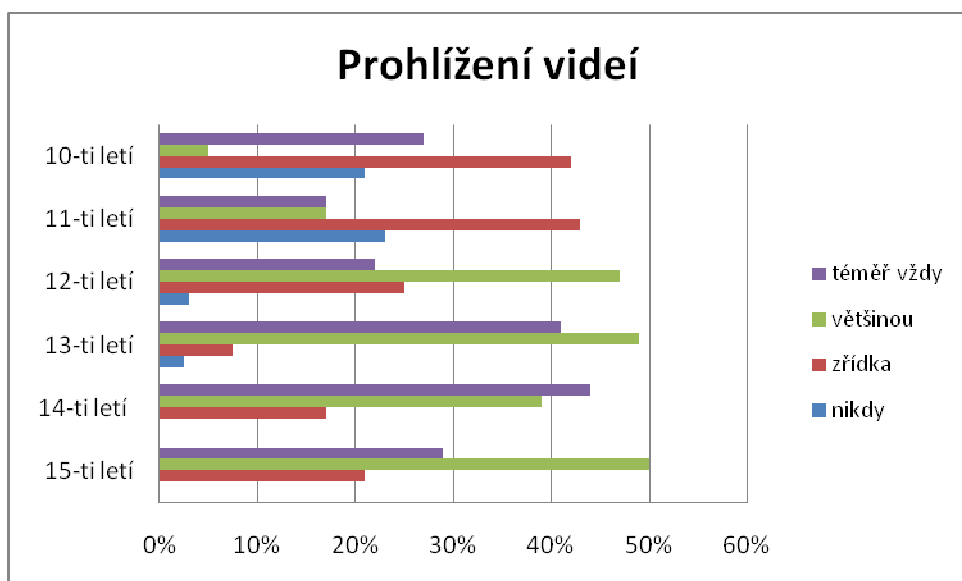
Nikdy nepoužívá internet pro zábavu žádný respondent, zřídka používá internet pro zábavu 15 % dětí (6 respondentů), většinou používá internet pro zábavu 39 % dotazovaných (15 respondentů), téměř vždy používá internet pro zábavu 46 % dětí (18 respondentů).

14-ti leté děti

Nikdy nepoužívají internet pro zábavu 2 % dotazovaných (1 respondent), zřídka používá internet pro zábavu 17 % dětí (7 respondentů), většinou používá internet pro zábavu 47 % dotazovaných (19 respondentů), téměř vždy používá internet pro zábavu 34 % dětí (14 respondentů).

15-ti leté děti

Nikdy nepoužívá internet pro zábavu žádný respondent, zřídka používá internet pro zábavu 28 % dětí (4 respondenti) většinou používá internet pro zábavu 36 % dotazovaných (5 respondentů) a téměř vždy používá internet pro zábavu 36 % dětí (5 respondentů).

zdroj: vlastní výzkum

prohlížení videí	15-ti letí	14-ti letí	13-ti letí	12-ti letí	11-ti letí	10-ti letí
nikdy	0%	0%	2,5%	3%	23%	21%
zřídka	21%	17%	7,5%	25%	43%	42%
většinou	50%	39%	49%	47%	17%	5%
téměř vždy	29%	44%	41%	22%	17%	27%
nevyplněno	0%	0%	0%	3%	0%	5%

zdroj: vlastní výzkum

10-ti leté děti

Nikdy si na internetu neprohlíží videa 21 % dětí (4 respondenti), zřídka si prohlíží videa 42 % dotazovaných (8 respondentů), většinou si videa prohlíží 5 % dětí (1 respondent), téměř vždy si videa prohlíží 27 % (5 respondentů) a 5 % dětí tuto položku nevyplnilo (1 respondent).

11-ti leté děti

Nikdy si na internetu neprohlíží videa 23 % dětí (7 respondentů), zřídka si prohlíží videa 43 % dotazovaných (13 respondentů), většinou si videa prohlíží 17 % dětí (5 respondentů), téměř vždy si videa prohlíží 17 % (5 respondentů).

12-ti leté děti

Nikdy si na internetu neprohlíží videa 3 % dětí (1 respondent), zřídka si prohlíží videa 25 % dotazovaných (8 respondentů), většinou si videa prohlíží 47 % dětí (15 respondentů), téměř vždy si videa prohlíží 22 % (7 respondentů) a tuto položku nevyplnila 3 % dotazovaných (1 respondent).

13-ti leté děti

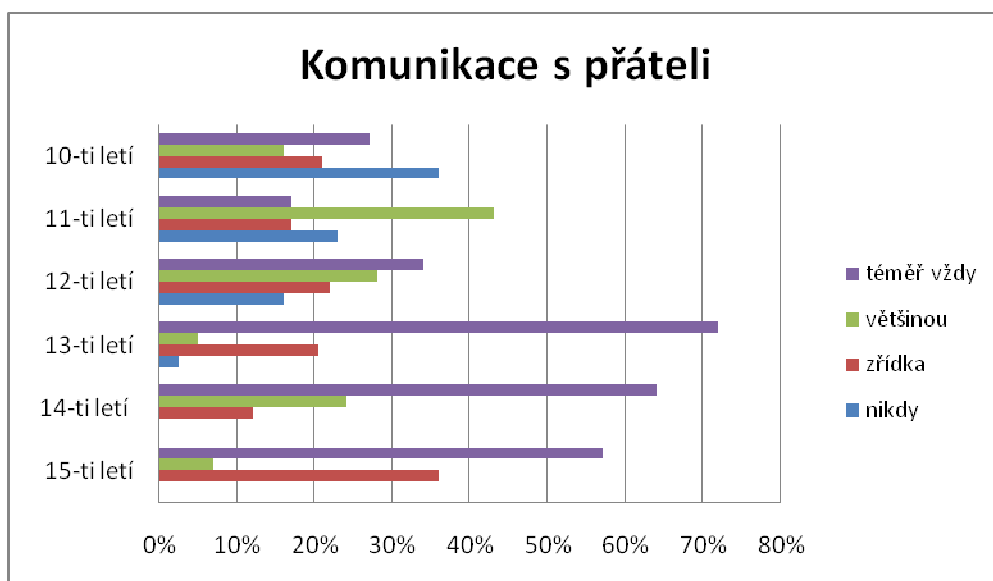
Nikdy si na internetu neprohlíží videa 2,5 % dětí (1 respondent), zřídka si prohlíží videa 7,5 % dotazovaných (3 respondenti), většinou si videa prohlíží 49 % dětí (19 respondentů), téměř vždy si videa prohlíží 41 % (16 respondentů).

14-ti leté děti

Nikdy si na internetu neprohlíží videa žádný respondent, zřídka si prohlíží videa 17 % dotazovaných (7 respondentů), většinou si videa prohlíží 39 % dětí (16 respondentů), téměř vždy si videa prohlíží 44 % (18 respondentů).

15-ti leté děti

Nikdy si na internetu neprohlíží videa žádný respondent, zřídka si prohlíží videa 21 % dotazovaných (3 respondenti), většinou si videa prohlíží 50 % dětí (7 respondentů), téměř vždy si videa prohlíží 29 % (4 respondenti).

zdroj: vlastní výzkum

komunikace s přáteli	15-ti letí	14-ti letí	13-ti letí	12-ti letí	11-ti letí	10-ti letí
nikdy	0%	0%	2,5%	16%	23%	36%
zřídka	36%	12%	20,5%	22%	17%	21%
většinou	7%	24%	5%	28%	43%	16%
téměř vždy	57%	64%	72%	34%	17%	27%
nevyplněno	0%	0%	0%	0%	0%	0%

zdroj: vlastní výzkum

10-ti leté děti

Nikdy nekomunikuje s přáteli na internetu 36 % dotazovaných (7 respondentů), zřídka komunikuje s přáteli 21 % dětí (4 respondenti) většinou komunikuje s přáteli 16 % dětí (3 respondenti), téměř vždy komunikuje s přáteli 27 % dotazovaných (5 respondentů).

11-ti leté děti

Nikdy nekomunikuje s přáteli na internetu 23 % dotazovaných (7 respondentů), zřídka komunikuje s přáteli 17 % dětí (5 respondentů), většinou komunikuje s přáteli 43 % dětí (13 respondentů), téměř vždy komunikuje s přáteli 17 % dotazovaných (5 respondentů).

12-ti leté děti

Nikdy nekomunikuje s přáteli na internetu 16 % dotazovaných (5 respondentů), zřídka komunikuje s přáteli 22 % dětí (7 respondentů), většinou komunikuje s přáteli 28 % dětí (9 respondentů), téměř vždy komunikuje s přáteli 34 % dotazovaných (11 respondentů).

13-ti leté děti

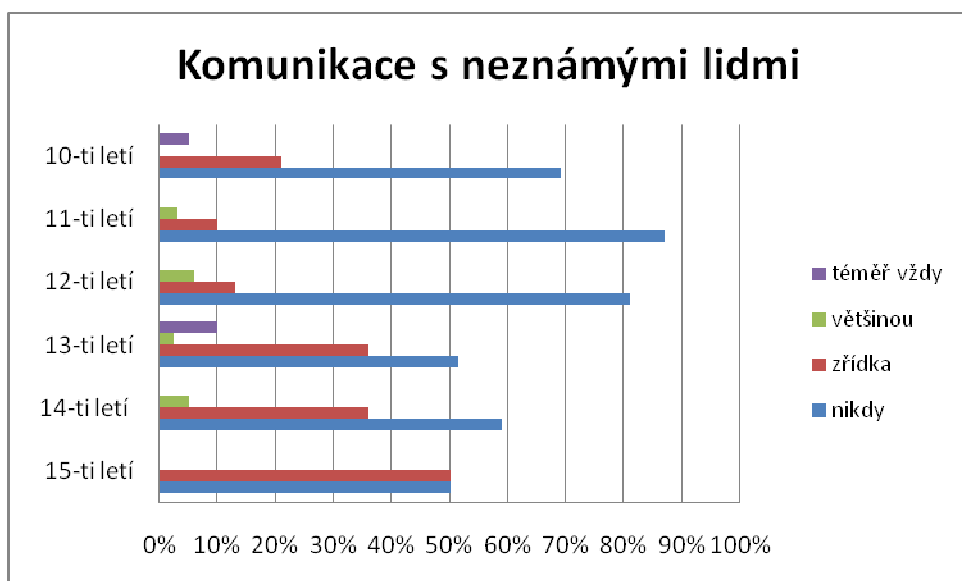
Nikdy nekomunikuje s přáteli na internetu 2,5 % dotazovaných (1 respondent), zřídka komunikuje s přáteli 20,5 % dětí (8 respondentů), většinou komunikuje s přáteli 5 % dětí (2 respondenti), téměř vždy komunikuje s přáteli 72 % dotazovaných (28 respondentů).

14-ti leté děti

Žádné z dotazovaných dětí neodpovědělo, že „*nikdy nekomunikuje*“ na internetu s přáteli. Zřídka komunikuje s přáteli 12 % dětí (5 respondentů), většinou komunikuje s přáteli 24 % dětí (10 respondentů), téměř vždy komunikuje s přáteli 64 % dotazovaných (26 respondentů).

15-ti leté děti

Žádné z dotazovaných dětí neodpovědělo, že „*nikdy nekomunikuje*“ na internetu s přáteli. Zřídka komunikuje s přáteli 36 % dětí (5 respondentů), většinou komunikuje s přáteli 7 % dětí (1 respondent), téměř vždy komunikuje s přáteli 57 % dotazovaných (8 respondentů).

zdroj: vlastní výzkum

Komunikace s neznámými lidmi	15-ti letí	14-ti letí	13-ti letí	12-ti letí	11-ti letí	10-ti letí
nikdy	50%	59%	51,5%	81%	87%	69%
zřídka	50%	36%	36%	13%	10%	21%
většinou	0%	5%	2,5%	6%	3%	0%
téměř vždy	0%	0%	10%	0%	0%	5%
nevyplněno	0%	0%	0%	0%	0%	5%

zdroj: vlastní výzkum

10-ti leté děti

Nikdy nekomunikuje s neznámými lidmi 69 % dětí (13 respondentů), zřídka komunikuje s neznámými lidmi 21 % dětí (4 respondenti), většinou nekomunikuje s neznámými lidmi žádné dítě (0 respondentů), téměř vždy komunikuje s neznámými lidmi 5 % dotazovaných (1 respondent) a 5 % dětí tuto položku nevyplnilo (1 respondent).

11-ti leté děti

Nikdy nekomunikuje s neznámými lidmi 87 % dětí (26 respondentů), zřídka komunikuje s neznámými lidmi 10 % dětí (3 respondenti), většinou komunikují s neznámými lidmi 3 % dětí (1 respondent), téměř vždy nekomunikuje s neznámými lidmi žádný respondent.

12-ti leté děti

Nikdy nekomunikuje s neznámými lidmi 81 % dětí (26 respondentů), zřídka komunikuje s neznámými lidmi 13 % dětí (4 respondenti), většinou komunikuje s neznámými lidmi 6 % dětí (2 respondenti), téměř vždy nekomunikuje s neznámými lidmi žádný respondent.

13-ti leté děti

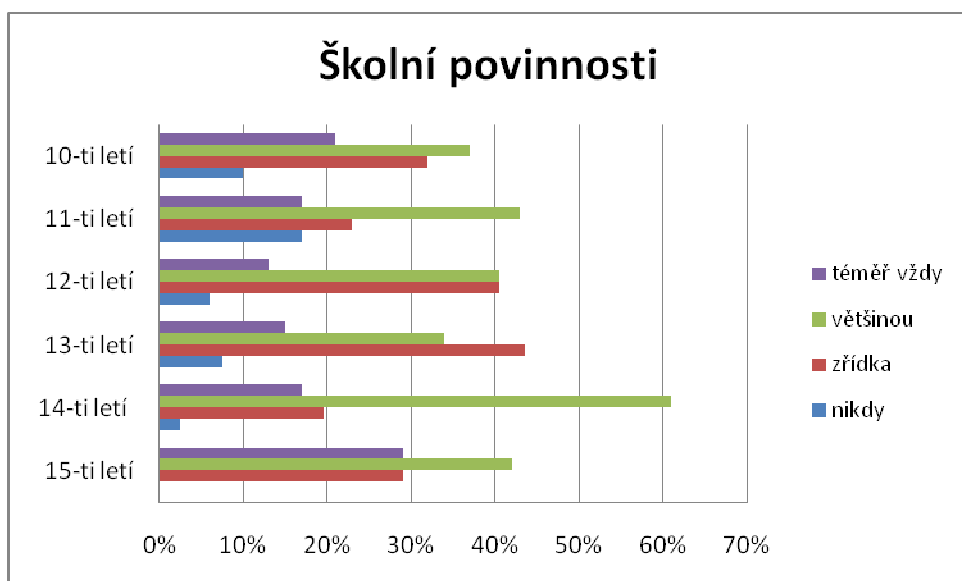
Nikdy nekomunikuje s neznámými lidmi 51,5 % dětí (20 respondentů), zřídka komunikuje s neznámými lidmi 36 % dětí (14 respondentů), většinou komunikuje s neznámými lidmi 2,5 % dětí (1 respondent), téměř vždy komunikuje s neznámými lidmi 10 % dětí (4 respondenti).

14-ti leté děti

Nikdy nekomunikuje s neznámými lidmi 59% dětí (24 respondentů), zřídka komunikuje s neznámými lidmi 36 % dětí (15 respondentů), většinou komunikuje s neznámými lidmi 5 % dětí (2 respondenti), téměř vždy nekomunikuje s neznámými lidmi žádné z dětí.

15-ti leté děti

Nikdy nekomunikuje s neznámými lidmi 50% dětí (7 respondentů), zřídka komunikuje s neznámými lidmi 50 % dětí (7 respondentů), většinou nekomunikuje s neznámými lidmi žádné dítě a téměř vždy také nekomunikuje s neznámými lidmi žádné z dětí.

zdroj: vlastní výzkum

školní povinnosti	15-ti letí	14-ti letí	13-ti letí	12-ti letí	11-ti letí	10-ti letí
nikdy	0%	2,5%	7,5%	6%	17%	10%
zřídka	29%	19,5%	43,5%	40,5%	23%	32%
většinou	42%	61%	34%	40,5%	43%	37%
téměř vždy	29%	17%	15%	13%	17%	21%
nevyplněno	0%	0%	0%	0%	0%	0%

zdroj: vlastní výzkum

10-ti leté děti

Nikdy se školním povinnostem na internetu nevěnuje 10 % dotazovaných dětí (2 respondenti), zřídka vyhledává informace do školy na internetu 32 % dětí (6 respondentů), většinou se školním povinnostem věnuje 37 % dotazovaných (7 respondentů), téměř vždy vyhledává informace na internetu 21 % dětí (4 respondenti).

11-ti leté děti

Nikdy se školním povinností na internetu nevěnuje 17 % dotazovaných dětí (5 respondentů), zřídka vyhledává informace do školy na internetu 23 % dětí (7 respondentů), většinou se školním povinností věnuje 43 % dotazovaných (13 respondentů), téměř vždy vyhledává informace na internetu 17 % dětí (5 respondentů).

12-ti leté děti

Nikdy se školním povinností na internetu nevěnuje 6 % dotazovaných dětí (2 respondenti), zřídka vyhledává informace do školy na internetu 40,5 % dětí (13 respondentů), většinou se školním povinností věnuje 40,5 % dotazovaných (13 respondentů), téměř vždy vyhledává informace na internetu 13 % dětí (4 respondenti).

13-ti leté děti

Nikdy se školním povinností na internetu nevěnuje 7,5 % dotazovaných dětí (3 respondenti), zřídka vyhledává informace do školy na internetu 43,5 % dětí (17 respondentů), většinou se školním povinností věnuje 34 % dotazovaných (13 respondentů), téměř vždy vyhledává informace na internetu 15 % dětí (6 respondentů).

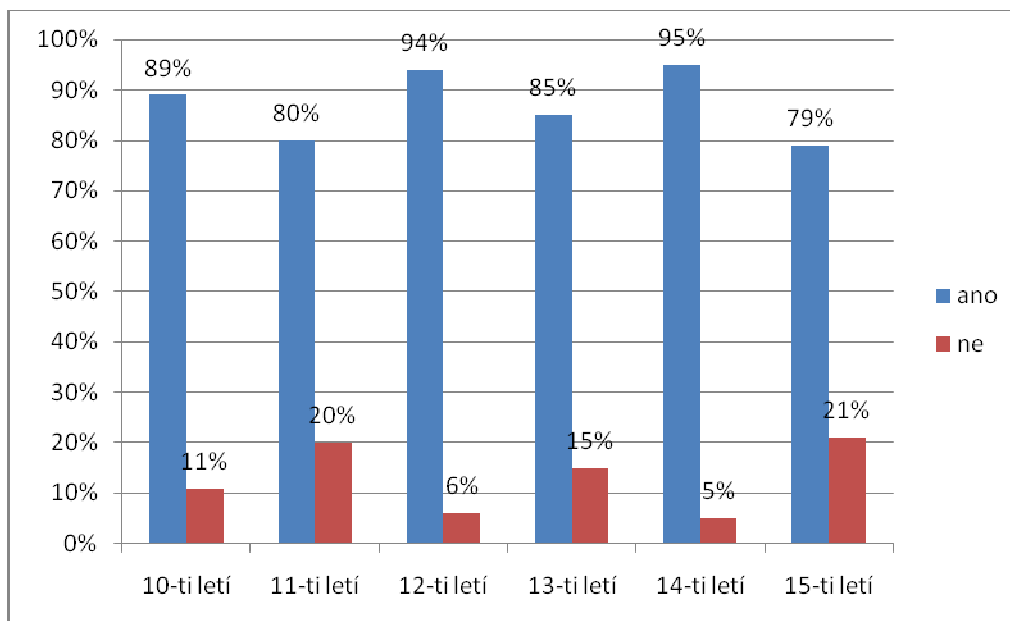
14-ti leté děti

Nikdy se školním povinností na internetu nevěnuje 2,5 % dotazovaných dětí (1 respondent), zřídka vyhledává informace do školy na internetu 19,5 % dětí (8 respondentů), většinou se školním povinností věnuje 61 % dotazovaných (25 respondentů), téměř vždy vyhledává informace na internetu 17 % dětí (7 respondentů).

15-ti leté děti

Nikdy se školním povinností na internetu nevěnuje žádné z dotazovaných dětí (0 respondentů), zřídka vyhledává informace do školy na internetu 29 % dětí (4 respondenti), většinou se školním povinností věnuje 42 % dotazovaných (6 respondentů), téměř vždy vyhledává informace na internetu 29 % dětí (4 respondenti).

4.2.5 Názor dětí na existenci rizik plynoucích z používání internetu

zdroj: vlastní výzkum

10-ti leté děti

Podle 89 % dětí existuje riziko plynoucí z užívání internetu (17 respondentů), zbylých 11 % dotazovaných si myslí, že riziko z užívání internetu neexistuje (2 respondenti).

11-ti leté děti

Podle 80 % dětí existuje riziko plynoucí z užívání internetu (24 respondentů), zbylých 20 % dotazovaných si myslí, že riziko z užívání internetu neexistuje (6 respondentů).

12-ti leté děti

Podle 94 % dětí existuje riziko plynoucí z užívání internetu (30 respondentů), zbylých 6 % dotazovaných si myslí, že riziko z užívání internetu neexistuje (2 respondenti).

13-ti leté děti

Podle 85 % dětí existuje riziko plynoucí z užívání internetu (33 respondentů), zbylých 15 % dotazovaných si myslí, že riziko z užívání internetu neexistuje (6 respondentů).

14-ti leté děti

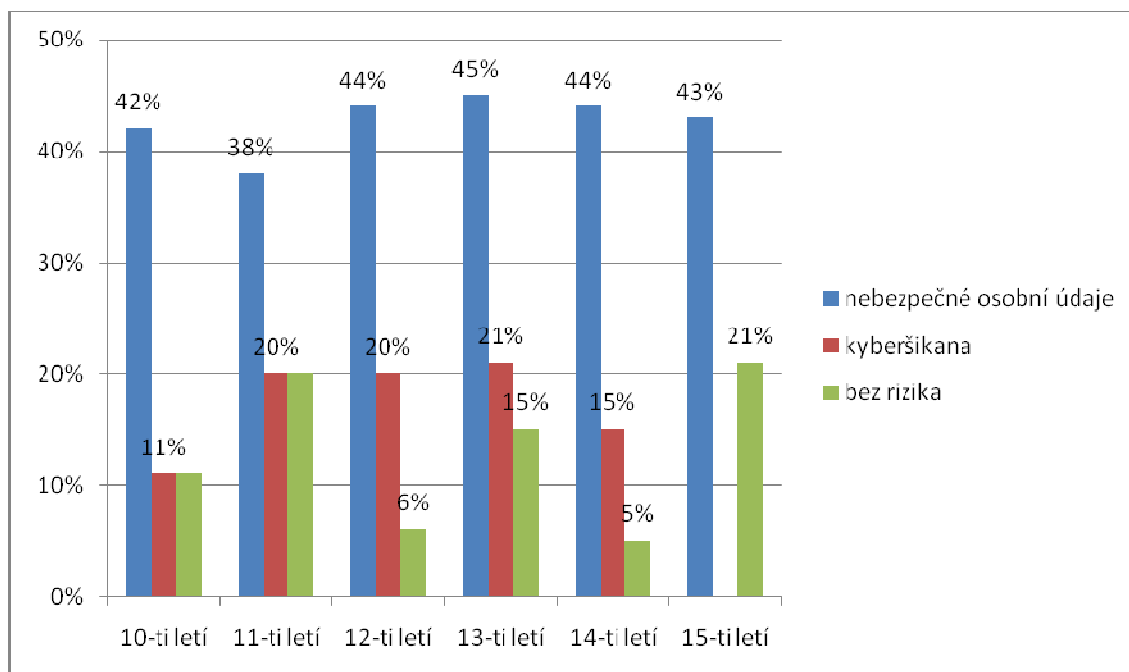
Podle 95 % dětí existuje riziko plynoucí z užívání internetu (39 respondentů), zbylých 5 % dotazovaných si myslí, že riziko z užívání internetu neexistuje (2 respondenti).

15-ti leté děti

Podle 79 % dětí existuje riziko plynoucí z užívání internetu (11 respondentů), zbylých 21 % dotazovaných si myslí, že riziko z užívání internetu neexistuje (3 respondenti).

4.2.6 „Konkrétní rizika plynoucí z používání internetu“

Pro přehlednost jsem zvolila 3 nejdůležitější faktory, které děti uvedly a které se vztahují k mé problematice.

zdroj: vlastní výzkum

10-ti leté děti

Na otázku týkající se vyjmenování rizik plynoucích z používání internetu odpovědělo 42 % dětí, že považuje za největší riziko **sdělování osobních údajů** (8 respondentů), podle 26 % dotazovaných je nebezpečné zavírování počítače (5 respondenti), 11 % dětí žádná **rizika neshledává** (2 respondenti), 11 % vidí jako největší riziko **kyberšikanu** (2 respondenti), 5 % uvedlo jako riziko vznik závislosti (1 respondent), 5 % dětí uvedlo, že neví (1 respondent).

11-ti leté děti

Na otázku týkající se vyjmenování rizik plynoucích z používání internetu odpovědělo 38 % dětí, že považuje za největší riziko **sdělování osobních údajů** (11 respondentů), 20 % vidí jako největší riziko **kyberšikanu** (6 respondentů),

20 % dětí žádná **rizika neshledává** (6 respondentů), podle 13 % dotazovaných je nebezpečné zavírování počítače (4 respondenti), 3 % uvedla jako riziko vznik závislosti (1 respondent), 3 % dětí uvedla, že neví (1 respondent) a 3 % dětí uvedla za riziko poškozené oči (1 respondent).

12-ti leté děti

Na otázku týkající se vyjmenování rizik plynoucích z používání internetu odpovědělo 44 % dětí, že považuje za největší riziko **sdělování osobních údajů** (14 respondentů), 20 % vidí jako největší riziko **kyberšikanu** (8 respondentů), podle 18 % dotazovaných je nebezpečné zavírování počítače (5 respondentů), 6 % dětí žádná **rizika neshledává** (2 respondenti), 4 % uvedla jako riziko vznik závislosti (1 respondent), 4 % dětí uvedla, že neví (1 respondent) a 4 % dětí na tuto otázku neodpověděla (1 respondent).

13-ti leté děti

Na otázku týkající se vyjmenování rizik plynoucích z používání internetu odpovědělo 45 % dětí, že považuje za největší riziko **sdělování osobních údajů** (17 respondentů), 21 % vidí jako největší riziko **kyberšikanu** (8 respondentů), 15 % dětí žádná **rizika neshledává** (6 respondentů), podle 13 % dotazovaných je nebezpečné zavírování počítače (5 respondentů), 2 % uvedla jako riziko vznik závislosti (1 respondent), 2 % dětí uvedla odpověď “podívejte se na zprávy (1 respondent) a 2 % dětí tuto otázku nevyplnila (1 respondent).

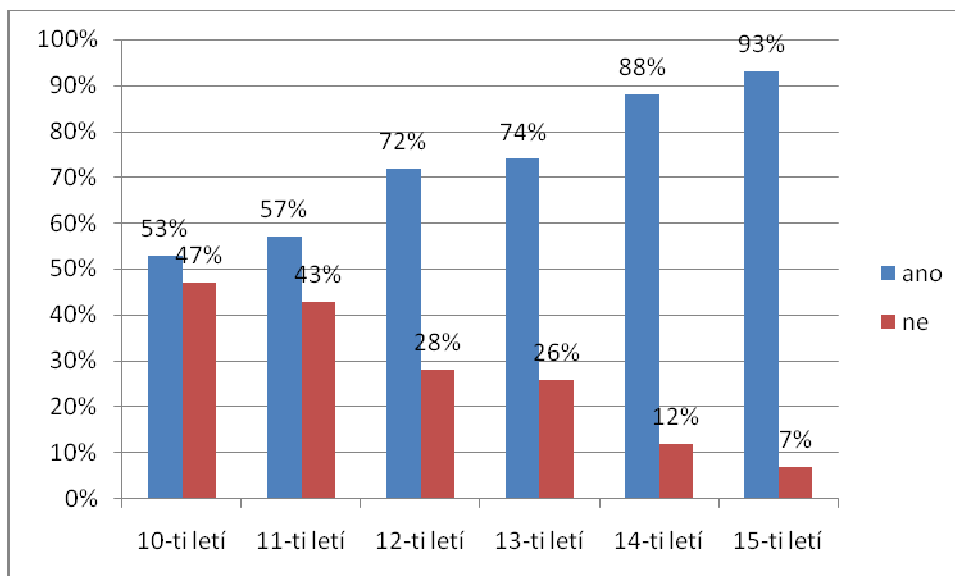
14-ti leté děti

Na otázku týkající se vyjmenování rizik plynoucích z používání internetu odpovědělo 44 % dětí, že považuje za největší riziko **sdělování osobních údajů** (18 respondentů), podle 29 % dotazovaných je nebezpečné zavírování počítače (12 respondentů), 15 % vidí jako největší riziko **kyberšikanu** (6 respondentů), 7 % dětí tuto otázku nevyplnilo (3 respondenti) a 5 % dětí žádná **rizika neshledává** (2 respondenti).

15-ti leté děti

Na otázku týkající se vyjmenování rizik plynoucích z používání internetu odpovědělo 43 % dětí, že považuje za největší riziko **sdělování osobních údajů** (6 respondentů), podle 29 % dotazovaných je nebezpečné zavírování počítače (4 respondenti), 21 % dětí žádná **rizika neshledává** (3 respondenti) a 7 % dětí tuto otázku odpovědělo, že největším rizikem je “nevěnování se učení a povinnostem“ (1 respondent).

4.2.7 Chatování

zdroj: vlastní výzkum

10-ti leté děti

Na otázku, zda někdy děti chatují, odpovědělo 53 % dotazovaných, že ano (10 respondentů) a 47 % dětí chat nenavštěvuje (9 respondentů).

11-ti leté děti

Na otázku, zda někdy děti chatují, odpovědělo 57 % dotazovaných, že ano (17 respondentů) a 43 % dětí chat nenavštěvuje (13 respondentů).

12-ti leté děti

Na otázku, zda někdy děti chatují, odpovědělo 72 % dotazovaných, že ano (23 respondentů) a 28 % dětí chat nenavštěvuje (9 respondentů).

13-ti leté děti

Na otázku, zda někdy děti chatují, odpovědělo 74 % dotazovaných, že ano (29 respondentů) a 26 % dětí chat nenavštěvuje (10 respondentů).

14-ti leté děti

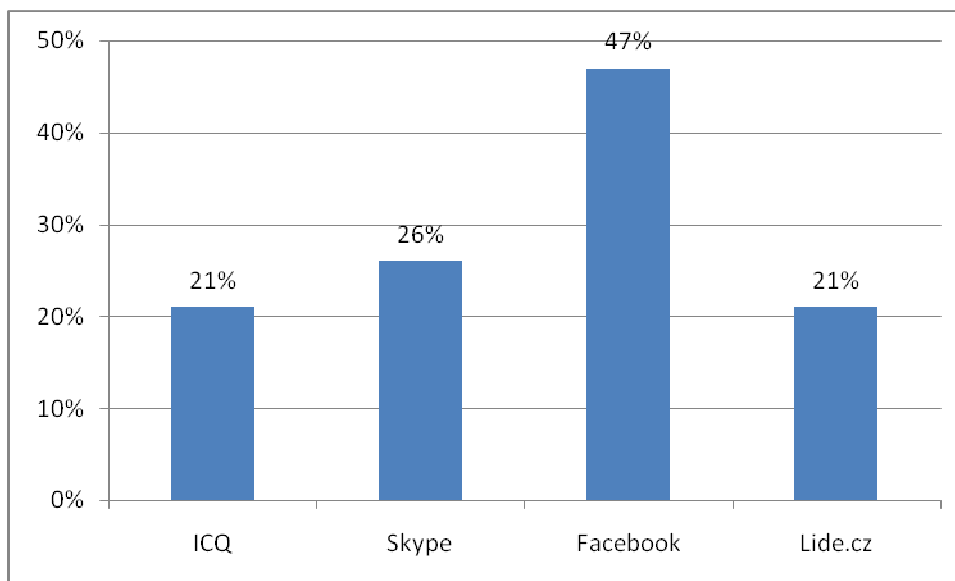
Na otázku, zda někdy děti chatují, odpovědělo 88 % dotazovaných, že ano (36 respondentů) a 12 % dětí chat nenavštěvuje (5 respondentů).

15-ti leté děti

Na otázku, zda někdy děti chatují, odpovědělo 93 % dotazovaných, že ano (13 respondentů) a 7 % dětí chat nenavštěvuje (1 respondent).

4.2.8 Používané komunikační programy

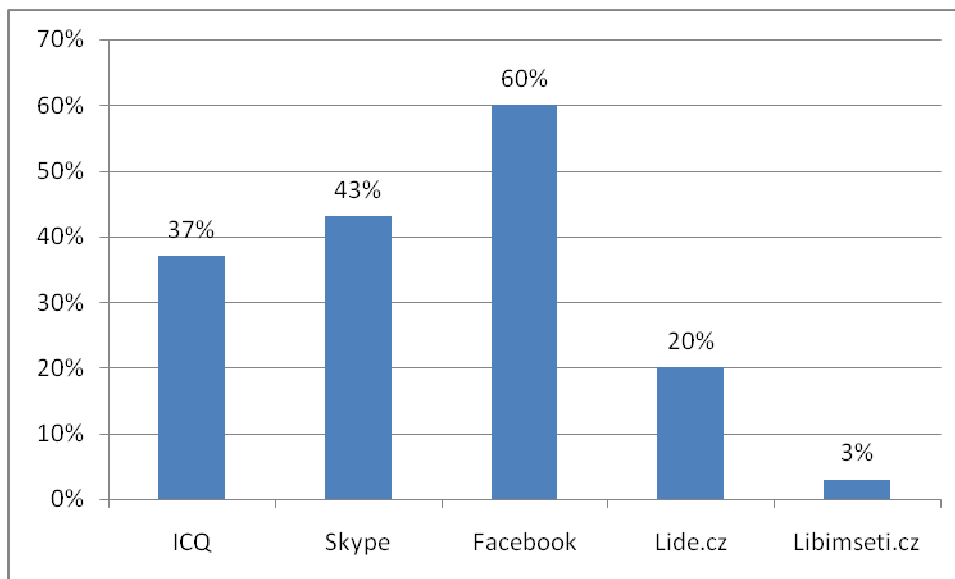
10-ti leté děti

zdroj: vlastní výzkum

Největší procento dotazovaných dětí používá pro komunikaci Facebook, a to celých 47 % (9 respondentů), Skype je využíván 26 % dětí (5 respondentů), program ICQ a Lide.cz používá po 21 % dotazovaných (po 4 respondentech, celkem 8).

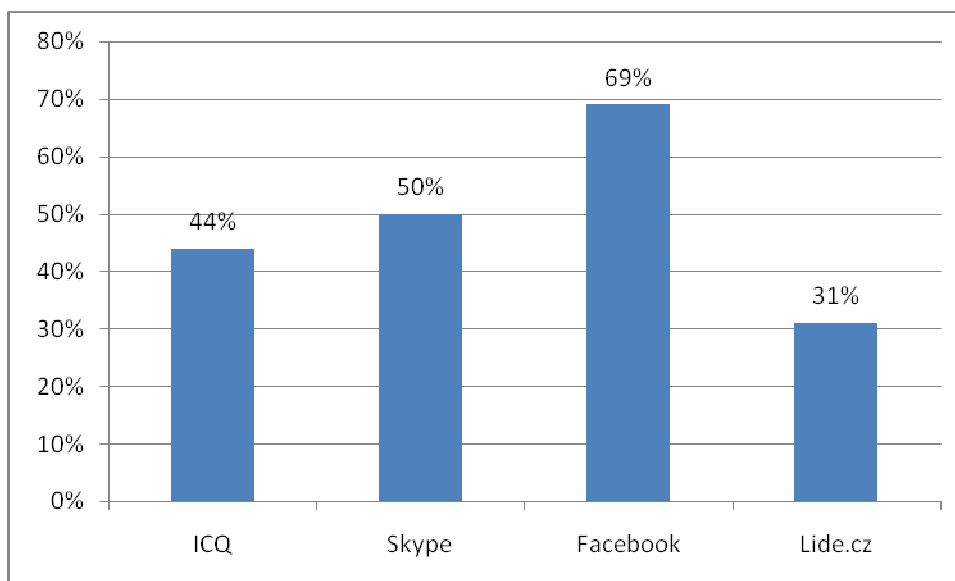
11-ti leté děti

zdroj: vlastní výzkum

Největší procento dotazovaných dětí používá pro komunikaci Facebook, a to celých 60 % (18 respondentů), Skype je využíván 43 % dětí (13 respondentů), program ICQ používá 37 % dotazovaných (11 respondentů), Lide.cz používá 20 % dotazovaných (6 respondentů) a 3 % dětí komunikuje prostřednictvím Libimseti.cz (1 respondent).

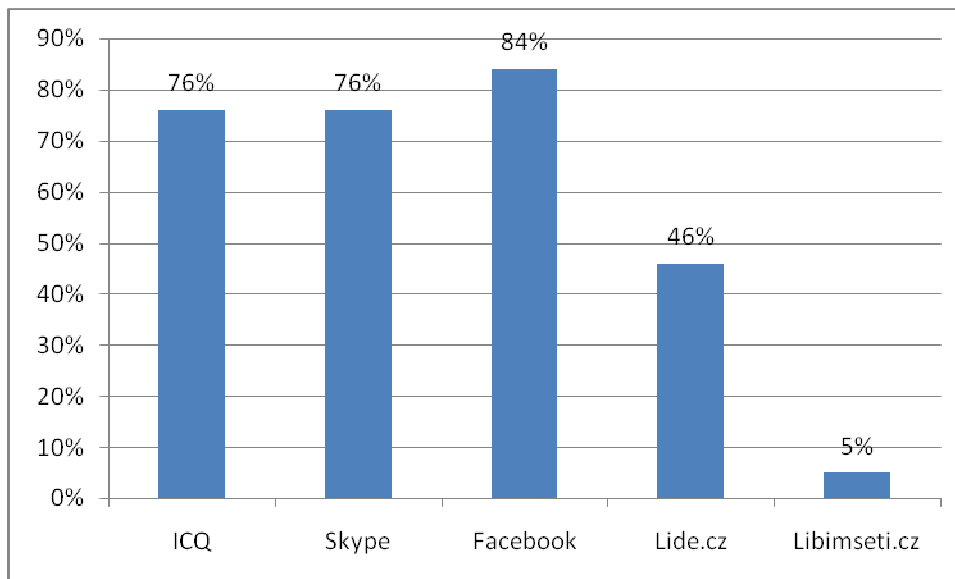
12-ti leté děti

zdroj: vlastní výzkum

Největší procento dotazovaných dětí používá pro komunikaci Facebook, a to celých 69 % (22 respondentů), Skype je využíván 50 % dětí (16 respondentů), program ICQ používá 44 % dotazovaných (14 respondentů), Lide.cz používá 31 % dotazovaných (10 respondentů).

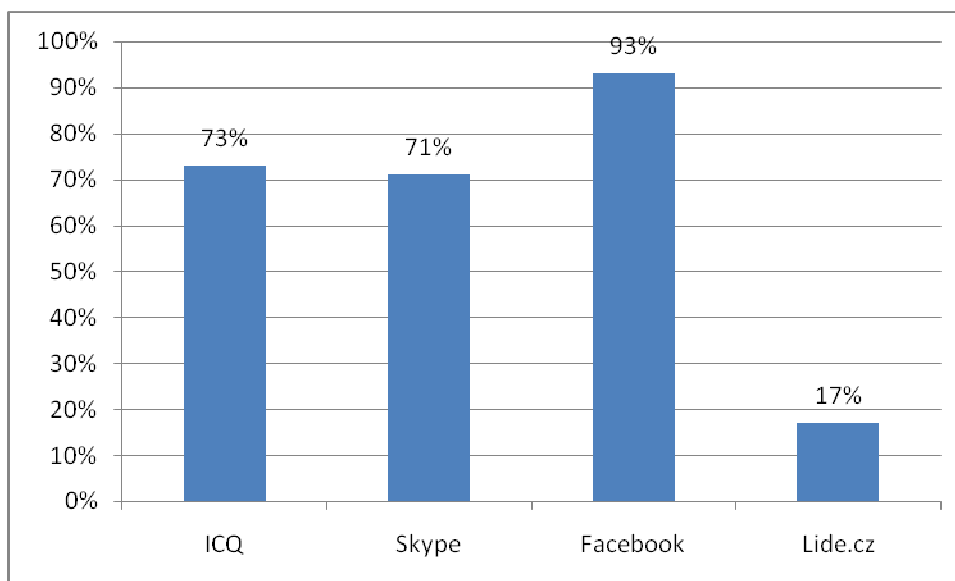
13-ti leté děti

zdroj: vlastní výzkum

Největší procento dotazovaných dětí používá pro komunikaci Facebook, a to celých 84 % (33 respondentů), Skype je využíván 76 % dětí (30 respondentů), stejně tak program ICQ používá 76 % dotazovaných (30 respondentů), Lide.cz používá 46 % dotazovaných (18 respondentů) a 5 % dětí komunikuje prostřednictvím Libimseti.cz (2 respondenti).

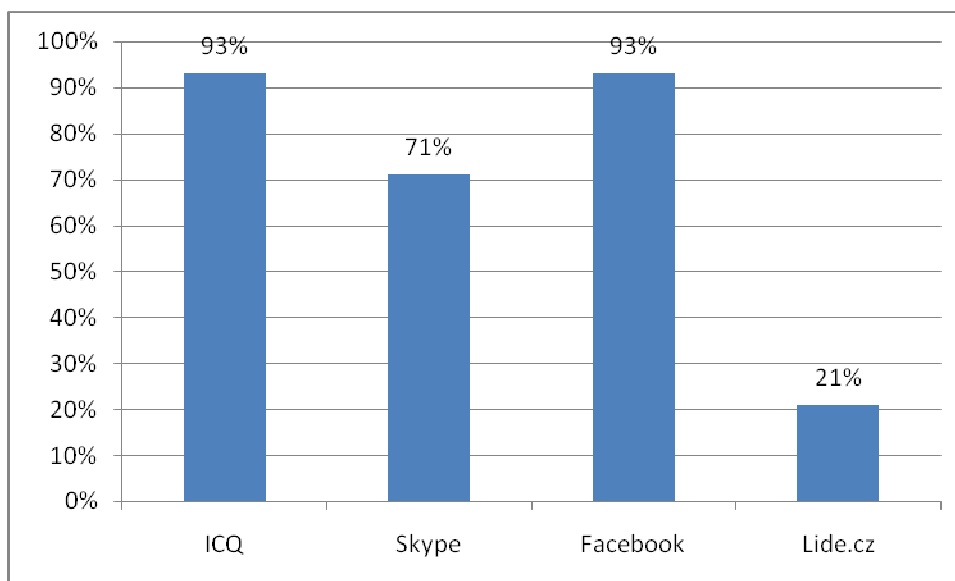
14-ti leté děti

zdroj: vlastní výzkum

Největší procento dotazovaných dětí používá pro komunikaci Facebook, a to celých 93 % (38 respondentů), program ICQ používá 73 % dotazovaných (30 respondentů), Skype je využíván 71 % dětí (29 respondentů), Lide.cz používá 17 % dotazovaných (7 respondentů).

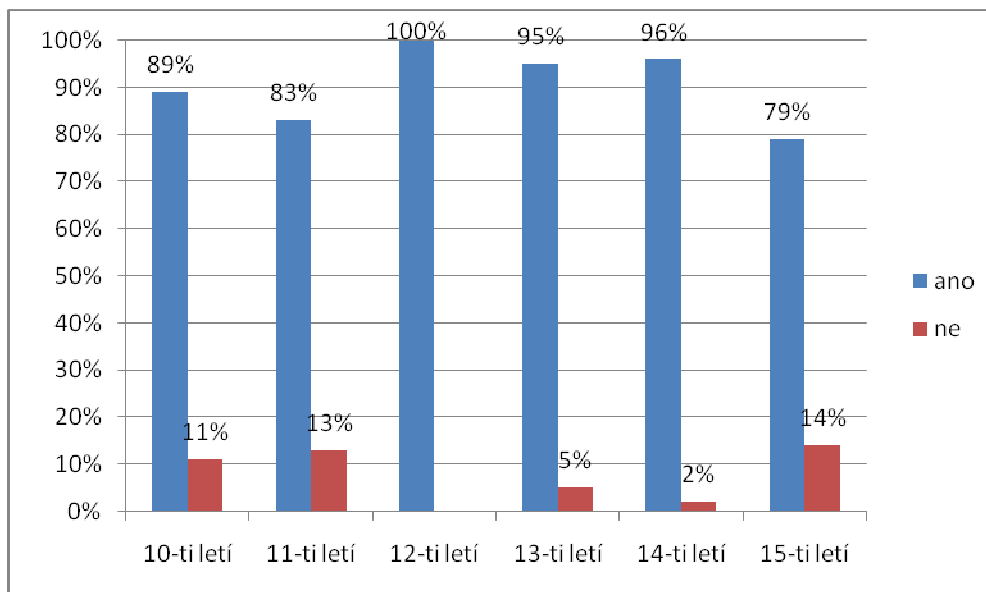
15-ti leté děti

zdroj: vlastní výzkum

Největší procento dotazovaných dětí používá pro komunikaci Facebook a ICQ, a to celých 93 % (po 13 lidech, celkem 26 respondentů), Skype je využíván 71 % dětí (10 respondentů), Lide.cz používá 21 % dotazovaných (3 respondenti).

4.2.9 Názor dětí na vznik závislosti

zdroj: vlastní výzkum

10-ti leté děti

Poslední otázka zahrnuje názor na vznik závislosti na užívání internetu. 89 % dotazovaných si myslí, že na užívání internetu závislost vzniknout může (17 respondentů), 11 % dětí si myslí, že na užívání internetu závislost vzniknout nemůže (2 respondenti).

11-ti leté děti

Poslední otázka zahrnuje názor na vznik závislosti na užívání internetu. 83 % dotazovaných si myslí, že na užívání internetu závislost vzniknout může (25 respondentů), 13 % dětí si myslí, že na užívání internetu závislost vzniknout nemůže (4 respondenti) a 4 % dětí na tuto otázku neodpověděla (1 respondent).

12-ti leté děti

Poslední otázka zahrnuje názor na vznik závislosti na užívání internetu. Všechny 100 % dotazovaných si myslí, že na užívání internetu závislost vzniknout může (32 respondentů).

13-ti leté děti

Poslední otázka zahrnuje názor na vznik závislosti na užívání internetu. 95 % dotazovaných si myslí, že na užívání internetu závislost vzniknout může (37 respondentů) a zbývajících 5 % dětí se domnívá, že na užívání internetu závislost vzniknout nemůže (2 respondenti).

14-ti leté děti

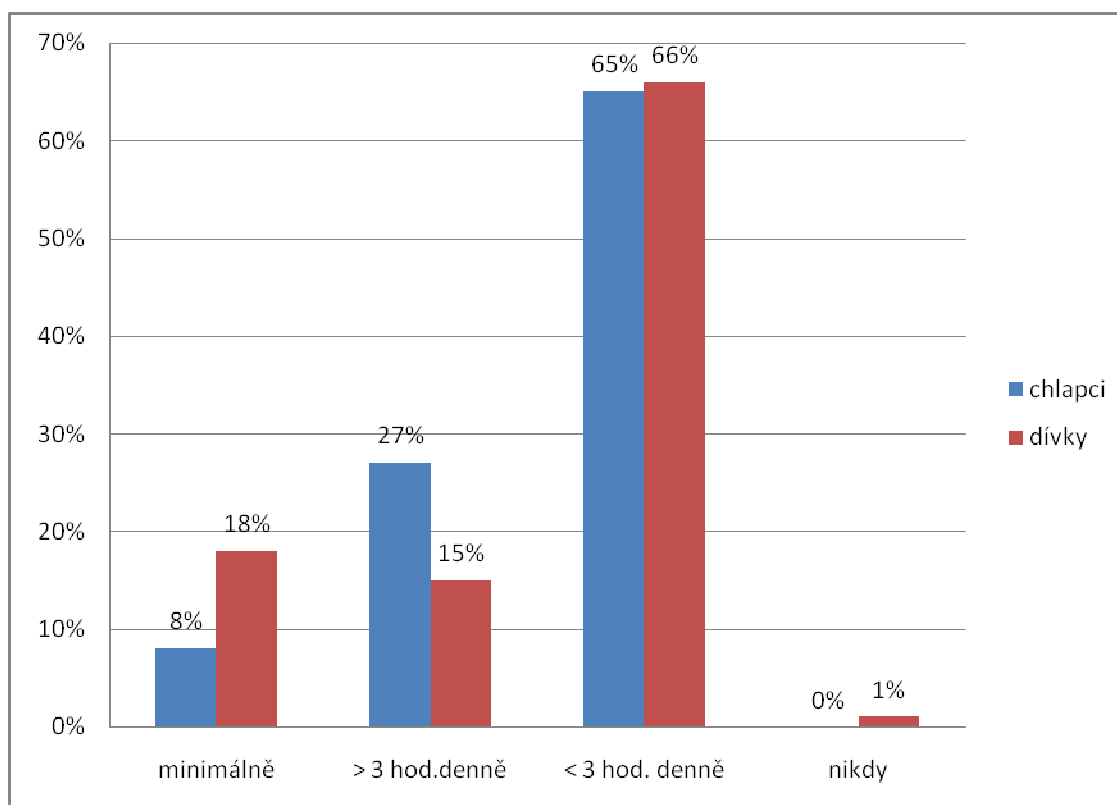
Poslední otázka zahrnuje názor na vznik závislosti na užívání internetu. 96 % dotazovaných si myslí, že na užívání internetu závislost vzniknout může (39 respondentů), 2 % dětí se domnívá, že na užívání internetu závislost vzniknout nemůže (1 respondent) a 2 % dětí na tuto otázku neodpověděla (1 respondent).

15-ti leté děti

Poslední otázka zahrnuje názor na vznik závislosti na užívání internetu. 79 % dotazovaných si myslí, že na užívání internetu závislost vzniknout může (11 respondentů), 14 % dětí se domnívá, že na užívání internetu závislost vzniknout nemůže (2 respondenti) a 7 % dětí na tuto otázku neodpověděla (1 respondent).

4.3 Porovnání pohlaví

Graf 1 Strávený čas na počítači chlapci vs. dívky

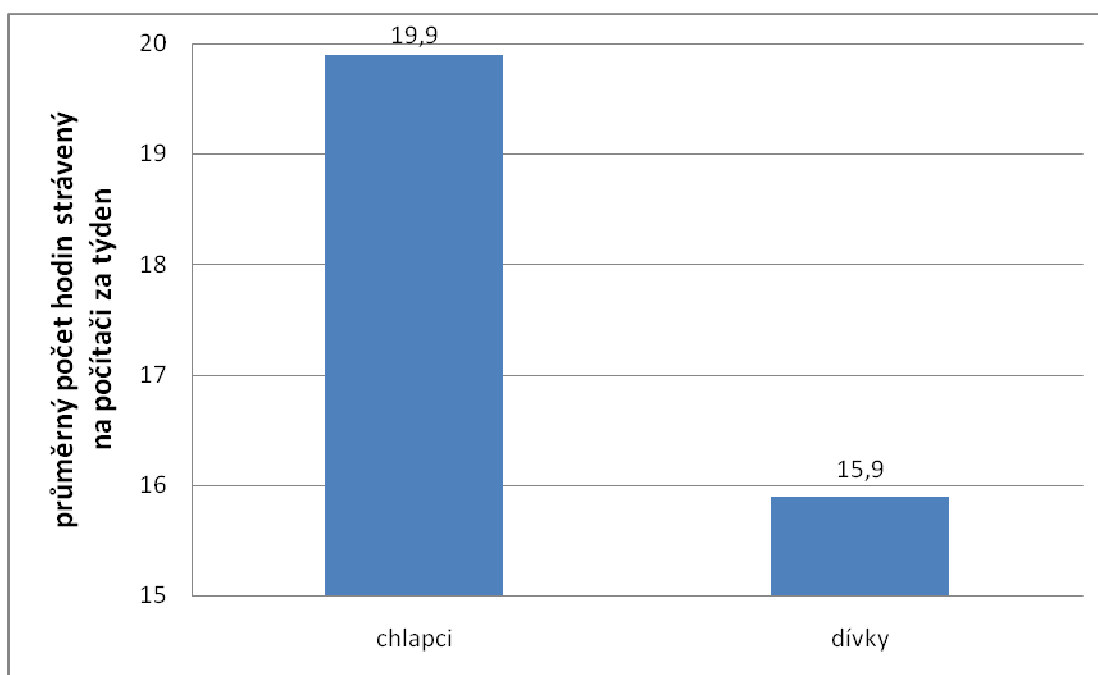

zdroj: vlastní výzkum

Tento graf vypovídá o době věnované aktivitám spojeným s počítačem ve srovnání obou pohlaví. 65 % chlapců a 66 % dívek tráví na počítači do 3 hodin denně včetně (chlapci 63, dívky 51 respondentů), 27 % chlapců a 15 % dívek naopak věnují počítači déle než 3 hodiny denně (chlapci 26, dívky 12 respondentů), 8 % chlapců a 18 % dívek chodí na počítač minimálně, v případě mého dotazníku je tím na mysli méně než 4x týdně (chlapci 8, dívky 14 respondentů) a 1 % dívek nechodí na počítač nikdy (1 respondentka).

Graf 2

„Kolik hodin týdně (průměrně) věnuješ aktivitám spojeným s počítačem?“

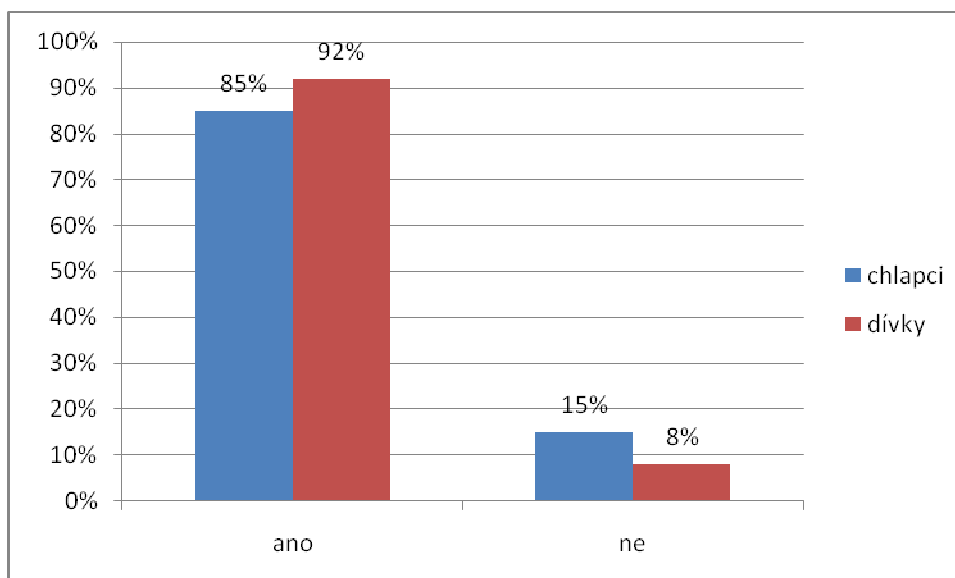

zdroj: vlastní výzkum

Z mého dotazníkového šetření mimo jiné vyplynulo, že chlapci tráví na počítači týdně větší počet hodin než dívky, a to průměrně o 4 hodiny více. U chlapců to dělá v týdenním průměru 19,9 hodin a u dívek v průměru 15,9 hodin.

Graf 3

„Myslíš si, že existují rizika, která plynou z používání internetu?“

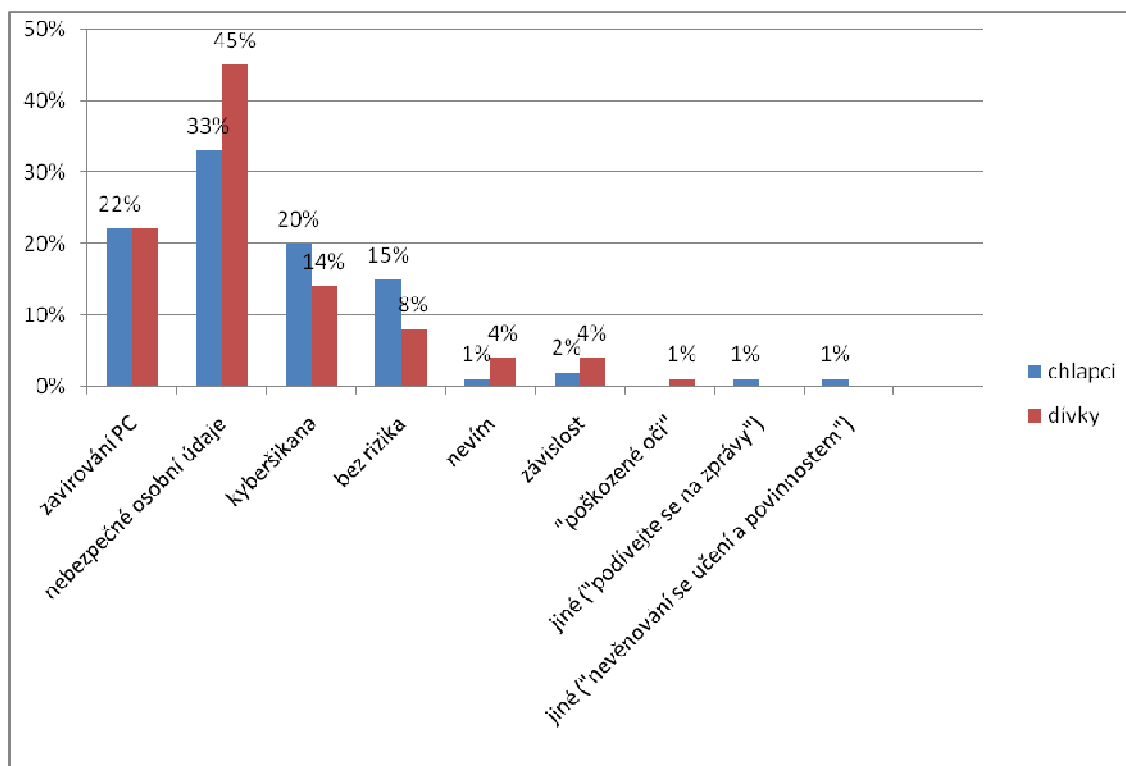

zdroj: vlastní výzkum

Podle 92 % dotazovaných dívek existuje riziko plynoucí z užívání internetu (72 respondentek), zbylých 8 % dívek si myslí, že riziko z užívání internetu neexistuje (6 respondentek).

Podle 85 % dotazovaných chlapců existuje riziko plynoucí z užívání internetu (82 respondentů), zbylých 15 % chlapců si myslí, že riziko z užívání internetu neexistuje (15 respondentů).

Graf 4 Vyjmenování rizik respondenty

zdroj: vlastní výzkum

DÍVKY

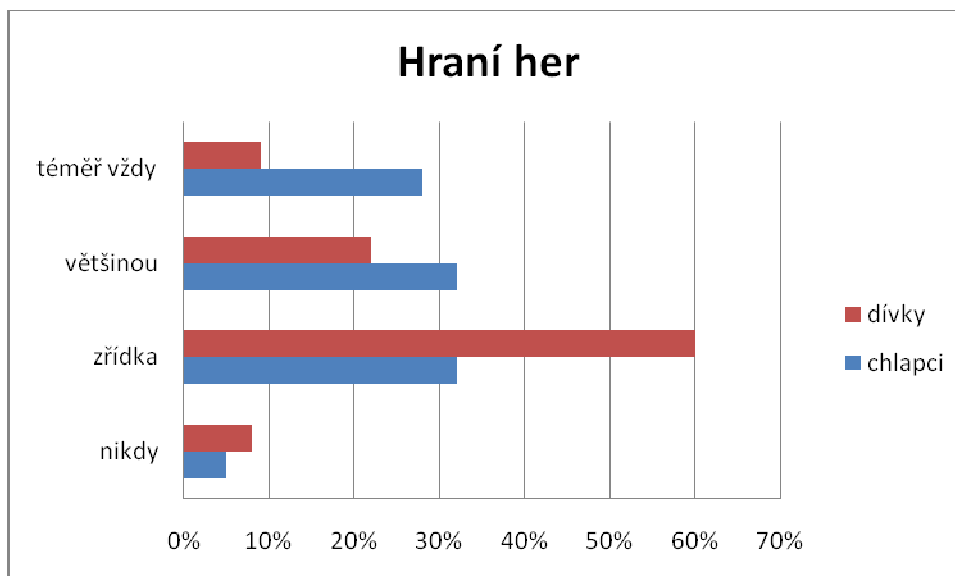
45 % odpovídajících dívek jako hlavní riziko z užívání internetu uvedlo sdělování osobních údajů (35 respondentek), podle 22 % dívek je rizikem zavirování počítače (18 respondentek), 14 % dívek považuje za riziko kyberšikana (10 respondentek), 8 % dotazovaných žádné riziko neshledává (6 respondentek), 4 % odpověděla na tuto otázku vznik závislosti (3 respondentky), 4 % dívek neví (3 respondentky), 2 % děvčat tuto otázku nevyplnila (2 respondentky) a zbývajících 1 % dotazovaných odpovědělo "poškozené oči" (1 respondentka).

CHLAPCI

33 % odpovídajících chlapců jako hlavní riziko z užívání internetu uvedlo sdělování osobních údajů (33 respondentů), podle 22 % chlapců je rizikem zavirování počítače (22 respondentů), 20 % dotazovaných považuje za riziko kyberšikana (20 respondentů), 15 % dotazovaných žádné riziko neshledává (15 respondentů),

5 % chlapců tuto otázku nevyplnilo (5 respondentů), 2 % chlapců odpověděla na tuto otázku vznik závislosti (2 respondenti), 1 % dotazovaných neví (1 respondent), 1 % chlapců odpovědělo “podívejte se na zprávy“ (1 respondent) a zbývající 1 % dotazovaných odpovědělo “nevěnování se učení a povinností“ (1 respondent).

Graf 5 Přehled aktivit na počítači chlapci vs. dívky

zdroj: vlastní výzkum

hraní her	chlapci	dívky
nikdy	5 %	8 %
zřídka	32 %	60 %
většinou	32 %	22 %
téměř vždy	28 %	9 %
nevyplněno	3 %	1 %

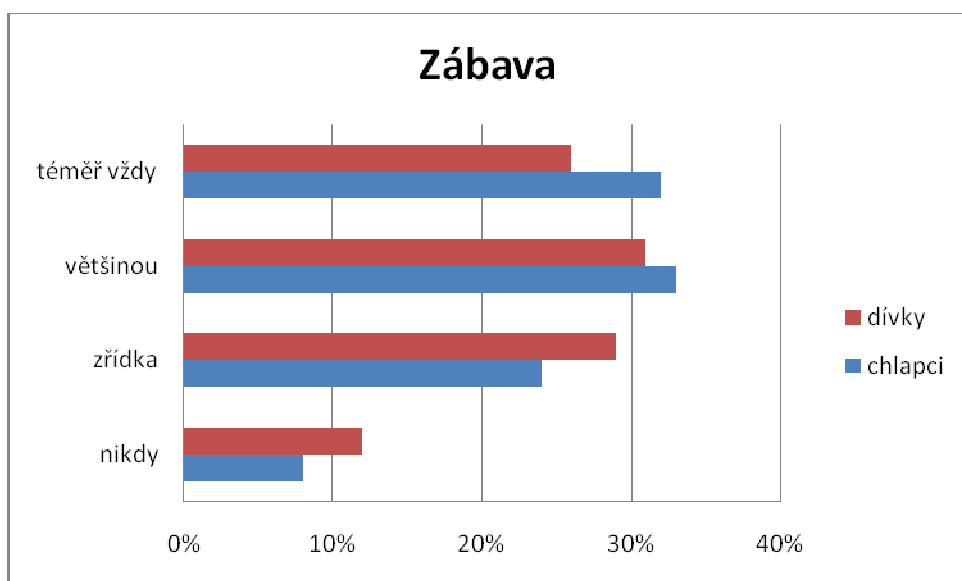
zdroj: vlastní výzkum

dívky

Nikdy nehraje na internetu hry 8 % dívek (6 respondentek), zřídka hraje hry 60 % dotazovaných děvčat (47 respondentek), většinou hry na internetu hraje 22 % děvčat (17 respondentek), téměř vždy hraje hry 9 % dívek (7 respondentek) a 1 % dotazovaných dívek tuto položku nevyplnilo (1 respondentka).

chlapci

Nikdy nehraje na internetu hry 5 % chlapců (5 respondentů), zřídka hraje hry 32 % dotazovaných (31 respondentů), většinou hry na internetu hraje 32 % hochů (31 respondentů), téměř vždy hraje hry 28 % dotazovaných chlapců (27 respondentů) a 3 % dotazovaných tuto položku nevyplnila (3 respondenti).

zdroj: vlastní výzkum

zábava	chlapci	dívky
nikdy	8%	12%
zřídka	24%	29%
většinou	33%	31%
téměř vždy	32%	26%
nevyplněno	3%	2%

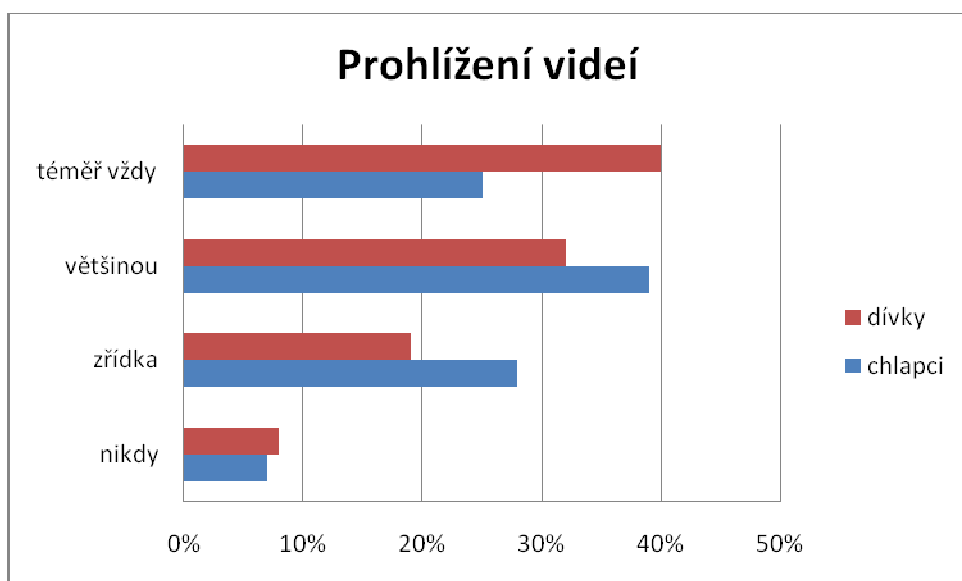
zdroj: vlastní výzkum

dívky

Nikdy nepoužívá internet pro zábavu 12 % dotazovaných děvčat (9 respondentek), zřídka používá internet pro zábavu 29 % dívek (23 respondentek), většinou používá internet pro zábavu 31 % dotazovaných (24 respondentek), téměř vždy používá internet pro zábavu 26 % děvčat (20 respondentek) a tuto položku nevyplnila 2 % dívek (2 respondentky).

chlapci

Nikdy nepoužívají internet pro zábavu 8 % dotazovaných (8 respondentů), zřídka používá internet pro zábavu 24 % hochů (23 respondentů), většinou používá internet pro zábavu 33 % dotazovaných chlapců (32 respondentů), téměř vždy používá internet pro zábavu 32 % chlapců (31 respondentů) a na tuto položku neodpověděla 3 % chlapců (3 respondenti).

zdroj: vlastní výzkum

prohlížení videí	chlapci	dívky
nikdy	7%	8%
zřídka	28%	19%
většinou	39%	32%
téměř vždy	25%	40%
nevyplněno	1%	1%

zdroj: vlastní výzkum

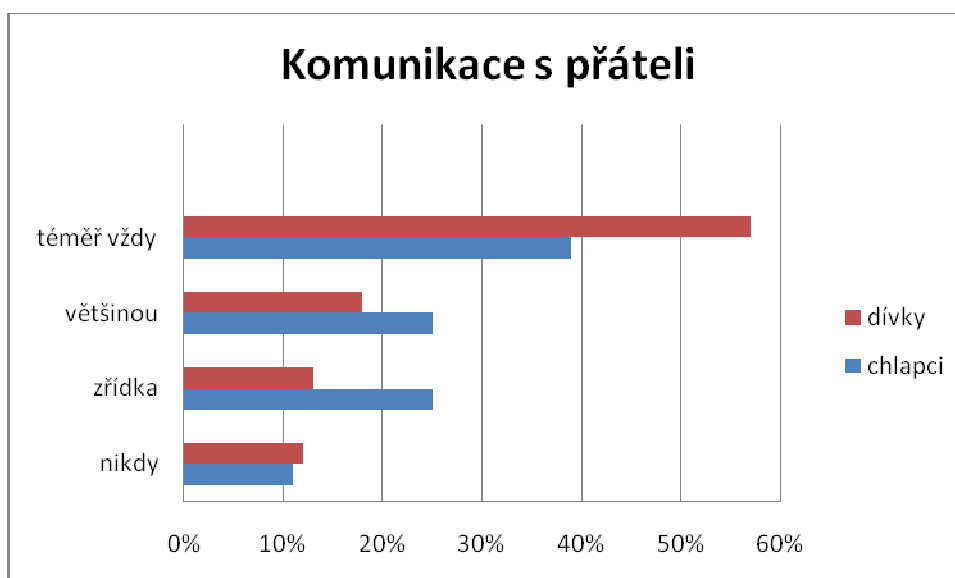
dívky

Nikdy si na internetu neprohlíží videa 8 % dívek (6 respondentek), zřídka si prohlíží videa 19 % dotazovaných (15 respondentek), většinou si videa prohlíží 32 % dívek (25 respondentek), téměř vždy si videa prohlíží 40 % (31 respondentek) a tuto položku nevyplnilo 1 % děvčat (1 respondentka).

chlapci

Nikdy si na internetu neprohlíží videa 7 % chlapců (7 respondentů), zřídka si prohlíží videa 28 % dotazovaných (27 respondentů), většinou si videa prohlíží

39 % hochů (38 respondentů), téměř vždy si videa prohlíží 25 % dotazovaných chlapců (24 respondentů) a 1 % hochů na tuto položku neodpovědělo (1 respondent).

zdroj: vlastní výzkum

komunikace s přáteli	chlapci	dívky
nikdy	11%	12%
zřídka	25%	13%
většinou	25%	18%
téměř vždy	39%	57%

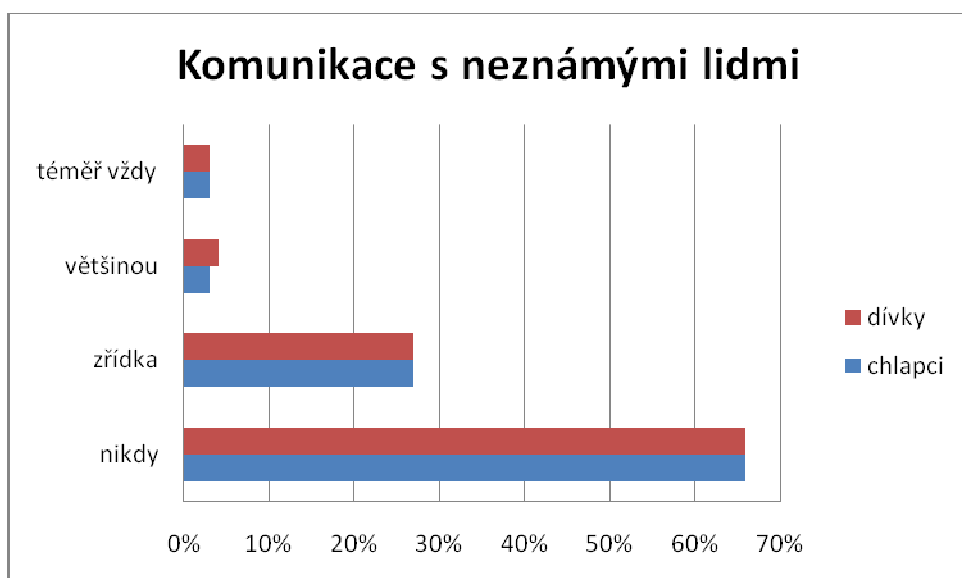
zdroj: vlastní výzkum

dívky

Nikdy nekomunikuje s přáteli na internetu 12 % dotazovaných děvčat (9 respondentek), zřídka komunikuje s přáteli 13 % děvčat (10 respondentek), většinou komunikuje s přáteli 18 % dotazovaných (14 respondentek), téměř vždy komunikuje s přáteli 57 % dotazovaných dívek (45 respondentek).

chlapci

Nikdy nekomunikuje s přáteli na internetu 11 % dotazovaných hochů (11 respondentů), zřídka komunikuje s přáteli 25 % chlapců (24 respondentů), většinou komunikuje s přáteli 25 % dotazovaných hochů (24 respondentů), téměř vždy komunikuje s přáteli 39 % chlapců (38 respondentů).

zdroj: vlastní výzkum

komunikace s neznámými lidmi	chlapci	dívky
nikdy	66%	66%
zřídka	27%	27%
většinou	3%	4%
téměř vždy	3%	3%
nevyplněno	1%	0%

zdroj: vlastní výzkum

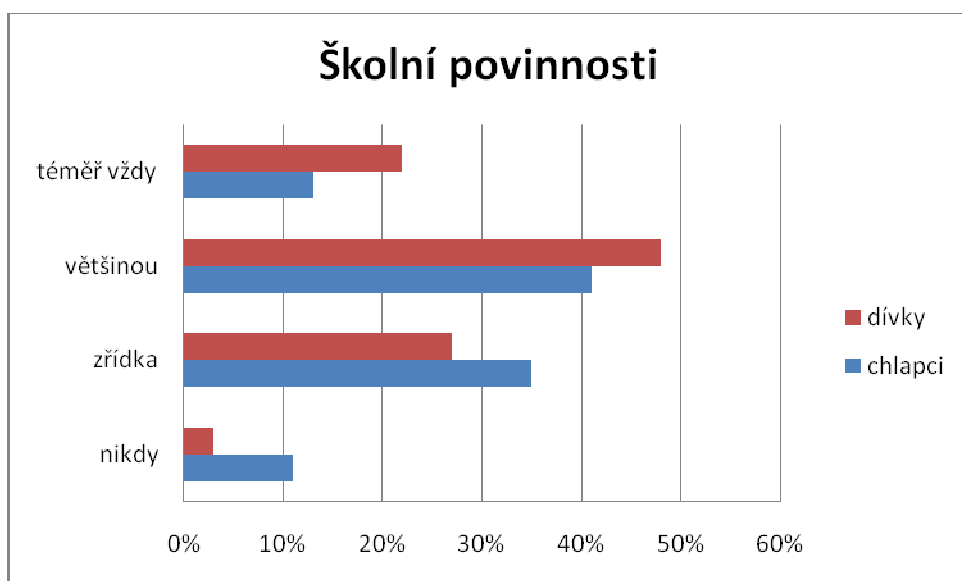
dívky

Nikdy nekomunikuje s neznámými lidmi 66 % děvčat (52 respondentek), zřídka komunikuje s neznámými lidmi 27 % dívek (21 respondentek), většinou komunikují s neznámými lidmi 4 % dotazovaných dívek (3 respondentky) a téměř vždy komunikují s neznámými lidmi 3 % děvčat (2 respondentky).

chlapci

Nikdy nekomunikuje s neznámými lidmi 66 % chlapců (64 respondentů), zřídka komunikuje s neznámými lidmi 27 % hochů (26 respondentů), většinou komunikují

s neznámými lidmi 3 % chlapců (3 respondenti), téměř vždy komunikují s neznámými lidmi 3 % chlapců (3 respondenti) a tuto položku nevyplnilo 1 % dotazovaných (1 respondent).

zdroj: vlastní výzkum

školní povinnosti	chlapci	dívky
nikdy	11%	3%
zřídka	35%	27%
většinou	41%	48%
téměř vždy	13%	22%
nevyplněno	0%	0%

zdroj: vlastní výzkum

dívky

Nikdy se školním povinností na internetu nevěnují 3 % dotazovaných dívek (2 respondentky), zřídka vyhledává informace do školy na internetu 27 % děvčat (21 respondentek), většinou se školním povinností věnuje 48 % dotazovaných (38 respondentek), téměř vždy vyhledává informace na internetu 22 % dívek (17 respondentek).

chlapci

Nikdy se školním povinností na internetu nevěnuje 11 % dotazovaných chlapců (11 respondentů), zřídka vyhledává informace do školy na internetu

35 % hochů (34 respondentů), většinou se školním povinností věnuje
41 % dotazovaných (39 respondentů), téměř vždy vyhledává informace na internetu
13 % chlapců (13 respondentů).

5. DISKUZE

Dotazníkový průzkum probíhal na vybraných základních školách, resp. u dětí druhého stupně základních škol na Příbramsku.

Před rozdáním dotazníků v každé třídě jsem považovala za nutné dětem vysvětlit systém odpovídání. Byly upozorněny na správné vyplnění otázky č.8, která se týkala doby věnované aktivitám spojeným s počítačem. Taktéž na otázku č. 12, kde musely vyplnit délku trvání a četnost nabízené aktivity na internetu. Přesto se našlo pár dětí, které určité otázky správně nepochopily.

Překvapilo mě, že dva respondenti si pojem chatování spojili s chatou a rekreováním.

Domnívám se, že se mi podařilo **naplnit oba** mnou navržené **cíle** diplomové práce. **Cíl 1** byl formulován následovně: „Zmonitorovat aktivity dětí na internetových stránkách v závislosti na jejich věku“. U každé konkrétní aktivity měli respondenti na výběr ze čtyřstupňové škály dle intenzity používání (*nikdy, zřídka, většinou, téměř vždy*). Aktivity dětí na internetu byly porovnány dle věkových kategorií a pro zajímavost také podle pohlaví dětí (viz výsledková část). Nejčastěji se respondenti věnují komunikaci s přáteli (celkem z 69 %), resp. nejčastěji komunikují děti ve věku 14-ti let. Mezi časté aktivity dětí na internetu patří také prohlížení videí a filmů (nejčastěji ve věkové skupině 13-ti a 14-ti let). Vzdělávání a přípravě do školy se nejčastěji věnují 14-ti a 15-ti letí respondenti. Pokud jde o zábavu všeobecně, vyhledávají ji především 13-ti leté děti a hraní her upřednostňují spíše mladší děti (deseti až dvanáctiletí respondenti).

Největší procento dotazovaných u všech věkových skupin **nikdy nekomunikuje s neznámými lidmi**. Jedná se o 66 % odpovídajících dětí, kteří nekomunikují s neznámými lidmi **nikdy** a na druhé straně stojí 3 % dětí, které komunikují s neznámými lidmi **prostřednictvím sociálních sítí téměř vždy**.

Hraní her na internetu se **zřídka** věnuje 45 % dotazovaných dětí a **nikdy** nehraje hry 6 % dětí. Hraní her se podle mého výzkumu **nejčastěji** věnují děti ve věku deseti až dvanácti let, a to zhruba 60 % dětí. Velmi málo hrají hry čtrnácti a patnáctiletí

respondenti. Tyto výsledky jsou diskutabilní, protože v dnešní době existuje velké množství zábavných her pro děti různých věkových kategorií.

Další aktivitou dětí na internetu je plnění **školních povinností** za pomoci různých webových stránek. Největší procento dětí všech věkových kategorií (44 % dotazovaných) vyhledává **většinou** informace do školy. **Nejčastěji** se přípravě do školy a vzdělávání prostřednictvím webových stránek věnuje přes 70 % čtrnácti a patnáctiletých respondentů.

Prostřednictvím sociálních sítí **komunikace s přáteli** 47 % dětí všech věkových kategorií **téměř vždy**. Nejčastěji využívá pro komunikaci s přáteli sociální sítě téměř 80 % třinácti a čtrnáctiletých respondentů. Naopak jedna desetina odpovídajících **nekomunikuje** s přáteli na internetu **nikdy**. Jedná se častěji o mladší věkové skupiny, a to kolem 50 % deseti a jedenáctiletých dětí.

Aktivité **prohlížení videí** se věnuje největší procento dětí **většinou**, a to 36 % dotazovaných. Prohlížení videí a filmů se podle mého výzkumu věnují **nejčastěji** starší děti od věkové skupiny třináctiletých do patnáctiletých respondentů, u kterých se jedná zhruba o 84 %. Videá si na internetu neprohliží **nikdy** 7 % ze všech věkových skupin dětí. Tuto formu zábavy nepreferují deseti a jedenáctileté děti.

Poslední zmonitorovanou aktivitou je využívání internetu dětmi pro **zábavu**. **Většinou** využívá internet pro zábavu 32 % dětí ze všech věkových kategorií, na druhé straně stojí 10 % dotazovaných, kteří se na internetu nevěnují zábavě **nikdy**. Aktivita zábava je stejně jako prohlížení videí nejčastěji uváděna třinácti až patnáctiletými respondenty (téměř v 80 %) a mladší věkové kategorie se jí věnují minimálně (kolem 60 %).

Při komparaci aktivity **komunikace s přáteli** prostřednictvím internetu v závislosti na věkových kategoriích jsem dospěla k zajímavému vývoji. U skupiny 10-ti letých dětí dominuje odpověď „*nikdy*“ (36 % dětí), 11-ti leté děti uvedli v největším procentu „*většinou*“ (43 % dotazovaných) a od skupiny 12-15 leté děti se jedná o odpověď „*téměř vždy*“ (12-ti leté děti - 34 % dětí; 13-ti leté děti - 72 % dětí; 14-ti leté děti - 64 %; 15-ti leté děti - 57 %).

Při porovnávání aktivit u obou pohlaví si například **prohlíží videa** „*téměř vždy*“ 40 % dívek, naopak nejvíce chlapců uvedlo odpověď „*většinou*“, bylo to 39 % hochů.

U **komunikace s přáteli** dominují opět dívky, „*téměř vždy*“ komunikuje s přáteli na internetu 57 % děvčat. Naopak pouze 39 % hochů komunikuje s přáteli prostřednictvím internetu „*téměř vždy*“.

U **komunikace s neznámými lidmi** se odpověď, že s nimi „*nikdy*“ nekomunikují, u obou pohlaví shoduje. Takto odpovědělo po 66 % dívek, zároveň i chlapců. Překvapivě se mi u obou pohlaví také shoduje uvedená odpověď „*zřídka*“, a to ve 27 % dotazovaných dívek i chlapců.

U plnění **školních povinností** prostřednictvím internetu „*nikdy*“ se na prvním místě umístili chlapci. „*Nikdy*“ se nevěnuje školním povinnostem na internetu 11 % dotazovaných hochů, zatímco u dívek jde pouze o 3 % dotazovaných děvčat.

Děvčata tedy používají internet více pro komunikaci s přáteli, prohlížení videí a plnění školních povinností. U chlapců se jedná častěji o hraní her a využívání internetu pro zábavu obecně.

Cíl 2 se zaměřil na zjištění informovanosti dětí o rizicích plynoucích z nadměrného užívání internetu. Byl naplněn prostřednictvím otázky týkající se názoru na existenci rizik z užívání internetu a otevřené otázky o jejich vyjmenování. Respondenti nebyli při vypisování rizik omezeni možnostmi.

Informovanost dětí o rizicích plynoucích z nadměrného užívání internetu je podle mého názoru dobrá. Celých 88 % dotazovaných dětí si myslí, že rizika existují a pokusily se je samy vyjmenovat: nebezpečné osobní údaje, zavirování počítače, kyberšikana a závislost.

Dále byly stanoveny dvě hypotézy.

Hypotéza H1: „Děti z druhého stupně základních škol věnují nadpoloviční většinu svého času komunikaci prostřednictvím internetových sociálních sítí“, **potvrzena nebyla**. Z dotazníkového šetření vyplynulo, že s přáteli nebo s neznámými lidmi komunikuje ve svém volném čase prostřednictvím internetu „*téměř vždy*“ pouze 23 % dotazovaných.

Před začátkem vyhodnocování svého dotazníkového šetření jsem byla přesvědčena na základě vlastní zkušenosti a zkušenosti z okolí, že přes 90 % dětí bude pro komunikaci využívat sociální síť Facebook.

Výsledná procenta používání této moderní sociální sítě žáky druhého stupně základních škol jsou nižší, a to 76 % dotazovaných. Z celkového výzkumného souboru tvořeného 175 žáky druhého stupně základních škol se dá považovat 133 vlastníků profilu na této sociální síti za velký počet uživatelů. Po vyřazení uživatelů sociální sítě Facebook, kteří *věnují aktivitám spojeným s internetem méně než nadpoloviční většinu svého volného času* (v mém výzkumu se jedná v průměru o více než 2,5 hodiny denně), zbylo 28 % odpovídajících dětí. Z dětí, které vyhovují těmto požadavkům, komunikuje však s přáteli „*téměř vždy*“ 20 % dotazovaných.

Hypotézu H2: „Děti z druhého stupně základních škol jsou nedostatečně informovány o rizicích vyplývajících z užívání internetu“, se **nepodařilo potvrdit**. Pouhých 12 % dětí odpovědělo, že neexistují rizika plynoucí z užívání internetu, což v mém výzkumném souboru odpovídá 21 respondentům. Zajímavým zjištěním je, že u 81 % dětí, podle kterých rizika vyplývající z užívání internetu neexistují, jsem našla společný znak chatování. Děti nejspíš tento způsob komunikace nepovažují za rizikový. Další možností by mohlo být, že se této formy zábavy coby rizika nedokážou vzdát. Podobný příklad by se dal aplikovat na kuřáky, kteří i přesto, že vědí, že kouření škodí zdraví, v této činnosti pokračují.

Překvapivým zjištěním byly znalosti desetiletých žáků o rizicích kyberšikany. Obecná pravidla bezpečného užívání internetu (vč. kyberšikany) jsou na základních školách s dětmi diskutovány. Významnou roli v intervenci hrají také plakáty s těmito pravidly, umístěné v každé třídě ZŠ. Podle mého názoru je tento přístup dětí k informacím adekvátní.

Ráda bych zde zmínila zajímavé zjištění a souvislosti plynoucí z mého dotazníkového šetření.

V diplomové práci jsem se zabývala souvislostí mezi tím, kolik procent dětí má **sourozence** a zároveň se s nimi musí **o počítač dělit**. Jedná se o 54 % odpovídajících.

34 % dětí má sourozence, ale počítač s nikým společně nesdílí. Naopak 7 % dotazovaných jsou jedináčci, přesto nemají počítač jen pro sebe a musí se o něj dělit s rodiči.

Podle mého názoru není správné, aby se již děti v páté třídě mohly na internetu pohybovat ve svém pokoji bez dozoru rodičů. U takto malých dětí bych propagovala umístění počítače ve společné místnosti, aby mohli mít rodiče o činnosti dětí přehled, ať se jedná o čas věnovaný aktivitám na internetu i aktivity samotné. Přesto již podle mého výzkumu 68 % dotazovaných desetiletých dětí vlastní notebook nebo mají umístěný počítač v jejich dětském pokoji. Z celkového počtu 175 respondentů se nachází počítač v dětském pokoji u 62 % dětí. Notebook má navíc k dispozici 18 % dotazovaných.

38 % dětí navštěvujících ve svém volném čase kroužky uvedlo jako nejhorší trest, který dostanou od rodičů, když přinesou ze školy špatnou známku, **zákaz počítače**. Na pomyslném druhém místě se u nich nachází **omezení jejich osobního volna**, a to u 15 % odpovídajících. Z celkového počtu 175 respondentů odpovědělo **zákaz počítače** 43 % dětí a pro 39 % dotazovaných dětí je nejhorším trestem **omezení jejich osobního volna**.

Pro srovnání 5 % dotazovaných dětí, které se ve svém volném čase nevěnují kroužkům, považuje od rodičů za nejhorší trest **zákaz počítače** a 6 % odpovídajících odpovědělo **omezení jejich osobního volna**.

Na otevřenou otázku týkající se toho, co respondenty napadlo, když se řekne slovo **INTERNET**, uvedlo 35 % dotazovaných **komunikace**. Přitom po vyhodnocení první hypotézy vyplynulo, že příliš mnoho času komunikaci nevěnují. Sociální komunikační sítě nás dnes provází téměř na každém kroku a média k jejich popularitě značně přispívají. Děti využívají jejich slangových označení, typickým příkladem může být „Sejdeme se na „ajsku“. Půjdeš večer na feis? Budeš dneska on?“ (V překladu se jedná o „Sejdeme se na ICQ. Půjdeš večer na Facebook? Budeš dneska online?“)

Podobný výsledek vyplynul i z otázky, která se týkala toho, co respondenty láká na chatování. Jako hlavní důvod uvedlo 40 % dětí **povídání s kamarády**.

S touto problematikou úzce souvisí, zda respondenti dávají přednost počítačové komunikaci s kamarády před osobní. Naštěstí je stále preferována **komunikace z očí do očí**. S kamarády raději osobně komunikuje 80 % dotazovaných dětí. Ovšem už v jedné pětině případů se projevuje preference počítačové, a tím pádem neosobní komunikace. Preferování počítačové komunikace je již zařazeno do skupiny sociálních obtíží vyskytujících se u závislosti na internetu. Myslím si, že by děti měly být vedeny k tomu, aby upřednostňovaly osobní komunikaci a neustále se zdokonalovaly v mateřském jazyce.

Mezi rizika plynoucí z užívání internetu se může zařadit zakládání různých uživatelských kont a profilů například na sociálních sítích, které mají určitou souvislost se jménem a příjmením dětí. U 60 % dotazovaných dětí v rámci mého výzkumného šetření existuje **souvislost mezi přezdívkou** („nickem“) dítěte na počítači **a jejich jménem**.

Prekvapivý výsledek vyplynul z otázky týkající se činností, které děti udělají, pokud se jim po zapnutí počítače z nějakého důvodu nepodaří připojit k internetu. 7 % dětí zvolí jako náhradní řešení **připojení na internet z mobilního telefonu**. Sice je to pouze malá část mého výzkumného souboru, ale určitě bych je považovala za rizikovou skupinu a možná se u nich začíná projevovat fenomén netholismu. Celkem početná skupina odpovídajících dětí, 38 % bude každou chvíli kontrolovat, zda již není přístup v pořádku. Naopak 65 % dětí se **zabaví jiným způsobem**.

Jako nejčastější způsob zábavy při nefungujícím připojení k internetu byly uváděny činnosti: jako **půjdu ven** u 20 % dětí, také 20 % dotazovaných **si půjde hrát**, 13 % dětí se půjde **dívat na televizi**. Mezi zvláštními uvedenými odpověďmi se vyskytla agresivní odpověď „*rozmlátím, co se dá*“ (u jednoho respondenta).

Závislostní chování se může také projevovat přemýšlením o činnostech, které bude respondent provádět doma na počítači. **Vtíravé myšlenky ohledně internetu** patří do skupiny psychických potíží projevujících se u netholismu. V případě mého výzkumu 11,5 % dětí **přemýšlí** v průběhu školy o činnostech, které budou provádět doma na počítači a **občas** o těchto činnostech na internetu **přemýšlí** 57 % odpovídajících.

Nám dospělým připadá, že **čas strávený na počítači utíká rychleji** než v realitě, a jinak tomu není ani u dětských uživatelů. 55 % dětí uvedlo, že jim čas na počítači ubíhá rychleji a 36 % dětí odpovědělo, že jim čas na počítači utíká rychleji pouze **někdy**. U odpovědi někdy mě zajímalo vyjmenování konkrétních činností, při kterých se tak děje. Na prvním místě pomyslného žebříčku opět stojí **komunikace v rámci sociálních sítí**, jedná se o 40 % takto odpovídajících dětí, druhé místo obsadilo **hraní her**, které uvedlo 27 % dotazovaných dětí.

Poslední otázku v dotazníku považuji za důležitou. Týká se názoru dětí, zda podle nich může **vzniknout závislost na užívání internetu**. 92 % dětí si problematiku vzniku závislosti na internetu uvědomuje. Naopak 6 % dotazovaných dětí uvedlo, že podle nich na užívání internetu závislost vzniknout nemůže. Jedná se o deset chlapců a jednu dívku, z nichž polovina rovněž uvádí, že ani neexistující rizika, která plynou z používání internetu.

Odbor statistik rozvoje společnosti Českého statistického úřadu provádí jednou ročně Výběrové šetření o využívání informačních a komunikačních technologií v domácnostech a mezi jednotlivci. Při srovnání mého výzkumu s výsledky tohoto výběrového šetření provedeného ve 2. čtvrtletí roku 2010 se u mého výzkumného souboru nachází počítač s internetem v 95 % domácností. Statistický úřad uvádí téměř 86 % domácností s dětmi ve věku 10- 15 let s připojením k internetu.

Podle něj každý den používá internet téměř 51 % dětí, v mém případě to je 86 %. Minimálně používá internet v mém případě 13 % dětí v porovnání s téměř 4 % uváděnými ve výzkumu Statistického úřadu.

Podle Odboru statistik rozvoje společnosti ČSÚ má téměř 44 % rodičů přehled o činnostech dětí na internetu, podle mého dotazníkového šetření to je z mínění dětí 63 % rodičů. (viz Odbor statistik rozvoje společnosti, 2010)

V roce **2006** od června do října proběhl výzkum společnosti GEMIUS Bezpečnost dětí na internetu, který se týkal věkové skupiny dětí v rozmezí 12 až 17 let. 96 % dětí využívá internet doma. 85 % dětí se věnuje aktivitám na internetu denně. Tyto výsledky se velmi podobají výsledkům mého bádání z roku 2010: 95 % dětí má doma

možnost připojení k internetu a 86 % dotazovaných se věnuje aktivitám na internetu denně.

Z dotazníkového šetření společnosti GEMIUS vyplynulo, že 93 % dětí využívá internet pro surfování a 57 % dětí hraje hry.

U mého vzorku téměř vždy jedna třetina dětí na internetu surfuje a téměř vždy jedna pětina dětí hraje hry. Jednotlivé aktivity jsem totiž měla dále rozdělené podle četnosti použití (téměř vždy, většinou, zřídka a nikdy).

51 % dotazovaných dle výzkumu GEMIUS chatuje, v mém souboru tvoří osoby věnující se chatování 73 %. (viz GEMIUS, 2006)

V roce **2009** v lednu pokračoval výzkum této společnosti Bezpečnost dětí na internetu. Podle výsledků výzkumu GEMIUS se u 56 % dotazovaných po seznámení s neznámou osobou na internetu uskutečnila schůzka, v mém případě takových dětí tvořilo 9 % výzkumného souboru. (viz GEMIUS, 2009)

Při porovnání výzkumů společnosti GEMIUS z roku 2006 a 2009 vyplývají některé zajímavé skutečnosti hlavně v případě rizikového setkávání dětí s neznámými osobami, se kterými se seznámily na internetu. Při online navazování známostí si můžeme všimnout **sestupného trendu média internet jako zdroje informací o nebezpečích**. Faktory jako **televize, škola a rodiče** při informování o rizicích seznamování se s neznámými lidmi nabyly naopak na důležitosti a jejich **trend** je **vzestupný**. Možná k tomu napomohlo více televizních reportáží o pedofilních aktivitách.

Počet **žádostí neznámých lidí o schůzku s dětmi** je poměrně **stabilní**, došlo ke snížení počtu uskutečněných setkání z 62 % na 56 %.

Ochota dětí informovat své okolí o schůzce, která se má uskutečnit, se také zlepšila. V roce 2006 nikoho neinformovala jedna třetina dotazovaných, v roce 2009 již tomu bylo tak pouze u jedné pětiny z nich. Ovšem konstantní zůstává informování rodičů o schůzce, kterým se svěřuje pouze jedna pětina dětí.

Výzkumné šetření jako součást projektu Prevence nebezpečných komunikačních praktik spojených s elektronickou komunikací pro pedagogy a nepedagogy (2008-2009)

proběhlo od září do konce listopadu 2009 s dvěma tisíci respondenty ze základních a středních škol z celé České republiky. (viz Krejčí, Kopecký, 2009)

Podle mého výzkumu 9 % dotazovaných nevyužívá ke komunikaci žádný účet na sociálních sítích, podle projektového výzkumného šetření autorů Krejčí a Kopeckého to je téměř 11 %. Můj výzkum proběhl o rok později a děti ze základní školy se mohou téměř ztotožnit se souborem tvořeným i dětmi středních škol. Pokrok v oblasti informačních technologií se nedá zastavit. (viz Krejčí, Kopecký, 2009)

Průměrné výsledky zemí Evropské unie projektu EU Kids Online realizovaného společností LSE Media and Communications ukazují, že se procenta online 6-17ti letých dětí v roce 2008 zvýšila oproti roku 2005 o 5 %. V roce 2005 bylo online 70 % dětí a rok 2008 ukazuje již na 75 % dětí online. Česká republika ukazuje navýšení ze 78 % na 84 % dětí online.

Tento výzkum přirovnává teenagery k digitálním domorodcům a dospělé k digitálním přistěhovalcům. Česká republika patří k zemím, ve kterých je stále vyšší používání internetu dospělými než dětmi. Rodiče využívají internet téměř v 90 %.

Podle výsledků Eurobarometru z roku 2006 je napříč Evropou největší vzrůst užívání internetu do 12 až 13 let. Dnes, v roce 2011 se již věková hranice o jeden rok posouvá na 11 až 12 let.

Můj výzkum z roku 2010 potvrdil skutečnost z roku 2006. Z výsledků jasně vyplývá, že nejvyšší průměrný počet strávených hodin týdně na počítači má skupina 12 a 13-ti letých dětí. Konkrétně to je v průměru 19,4 hodin u věkové skupiny 12-ti letých dětí a 23,5 hodin strávených na počítači týdně 13-ti letými dětmi. (viz výsledky str. 49)

EU Kids Online také poukazuje na rozdíly mezi pohlavími. Chlapci užívají internet více času. V mém výzkumu také tráví hoši více času na internetu než dívky o celé 4 hodiny týdně. V případě chlapců se jedná o průměrných 19,9 hodin týdně a u dívek jde o 15,9 hodin za týden.

Oproti tomu v některých zemích Evropské unie takový výsledek potvrzen nebyl a většími uživatelkami internetu se staly dívky. Jedná se o Irsko, Nizozemí, Portugalsko a Velkou Británii.

Další otázka se týkala osobních setkání s kontakty, se kterými se děti seznámily na internetu. Procenta uskutečnění schůzky se napříč Evropou celkem shodují: S neznámými lidmi se schází každé 12. dítě, tedy 8 % dětí. Dle výzkumu EU Kids Online ovšem Česká republika společně s Polskem tvoří výjimku, u nás je to 65 % dětí, které tímto způsobem riskují svoji bezpečnost a v Polsku se jedná o 23 % dětí. (viz LSE Media and Communications, 2011)

Výsledek vyplývající z mého dotazníkového šetření se přibližuje evropskému průměru, schůzka s neznámým člověkem se uskutečnila u 9 % dotazovaných. Monitorování aktivit dětí na internetu tvořilo hlavní cíl mé diplomové práce, a tímto zjištěním se mi podařilo potvrdit evropský průměr.

Podle výzkumu společnosti LSE Media and Communications EU Kids Online dále platí přímá úměrnost: čím starší děti, tím více se seznamují pomocí internetu a později se také setkávají s těmito osobami. 4 % desetiletých dětí se sejdou osobně s neznámým člověkem, zatímco patnáctiletých už je to 27 %. V mém výzkumu schůzky s neznámými lidmi realizuje 5 % desetiletých dětí a žádný patnáctiletý mladý člověk. Podle mého názoru je výsledek týkající se patnáctiletých mladých lidí zkreslen kvůli malému výzkumnému souboru této věkové skupiny.

Dále jsem ve svém výzkumu zjistila, že se o počítač nemusí dělit 38 % dětských uživatelů ve věku 10 až 15 let. Rodiče těchto dětí nemají jejich aktivity na internetu pod kontrolou a děti se mohou snadněji přiblížit k rizikovému nebo závislostnímu chování. Podle EU Kids Online vlastní svůj počítač 34 % dětí, a tím pádem se o něj také nemusí s nikým dělit. (viz LSE Media and Communications, 2011)

Výzkum společnosti TNS AISA zrealizovaný v roce 2009 pro Nadaci Naše dítě se zaměřil na chování dětí na internetu. Zúčastnilo se ho 319 rodin s dětmi ve věku 10-15 let z celé České republiky. Tato výzkumná společnost uvádí, že u 51 % dětí se nachází počítač v dětském pokoji. Můj výzkum ukazuje na 62 % dětí s počítačem ve svém pokoji a navíc ještě 18 % dotazovaných dětí má k dispozici notebook. (viz TNS AISA, 2009)

Česká republika je zařazena ještě spolu s Bulharskem svým „středním používáním internetu“ (medium) do skupiny s vysokými riziky online. Nízké použití

internetu a zároveň nízká rizika online jsou sledována na Kypru nebo v Itálii. Naopak do skupiny vysokého užívání internetu dětmi s vysokými riziky online patří země jako Estonsko, Nizozemí, Norsko, Polsko, Velká Británie, Slovensko a Island. Toto vyplývá z tabulky uvedené ve výzkumu společnosti LSE Media and Communications. (viz příloha 2)

České děti výzkum v několika faktorech převyšují. Denně nebo skoro denně používá internet 75 % dětí a 72 % z nich má profil na některé ze sociálních sítí. Průměrně v Evropě se ovšem jedná jen o 57 % jejich vrstevníků.

V **digitální vzdělanosti** jsou naše děti vzdělané nadprůměrně a umístily se na **5. místě** za Finskem, Slovinskem, Nizozemím a Estonskem. (viz LSE Media and Communications, 2011)

Na jaře roku **2006** se uskutečnil výzkum Jitky Bělohradské nazvaný Televize a počítač – fenomény dětského světa 21. století s podobným počtem respondentů. V té době mělo 71 % respondentů doma přístup k internetu. V mém dotazníkovém šetření provedeném o 4 roky později stoupl počet respondentů s přístupem na internet doma již na 95 %.

V roce 2006 trávilo 29 % děvčat a 55 % chlapců na počítači svůj volný čas denně. Nyní je to podle mého výzkumu již 81 % děvčat a 92 % chlapců. (viz Bělohradská, 2006)

Dále jsem se rozhodla z výzkumného šetření společnosti TNS AISA vybrat otázku týkající se rodičovské kontroly činností dětí na internetu a porovnat výsledky s mým šetřením. 17 % rodičů nekontroluje aktivity svých ratolestí na internetu, v mém výzkumném souboru se podle názoru dětí jedná o 36 % rodičů, kteří nemají přehled o činnostech prováděných dětmi na internetu. Děti však nemusí o kontrole rodičů vědět. (viz TNS AISA, 2009)

Projekt Minisčítání pod záštitou Českého statistického úřadu nabízí na svých webových stránkách porovnávání různých krajů České republiky navzájem, případně kraje s Českou republikou v sedmnácti zadaných otázkách. Já jsem si pro komparaci s mými výsledky zvolila otázku ohledně času na internetu v závislosti na pohlaví. Vybrala jsem si respondenty ze Středočeského kraje, kteří odpověděli, že tráví

na počítači déle než 3 hodiny denně. K dispozici bylo ze Středočeského kraje 3432 odpovědí. Z toho 27 % dětí tráví na počítači déle než 3 hodiny denně. Jedná se o 15 % chlapců a 12 % dívek od 4. tříd základních škol po nižší ročníky víceletých gymnázií.

Z mého výzkumného souboru tráví na počítači déle než 3 hodiny denně 22 % odpovídajících dětí, v rámci pohlaví jde o 15 % chlapců a 7 % dívek.

To, že se v dnešní době bez moderní počítačové technologie neobejdeme, potvrzují i odpovědi dětí z výzkumu pod záštitou Českého statistického úřadu. Otázka zněla: Kdybys mohl/a mít z následujících věcí pouze jednu, jakou by sis vybral/a? Odpovědi nabízené k výběru byly televize, počítač s internetem, mobil, MP3 přehrávač nebo playstation. Ve Středočeském kraji odpovídalo celkem 3475 dětí a celých 56 % dotazovaných by si zvolilo počítač s internetem. Na druhém místě s 27 % odpovědí se umístil mobil. (viz ČSÚ, 2010)

6. ZÁVĚR

Od počátku zpracovávání práce jsem se snažila naplnit určené cíle především správnou formulací otázek v dotazníku.

Formulované hypotézy se mi podařilo po vyhodnocení dotazníkového šetření vyvrátit.

Hypotéza H1: Děti z druhého stupně základních škol věnují nadpoloviční většinu svého času komunikaci prostřednictvím internetových sociálních sítí, **potvrzena nebyla**. Z dotazníkového šetření vyplynulo, že s přáteli nebo s neznámými lidmi komunikuje prostřednictvím sociálních sítí téměř vždy pouze **23 %** dotazovaných (40 respondentů) z celkového počtu 175 respondentů.

Hypotézu H2: Děti z druhého stupně základních škol jsou nedostatečně informovány o rizicích vyplývajících z užívání internetu, se mi také **nepodařilo potvrdit**. Pouhých 12 % dětí si myslí, že neexistují rizika plynoucí z užívání internetu, což v mém výzkumném souboru odpovídá 21 respondentům. Určitý společný znak všech takto odpovídajících respondentů jsem nenašla.

Diplomová práce přináší v kostce shrnutí základních informací o závislosti na internetu jako jiné podobě závislosti, jeho bezpečném používání, rizicích a proběhlých studiích týkajících se tohoto fenoménu. Každý dospělý člověk pracující v kontaktu s dětmi by měl tyto informace důkladně znát a předávat je vhodnou formou dětem. Jedině tímto způsobem se může zlepšit internetová gramotnost, bez které se v dnešním moderním světě téměř nikdo neobejde.

Myslím si, že by také stálo za to seznámit děti s projektem z roku 2008 serveru seznam.cz s názvem Seznam se bezpečně! (dostupný na www.seznamsebezpecne.cz). Ten praktickou a nenásilnou formou se skutečnými případy demonstruje, s jakými nástrahami se mohou děti při běžném používání internetu setkat. Věřím, že se na některých školách k prevenci využívá.

Za **přínos** mé diplomové práce **do zdravotně sociální oblasti** bych považovala především uvědomění si „netholismu“ jako jiné podoby závislosti. Podle mého názoru v dnešní době spousta lidí nepřemýšlí o závažné problematice vzniku závislosti na internetu nebo na počítači. Často dětem místo společného času stráveného s nimi

pořídíme jako náhradní řešení počítač. Tímto způsobem fenoménu netholismu napomáháme. Důležité je nepodceňovat problematiku závislosti na internetu. Osud dětí bude vždy v našich rukách.

7. SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

- 1) BEDNÁŘ, V. *Internetová publicistika*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2011. 216 s. ISBN 978-80-247-3452-1.
- 2) BĚLOHRADSKÁ, J. *Televize a počítač – fenomény dětského světa 21. století* [online]. 2006, [cit. 2011-02-11]. Dostupné z: <<http://www.kpg.zcu.cz/capv/HTML/51/51.pdf>>.
- 3) BENÍŠKOVÁ, T. *Když dítě lže*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2010. 112 s. ISBN 978-50-247-2309-9.
- 4) BEZPEČNÝ INTERNET. *Rady pro vaši bezpečnost na internetu* [online]. 2010, [cit. 2011-03-01]. Dostupné z: <<http://www.bezpecnyinternet.cz/>>.
- 5) BLOCK, J. *Issues for DSM-V: Internet Addiction* [online]. 12.03. 2008, [cit. 2011-04-14]. Dostupné z: <<http://ajp.psychiatryonline.org/cgi/content/full/165/3/306>>.
- 6) ČERMÁK, I. *Lidská agrese a její souvislosti*. 1. vyd. Žďár nad Sázavou: Fakta, 1999. 204 s. ISBN 80-902614-1-8.
- 7) ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Minisčítání* [online]. 2010, [cit. 2011-03-18]. Dostupné z: <<http://apl.czso.cz/minislodb/vysledky.jsp>>.
- 8) ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Využívání komunitní sítě Facebook* [online]. 22.02.2011, [cit. 2011-03-11]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/vyuzivani_facebooku_v_ceske_republice_a_ve_s_vete>.
- 9) FACEBOOK. *Historie Facebooku* [online]. 2011, [cit. 2011-03-15]. Dostupné z: <<http://www.facebookonline.cz/historie-facebooku/>>.
- 10) FISCHER, S. - ŠKODA, J. *Sociální patologie*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2009. 224 s. ISBN 978-80-247-2781-3.
- 11) GEMIUS. *Bezpečnost dětí na internetu* [online]. 2006, [cit. 2011-02-11]. Dostupné z: <<http://www.zodpovedne.sk/download/SaferinternetCzVyskum.pdf>>.
- 12) GEMIUS. *Bezpečnost dětí na internetu* [online]. 2009, [cit. 2011-02-11]. Dostupné z: <www.saferinternet.cz/data/articles/down_629.pdf>.

- 13) GROHOL, J. *Why Internet Addiction Still Doesn't Exist* [online]. 15.09. 2009, [cit. 2011-04-14]. Dostupné z: < <http://psychcentral.com/blog/archives/2008/12/11/why-internet-addiction-still-doesnt-exist/>>.
- 14) HROMADA, T. *V Číně léčí závislost na internetu elektrošoky* [online]. 15.06. 2009, [cit. 2011-03-17]. Dostupné z: < <http://pcworld.cz/novinky/internetova-zavislost-lecba-elektrosoky-7458>>.
- 15) HUBINKOVÁ, Z. *Psychologie a sociologie ekonomického chování*. 1. vyd. Praha: Grada, 2008. 280 s. ISBN 978-80-247-1593.3.
- 16) JANDA, M. *Nová studie: závislost na internetu dláždí cestu k depresím* [online]. 19.11. 2010, [cit. 2011-03-17]. Dostupné z: < <http://www.21stoleti.cz/view.php?cislocclanku=2010111944>>.
- 17) JIROVSKÝ, V. *Kybernetická kriminalita*. 1. vyd. Praha: Grada, 2007. 284 s. ISBN 978-80-247-1561-9.
- 18) JOINSON, A. Causes and Implications of Disinhibited Behavior on the Internet. In Gackenbach, J. (Ed.), *Psychology and Internet, intrapersonal, interpesonal and transpersonal implications*. San Diego: Academic Press, 1998. ISBN 0-12-271950-6.
- 19) JONÁK, Z. *Čtenářská versus informační gramotnost: podporují se nebo jsou ve sporu?* [online]. 06.12. 2006, [cit. 2011-03-18]. Dostupné z: < <http://clanky.rvp.cz/clanek/o/z/1040/CTENARSKA-VERSUS-INFORMACNI-GRAMOTNOST-PODPORUJI-SE-NEBO-JSOU-VE-SPORU.html/>>.
- 20) KOPECKÝ, K. *Moderní trendy v elektronické komunikaci*. 1. vyd. Olomouc: HANEX, 2007. 100 s. ISBN 978-80-85783-78-0.
- 21) KOPECKÝ, K. - KREJČÍ, V. *Rizika virtuální komunikace* [online]. 2010, [cit. 2011-02-11]. Dostupné z: <http://www.prvok.upol.cz/index.php/ke-staeni/cat_view/20-studijni-materialy-studie-apod>.
- 22) KRAJSKÁ PEDAGOGICKO-PSYCHLOGICKÁ PORADNA ZLÍN. *Netomanie* [online]. [cit. 2011-03-18]. Dostupné z: <www.ppporzl.cz/docs/metodicke_pomucky/netomanie.doc>.

- 23) LAWRENCE, T. LAM - PENG, ZI-WEN. *Pathological Internet Use among Teens max lead to depression* [online]. 03.08. 2010, [cit. 2011-03-17]. Dostupné z: <<http://www.sciencedaily.com/releases/2010/08/100802165402.htm>>.
- 24) LIVINGSTONE, S. *Online Freedom and Safety for Children* [online]. 2001, [cit. 2011-03-01]. Dostupné z: <<http://eprints.lse.ac.uk/416/>>.
- 25) LSE MEDIA AND COMMUNICATIONS. *EU Kids Online* [online]. 2011, [cit. 2011-03-01]. Dostupné z: <<http://www2.lse.ac.uk/media@lse/research/EUKidsOnline/Home.aspx> >.
- 26) MAX, H. - RAY, T. *Skype kompletní průvodce*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2008. 232 s. ISBN 978-80-247-2123-1.
- 27) MCLUHAN, M. *Člověk, média a elektronická kultura*. 1.vyd. Brno: Jota, 2000. 417 s. ISBN 80-7217-128-3.
- 28) MEDICABAZE.CZ. *Lékařské repetitorium online* [online]. 2007, [cit. 2011-02-21]. Dostupné z: <http://www.medibase.cz/index.php?&sec=term_detail&termId=110&tname=Astigmatismus>.
- 29) MUSCIANO, CH. - KENNEDY, B. *HTML a XHTML Kompletní průvodce*. 1. vyd. Praha: Computer Press, 2000. 623 s. ISBN 80-7226-407-9.
- 30) MUSIL, J. *Úvod do sociální a masové komunikace*. 1. vyd. Praha: UJAK, 2008. 120 s. ISBN 978-80-86723-44-0.
- 31) NAŠE DÍTĚ. *Internet Hotline Nadace Naše dítě* [online]. 2010, [cit. 2011-03-01]. Dostupné z: <<http://www.internethotline.cz/>>.
- 32) NEŠPOR, K. *Návykové chování a závislost*. 3. aktualizované vyd. Praha: Portál, 2007. 176 s. ISBN 978-80-7367-267-6.
- 33) NEŠPOR, K., CSÉMY, L. *Zdravotní rizika počítačových her a videoher* [online]. 2007, [cit. 2011-03-01]. Dostupné z: <<http://www.drnespor.eu/addictcz.html>>.
- 34) ODBOR STATISTIK ROZVOJE SPOLEČNOSTI. *Výběrové šetření o využívání informačních a komunikačních technologií v domácnostech a mezi jednotlivci v roce 2010* [online]. 16.11.2010, [cit. 2011-02-01]. Dostupné z: <<http://www.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/p/9701-10> >.

- 35) ON-LINE GAMERS ANONYMOUS. *Gaming Addiction Resources and Community for Gamers and People Affected by Gamers* [online]. 2002, [cit. 2011-02-01]. Dostupné z: <<http://www.olganon.org/>>.
- 36) PÍRKO, M. *Jak ohlídat děti na internetu?* [online]. 15.05. 2007, [cit. 2011-03-17]. Dostupné z:< <http://www.lupa.cz/clanky/deti-a-internet-ii/>>.
- 37) PLAMÍNEK, J. *Komunikace a prezentace: umění mluvit, slyšet a rozumět*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2008. 176 s. ISBN 978-80-247- 2706-6.
- 38) POKORNÝ, V. - TELCOVÁ, J. - TOMKO, A. *Prevence sociálně patologických jevů: manuál praxe*. 3. rozšířené vyd. Brno: Ústav psychologického poradenství a diagnostiky r.s., 2003. 186 s. ISBN 80-86568-04-0.
- 39) POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. *Bezpečný internet* [online]. 25.08.2010, [cit. 2011-03-01]. Dostupné z: <<http://www.policie.cz/clanek/bezpecny-internet-270537.aspx>>.
- 40) PROCHÁZKA, D. *První kroky s internetem*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2010. 112 s. ISBN 978-80-247-3255-8.
- 41) PROCHÁZKA, D. *Hledáme na internetu v rekordním čase aneb jak se nebát najít na netu rychle a dobře to, co skutečně hledáte....* 2. vyd. Praha: Grada Publishing, 2007. 88 s. ISBN 978-80-247-1471-4.
- 42) RITTER, M. *Study: Internet „Addicts“ often show other psychiatric disorders, treatment may help* [online]. 01.06. 1998, [cit. 2011-04-14]. Dostupné z: < <http://www.highbeam.com/doc/1P1-19740108.html>>.
- 43) RŮŽIČKA, P. *Závislost na počítačích očima odborníka* [online]. 2001, [cit. 2011-03-15]. Dostupné z:< <http://www.aktip.cz/cs/publikace/z-tisku/zavislost-na-pocitacich-ocima-odbornika.html>>.
- 44) SLANINOVÁ, G. *Kyberšikana v období adolescence*. *Media4u Magazine* [online]. 2010, roč. 7, č. 3 [cit. 2011-02-10]. Dostupné z: < <http://www.media4u.cz/mm032010.pdf>>. ISSN 1214-9187.
- 45) SUCHORADSKÝ, O. *Čtenářství versus Počítače a Internet* [online]. 13.02. 2003, [cit. 2011-03-18]. Dostupné z: <<http://www.rodina.cz/scripts/detail.asp?id=2952>>.
- 46) SULER, J. *The Psychology of Cyberspace* [online]. 2003, [cit. 2011-03-18]. Dostupné z: <<http://users.rider.edu/~suler/psycyber/psycyber.html>>.

- 47) SVOBODOVÁ, D. Vliv jazyka počítačů na slovní zásobu žáků na 1. stupni ZŠ. In *Slovo o slove. Zborník Katedry komunikačnej a literárnej výchovy Pedagogickej fakulty Prešovskej univerzity*. Prešov: Prešovská univerzita, 2006. ročník 12. s.43-50.
- 48) ŠMAHEL, D. *Psychologie a internet: děti dospělými, dospělí dětmi*. 1. vyd. Praha: Triton, 2003. 158 s. ISBN 80-7254-360-1.
- 49) ŠRAHŮLKOVÁ, K. *Fenomén závislosti na PC* [online]. 15.11. 2007, [cit. 2011-03-18]. Dostupné z: <www.zs-bronzova.cz/files/ZSBR_Fenomen_zavislosti_na_PC.ppt>.
- 50) ŠTĚDRŮŇ, B. - BUDIŠ, P. - ŠTĚDRŮŇ, B. jr. *Marketing a nová ekonomika*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-146-8.
- 51) TNS AISA. *České děti a internet* [online]. 2009, [cit. 2011-02-11]. Dostupné z: <<http://www.tns-aisa.cz/NewsDet-n25.aspx>>.
- 52) VANÍČKOVÁ, E. *Dětská prostituce*. 2. doplněné vyd. Praha: Grada Publishing, 2007. 144 s. ISBN 978-80-247-2218-4.
- 53) VICHTERA, P. *České děti narážejí na internetu na rizikové stránky častěji než děti v EU* [online]. 26.10. 2010, [cit. 2011-03-03]. Dostupné z: <http://www.rozhlas.cz/zpravy/spolecnost/_zprava/802793>.
- 54) VLACHOVÁ, M. *Trestná činnost spojená s internetovou kriminalitou* [online]. 20. 11. 2009, [cit. 2011-03-03]. Dostupné z: <<http://cms.ebezpeci.cz/content/view/226/54/lang,czech/>>.
- 55) VOHRADSKÝ, J. Facebook – nejoblíbenější společník současných žáků a studentů. *Media4u Magazine* [online]. 2010, roč. 7, č. 3 [cit. 2011-03-15]. Dostupné z: <<http://www.media4u.cz/mm032010.pdf>>. ISSN 1214-9187.
- 56) VYBÍRAL, Z. *Psychologie komunikace*. 1. vyd. Praha: Portál, 2005. 320 s. ISBN 80-7178-998-4.
- 57) WEIS, P., et al. *Sexuální zneužívání dětí*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2005. 264 s. ISBN 80-247-0929-5.
- 58) WHO. *Mezinárodní statistická klasifikace nemocí a přidružených zdravotních problémů* [online]. 2008, [cit. 2011-03-03]. Dostupné z <<http://www.uzis.cz/cz/mkn/index.html>>.

59) *Zákon č. 101/2000 Sb. o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů* ve znění pozdějších předpisů.

60) *Zákon č. 40/1964 Sb. Občanský zákoník* ve znění pozdějších předpisů.

61) ZLATUŠKA, J. Počítače a zdravotní rizika (2). *Zpravodaj ÚVT MU* [online]. 1994, roč. 5, č. 1 [cit. 2011-02-10]. Dostupné z: <<http://www.ics.muni.cz/zpravodaj/articles/4.html>>. ISSN 1212-0901.

8. KLÍČOVÁ SLOVA

dítě

elektronická komunikace

kyberprostor

netholismus

sociální síť

závislost

9. PŘÍLOHY

Příloha 1: dotazník

Příloha 2: tabulka Countries by internet use and risk

1. DOTAZNÍK

Právě se Vám dostal do ruky dotazník týkající se problematiky dětí a internetu. Chtěla bych Vás poprosit o jeho vyplnění.

Dotazník je součástí mé diplomové práce a získaná data budou použita pouze pro mou potřebu a je **anonymní**.

Děkuji Vám za spolupráci! Michaela Ječmenová

1. Jsem

dívka

chlapec

2. Můj věk je let

3. Máte doma počítač s připojením k internetu?

ano

ne

4. Kde se u vás doma nachází počítač?

.....

5. Máš sourozence?

ano

ne

6. Musíš se o čas strávený na počítači s někým dělit?

ano

ne

7. Pokud ano, kolik členů rodiny chodí ještě na počítač?

8. Kolik času věnuješ aktivitám spojeným s počítačem?

minimálně (méně než 4x týdně) týdně denně hodin

9. Kontrolují tví rodiče, jak dlouho jsi na počítači?

ano

ne

10. Myslíš si, že mají tví rodiče přehled, čemu se na internetu věnuješ?

ano

ne

11. Co považuješ od rodičů za nejhorší trest, když ze školy přineseš špatnou známku?
Napiš prosím.

.....
.....
.....

12. Jakým aktivitám se na internetu věnuješ?	nikdy	zřídka	většinou	téměř vždy
- hraní her	☐	☐	☐	☐
- surfování pro zábavu	☐	☐	☐	☐
- prohlížení videí (filmy, seriály, kratší videa), poslouchání hudby	☐	☐	☐	☐
- komunikace s přáteli (přes icq, skype, quip)	☐	☐	☐	☐
- komunikace i s neznámými lidmi (prostřednictvím chatu, seznamek)	☐	☐	☐	☐
- vyhledávání informací k plnění školních povinností	☐	☐	☐	☐

13. Seřad' podle důležitosti v tvém životě (1. místo nejdůležitější, 5. místo nejméně důležité)

Kamarádi
Sport
Zábava
Internet
Nakupování

14. Kolik hodin volného času za den průměrně máš? hodin

15. Navštěvuješ ve svém volném čase nějaké kroužky?

- ano
 ne

16. Pokud ano, jak často? týdně

17. Co tě napadne, když se řekne slovo INTERNET?

.....
.....

18. Myslíš si, že existují rizika, která plynou z používání internetu?

- ano
 ne

19. Pokud ano, pokus se některá vyjmenovat.

.....
.....
.....

20. Chatuješ někdy?

- ano
- ne

21. Pokud ano, co tě na tom láká?

.....
.....
.....

22. Dáváš přednost počítačové komunikaci s kamarády před osobní?

- ano
- ne

23. Které programy a sociální sítě ke komunikaci používáš?

- ICQ
- Skype
- Facebook
- Lidé
- Líbimseti
- Jiné, vyjmenuj prosím.

.....

Žádné, takto nekomunikuji.

24. Dá se z tvé přezdívky (z tvého „nicku“) rozpoznat tvé jméno?

- ano
- ne

25. Nechal/a ses někdy přemluvit po seznámení s cizí osobou na internetu k osobnímu setkání?

- ano
- ne

26. Stalo se ti někdy, že ses kvůli nepříjemnému rozhovoru s cizí osobou (například na chatu) odpojil z internetu?

- ano
- ne

27. V jaké situaci nejčastěji zapínáš počítač?

- ihned po příchodu ze školy
- po splnění školních povinností
- po svolení od rodičů
- kdykoli se mi chce

28. Představ si situaci, zapneš si počítač, pokusíš se připojit k internetu a z nějakého důvodu se to nepodaří. Co uděláš?

- zabavím se jinak

Jak?

.....

- naštve mě to a budu každou chvíli kontrolovat, zda už není přístup v pořádku
- připojím se z mobilního telefonu

29. Přemýšlíš ve škole o činnostech, které budeš provádět doma na počítači?

- ano
- ne
- občas

30. Připadá ti, že čas strávený na počítači utíká rychleji?

- ano
- ne
- někdy

31. Pokud jsi zaškrtnl/a někdy, při jaké aktivitě nejčastěji? Prosím napiš.

.....
.....

32. Myslíš si, že na užívání internetu může vzniknout závislost?

- ano
- ne

2. tabulka Countries by internet use and risk

Online risk	Children 's internet use		
	Low	Medium	High
Low	Cyprus Italy	France Germany	
Medium	Greece	Austria Belgium Ireland Portugal Spain	Denmark Sweden
High		Bulgaria Czech Republic	Estonia Iceland Netherlands Norway Poland Slovenia UK

zdroj: LSE Media and Communications